

Turvallisesti yhdessä Kansallinen rikosentorjuntaohjelma 2016–2020

Selvitys ohjelman toimeenpanosta

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2021:24

Turvallisesti yhdessä Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma 2016–2020

Selvitys ohjelman toimeenpanosta

Oikeusministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

© 2021 tekijät ja oikeusministeriö

ISBN pdf: 978-952-259-931-5

ISSN pdf: 2490-0990

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Turvallisesti yhdessä – Kansallinen rikosentorjuntaohjelma 2016–2020

Selvitys ohjelman toimeenpanosta

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2021:24		Teema	Selvityksiä ja ohjeita
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Saija Sambou, Tuuli Dunder ja Markus Alanko		
Yhteisötekijä	Rikosentorjuntaneuvosto		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	73
Tiivistelmä			
<p>Valtioneuvoston nimeämä rikosentorjuntaneuvosto laati paikallisen rikosentorjunnan kehittämiseksi paikallista osallisuutta edistävän rikosentorjuntaohjelman Turvallisesti yhdessä. Kansallinen rikosentorjuntaohjelma 2016–2020. Rikosentorjuntaneuvosto hyväksyi ohjelman kokouksessaan 16.6.2016. Valtioneuvosto vahvisti kansallisen rikosentorjuntaohjelman peruslinjaukset periaatepäätöksellä 24.11.2016.</p> <p>Turvallisesti yhdessä- rikosentorjuntaohjelmassa oli 29 erillistä toimenpidettä ja viisi keskeistä tavoitetta. Ohjelmalla haluttiin (1) selkeyttää rikosten ehkäisyn kytkeytymistä kunnan muihin suunnitelmiin; (2) parantaa rikosten ehkäisyyn kytkeytyvää yhteistyötä ja verkostoitumista viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa; (3) lisätä rikosentorjuntatyön osaamista paikallisella ja kansallisella tasolla; (4) edistää asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemista rikosten ehkäisyn suunnittelussa ja; (5) kehittää kansalaisten osallistumista ja vaikuttamiskeinoja rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämisessä.</p> <p>Tässä selvityksessä on esitetty ohjelman toimeenpanon, sen tavoitteiden ja yksittäisten toimenpiteiden eteneminen sekä jatkokehittämisen tarpeet. Selvityksessä on käytetty toimeenpiteiden toteutuksessa mukana olleille tahoille, kunnille ja järjestöille menneitä kyselyitä.</p>			
Asiasanat	paikallinen rikosentorjunta, rikosentorjuntatyö, yhteistyö, asukkaiden ja järjestöjen osallistaminen, asukkaiden kuuleminen, turvallisuussuunnitelma, poikkihallinnollisuus, turvallisuussuunnittelu, paikallinen yhteistyö, osallistaminen, ennaltaehkäisy, sähköinen hyvinvointisuunnitelma		
ISBN PDF	978-952-259-931-5	ISSN PDF	2490-0990
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-931-5		

Trygga tillsammans – Nationellt program för brottsförebyggande 2016–2020 Utredning om genomförandet av programmet.

Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2021:24   Tema   Utredningar
och anvisningar

Utgivare   Justitieministeriet

Författare   Saija Sambou, Tuuli Dunder och Markus Alanko

Utarbetad av   Rådet för brottsförebyggande

Språk   Finska

Sidantal

73

Referat

Rådet för brottsförebyggande, som tillsatts av statsrådet, utarbetade programmet Trygga tillsammans – nationellt program för brottsförebyggande 2016-2020 för att utveckla det lokala brottsförebyggande arbetet. Programmet syftar till att främja lokala insatser för att förebygga brott. Rådet för brottsförebyggande godkände programmet vid sitt möte den 16 juni 2016. Statsrådet fastställde de grundläggande riktlinjerna för det nationella programmet för brottsförebyggande genom ett principbeslut den 24 november 2016.

I det brottsförebyggande programmet Trygga tillsammans ingick 29 särskilda åtgärder och fem centrala mål. Syftet med programmet var att (1) klargöra på vilket sätt förebyggande av brott anknyter till kommunens andra planer, (2) förbättra samarbetet och nätverken mellan myndigheterna, näringslivet, organisationerna och medborgarna när det gäller förebyggande av brott, (3) öka kunskaperna i fråga om brottsförebyggande arbete på lokal och riksomfattande nivå, (4) främja processer för att höra invånarna och olika frivilligorganisationer vid planeringen av brottsförebyggande verksamhet och (5) utveckla medborgarnas möjligheter att delta i och påverka det brottsförebyggande arbetet och främjandet av trygghetskänslan.

Denna utredning presenterar hur genomförandet av programmet, dess mål och enskilda åtgärder har framskridit samt behoven av fortsatt utveckling. I utredningen har använts tidigare enkäter som riktats till de aktörer, kommuner och organisationer som deltagit i genomförandet av åtgärderna.

Nyckelord

lokalt brottsförebyggande arbete, brottsförebyggande verksamhet, samarbete, invånarnas och organisationernas möjligheter att delta, hörande av invånarna, säkerhetsplan, förvaltningsövergripande arbete, säkerhetsplanering, lokalt samarbete, deltagande, förebyggande verksamhet, elektronisk välfärdsplan

---

ISBN PDF   978-952-259-931-5

ISSN PDF

2490-0990

URN-adress   <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-931-5>

Working Together for Safer and More Secure Communities – National Crime Prevention Programme 2016–2020

Report on the Implementation of the Programme.

Publications of the Ministry of Justice, Reports and guidelines 2021:24	Subject	Reports and guidelines
Publisher	Ministry of Justice, Finland	
Author(s)	Saija Sambou, Tuuli Dunder and Markus Alanko	
Group author	National Council for Crime Prevention	
Language	Finnish	Pages 73

Abstract

In 2016, the National Council for Crime Prevention, appointed by the Government, drew up a crime prevention programme aiming to improve local crime prevention and promote local participation. The programme is entitled Working Together for Safer and More Secure Communities. National Crime Prevention Programme 2016–2020. The National Council for Crime Prevention approved the Programme in its meeting on 16 June 2016, and the Government adopted the basic policies outlined in the Programme by its resolution on 24 November 2016.

The National Crime Prevention Programme included 29 separate measures and five key objectives. The objectives of the Programme were (1) to clarify the role of crime prevention in other municipal plans; (2) to improve crime prevention cooperation and networking with public authorities, businesses, organisations and citizens; (3) to increase crime prevention expertise at the local and national level; (4) to promote the consultation of local residents and non-governmental organisations in the planning of crime prevention measures; and (5) to improve the opportunities of citizens to influence and participate in preventing crime and increasing the sense of safety and security in their communities.

This report presents the progress made in the implementation of the Programme, its objectives and individual measures as well as the needs for further development. Questionnaires sent out to the municipalities, organisations and other parties involved in the implementation of the measures have been utilised in the preparation of this report.

Keywords local crime prevention, crime prevention work, cooperation, participation of local residents and organisations, consultation of local residents, safety and security plan, intersectoral approach, safety and security planning, local cooperation, participation, prevention, e-welfare plan

ISBN PDF	978-952-259-931-5	ISSN PDF	2490-0990
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-931-5>

Sisältö

Tiivistelmä	9
1 Johdanto	13
1.1 Rikoksentorjuntaohjelman tausta	13
1.2 Rikoksentorjuntaohjelman viisi tavoitetta	13
1.3 Ohjelman toimeenpanon seurannassa käytetyt aineistot.....	14
1.3.1 Kunnille suunnatut webropol-kyselyt	14
1.3.2 Kyselyt ohjelman toteutuksessa mukana olleille tahoille	15
1.3.3 Järjestötoimijoille suunnattu webropol-kysely	15
2 Ohjelmaan sisältyneiden toimenpiteiden yksityiskohtainen toteutumisen seuranta	16
2.1 Rikosten ehkäisyn kytkeytyminen kunnan muihin suunnitelmiin	16
2.1.1 Rikoksentorjunta kunnan strategiassa ja hyvinvointi- ja turvallisuustyössä	17
2.1.2 Turvallisuusvaikutusten arvioinnin mallintaminen kunnallisen päätöksenteon tueksi	20
2.1.3 Kehitetään keinoja arvioida, ovatko rikoksentorjunnan ja rikosten ehkäisyn toimet kustannustehokkaita	21
2.1.4 Sähköisen hyvinvointikertomuksen turvallisuusindikaattorit.....	21
2.1.5 Kokonaisarvio tavoitteesta kytkeä rikosten ehkäisy kunnan muihin suunnitelmiin	22
2.2 Yhteistyön ja verkostoitumisen parantaminen viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa.....	23
2.2.1 Rikoksentorjunnan kehittäminen valtioneuvostotasolla.....	23
2.2.2 Aluehallintovirastoihin perustettavien alueellisten hyvinvointiverkostojen toimintaan sisällytetään rikosten ehkäisyn näkökulma.....	24
2.2.3 Maakuntauudistus ja rikoksentorjunta	25
2.2.4 Paikallisiin hyvinvointi- ja turvallisuusryhmiin sisällytetään rikosten ehkäisyn näkökulma ...	26
2.2.5 Rikoksentorjunnan koordinointi paikallisella tasolla.....	27
2.2.6 Kokonaisarvio yhteistyön ja verkostoitumisen parantamisesta viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa koskevan tavoitteen toteutumisesta	28
2.3 Rikoksentorjuntatyön osaamisen lisääminen.....	31
2.3.1 Rikoksentorjuntakoulutus	31
2.3.2 Alueelliset rikoksentorjuntakoulutukset	32
2.3.3 Tuotetaan oppimateriaalia rikoksentorjunnasta kouluihin ja nuorisotoimeen kaikilla kotimaisilla kielillä.....	33
2.3.4 Turvallisuuden edistäminen koulujen opetussuunnitelmissa	34
2.3.5 Luodaan yhteistyöverkosto rikosten ehkäisyä koskevan tiedon levittämiseksi nuorisotyön järjestötoimijoille	34
2.3.6 Rikoksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokannan perustaminen	35
2.3.7 Lisätään valtion tukea rikoksentorjuntatyön tutkimus- ja kehittämishankkeisiin	36
2.3.8 Kokonaisarvio rikoksentorjuntatyön osaamisen lisäämistä koskevan tavoitteen toteutumisesta	37

2.4	Asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuuleminen rikosten ehkäisyn suunnittelussa	37
2.4.1	Paikallisen turvallisuusviestinnän kehittäminen	38
2.4.2	Asukkaille ja järjestöille suunnatun turvallisuusviestinnän kehittäminen	39
2.4.3	Asukkaiden mahdollisuudet hyödyntää mobiilisovelluksia rikosten ilmoittamisessa	40
2.4.4	Lasten ja nuorten kuuleminen rikosentorjuntatyössä sovellusten avulla	40
2.4.5	Asukkaiden osallistumisen edistäminen paikallisessa turvallisuustyössä	41
2.4.6	Varmistetaan, että rikosentorjuntatyössä ja rikosten ehkäisyssä hyödynnetään Kuntalain velvoittamia vammais- ja vanhusneuvostoja sekä nuorisovaltuustoja	42
2.4.7	Kokonaisarvio asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemisesta rikosten ehkäisyn suunnittelussa tavoitteen toteutumisesta	44
2.5	Kansalaisten osallistuminen ja vaikuttamiskeinot rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämiseksi	46
2.5.1	Hyvät käytännöt turvattomuuden tunteen ehkäisyssä ja osallistumisen esteiden poistamisessa	47
2.5.2	Taloyhtiöiden ja asumispalveluja tuottavien tahojen hyvät käytännöt	49
2.5.3	Dialogia ja restoratiivisia menetelmiä edistävät hyvät käytännöt	50
2.5.4	Osallistava budjetointi rikosentorjunnassa	52
2.5.5	Järjestöjen verkostoitumisen edistäminen	53
2.5.6	Järjestöjen yhdenvertaiset mahdollisuudet hakea valtionavustusta rikosentorjuntaan	54
2.5.7	Tyhjillään olevien tilojen hyödyntäminen asukkaiden ja järjestöjen toiminnassa	55
2.5.8	Kokonaisarvio dialogia ja restoratiivisia menetelmiä edistävien hyvien käytäntöjen tavoitteen toteutumisesta	55
3	Havainnot rikosentorjuntatyön toteuttamisesta kunta- ja järjestökyselyiden perusteella	57
3.1	Kuntakysely	57
3.1.1	Kuntien rikosentorjuntatyön kehittymisestä yleisesti	57
3.1.2	Viestinnän hyödyntäminen rikosenehkäisyssä paikallisella tasolla	60
3.1.3	Koronatilanteen vaikutus	64
3.2	Järjestökysely	65
3.2.1	Järjestöjen huomioiminen rikosenehkäisyssä ja turvallisuussuunnittelussa paikallisella ja valtakunnallisella tasolla	66
3.2.2	Viestinnän kytkeytyminen järjestöjen tekemään ennaltaehkäisytyöhön	67
3.2.3	Järjestöjen osaamisen tehokkaampi hyödyntäminen rikosenehkäisyssä tulevaisuudessa	68
4	Yhteenveto ja ehdotukset jatkotoimenpiteiksi	70
4.1	Informaatio-ohjauksen ja motivaation vahvistaminen	70
4.2	Rikollisuuden juurisyihin vaikuttaminen	72
4.3	Rikoksia ehkäisevän työn arviointi	73
4.4	Selvitys rikosentorjuntatyön organisoinnista	73

Rikksentorjuntaohjelmassa ja ohjelman toimeenpanoa koskevassa selvityksessä käytetyt lyhenteet

ATT-malli	Alueellinen turvallisuuden tila –malli
DKY	Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö
EET	Poliisiin ennalta estävä toiminta
ETNO	Etnisten suhteiden neuvottelukunta
EVA	Elinkeinoelämän valtuuskunta
HO	Hallitusohjelma 2015
HDL	Helsingin Diakonissalaitos
HY	Helsingin yliopisto
KANE	Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta
KRIMO	Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
NUVA	Nuorisovaltuustojen liitto
LSSAVI	Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OM	Oikeusministeriö
POHA	Poliisihallitus
RTN	Rikksentorjuntaneuvosto
RONK	Romaniasianneuvottelukunta
SM	Sisäministeriö
THL	Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
VANE	Valtakunnallinen vammaisneuvosto
VATT	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
VTT	Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Listaus julkaisun kuvioista

- Kuvio 1. Miten rikosten ehkäisyä toteutetaan vuosina 2017 ja 2020
- Kuvio 2. Rikosten ehkäisytyöhön osallistuneet toimijat vuosina 2017 ja 2020 (N=52)
- Kuvio 3. Yhteistyössä toteutetun rikosten ehkäisytyön saavutuksista samaa mieltä olleiden osuus vuosina 2017 ja 2020
- Kuvio 4. Onko rikosten ehkäisyssä kuultu seuraavia elimiä (N 2017=107; N 2020=54)
- Kuvio 5. Vuoden 2020 kysely: Onko kunnassa hyödynnetty seuraavia kanavia asukkaiden kuulemiseksi rikosten ehkäisyyn liittyvissä kysymyksissä? (N=44)
- Kuvio 6. Onko kunnassa toteutettu osallistavaan budjetointiin perustuvaa hanketta, jonka tavoitteena olisi rikosten ehkäisy tai turvallisuuden tunteen lisääminen? (N 2017=107; N 2020=54)
- Kuvio 7. Samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa olevien osuus vuosina 2017 ja 2020
- Kuvio 8. Mitä mieltä olet seuraavien väittämien toteutumisesta omassa kunnassasi vuosina 2017 ja 2020 (N 2017=107; N 2020=54)
- Kuvio 9. Miten hyvin seuraavat viestintään liittyvät väittämät pitävät paikkaansa (N=57)
- Kuvio 10. Oletko työssäsi hyödyntänyt seuraavia oppaita, julkaisuja tai verkkosivuja?
- Kuvio 11. Miten koronatilanne on mielestänne vaikuttanut paikalliseen turvallisuuteen ja turvallisuustyöhön? (N=57)

TIIVISTELMÄ

Rikoksentorjuntaneuvosto ja sen yhteistyökumppanit valmistelivat ja toteuttivat kansallista Turvallisesti yhdessä- rikoksentorjuntaohjelmaa vuosina 2016–2020. Ohjelman toteutumisen tukena oli konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, jota toteutettiin muun muassa ympäri Suomea järjestetyissä road-show-tapahtumissa ja lukuisissa eri työryhmissä.

Ohjelma sisälsi 29 toimenpidettä ja viisi keskeistä tavoitetta paikallisen rikoksentorjuntatyön kehittämiseksi. Ohjelman erityinen paino oli rikoksentorjuntaa tekevien viranomaisten, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen ja asukkaiden yhteistyössä.

Ohjelman ensimmäisenä tavoitteena oli *kytkeä rikoksentorjunta kunnan muihin suunnitelmiin*. Kunnissa ei enää tehdä erillisiä rikoksentorjuntasuunnitelmia, vaan rikosten ehkäisy on vuodesta 2004 sisällytynyt sisäisen turvallisuuden ohjelman myötä käyttöön otettuihin turvallisuussuunnitelmiin. Ohjelmaa varten tehdyissä kyselyissä ilmeni, että kunnat ovat ottaneet Turvallisuuksuunnitelmien lisäksi käyttöön erityisesti 2010-luvulta alkaen paikalliset hyvinvointisuunnitelmat ja -kertomukset, joissa käsitellään myös turvallisuuteen ja rikoksentorjuntaan liittyviä aiheita. Tämä auttaa myös rikoksentorjuntatoimien saamista osaksi kuntien talouden ja toiminnan suunnittelua, sillä toisin kuin hyvinvointisuunnittelussa, rikoksentorjuntaa ja turvallisuussuunnittelua varten ei ole velvoittavaa lainsäädäntöä.

Rikosten ehkäisyn kytkeminen kunnan muihin suunnitelmiin edistyi rikoksentorjuntaohjelman toimeenpanon aikana yhteistyössä verkostojen ja kumppaneiden kanssa. Ohjelman toimeenpanon yhteydessä toteutetut road show -tapahtumat lisäsivät alueellista tietoutta rikoksentorjuntaohjelmasta ja rikosten ehkäisystä ylipäätään. Alueellinen turvallisuuden tila (ATT) -malli kehitettiin turvallisuusvaikutusten arvioinnin mallintamisen tueksi, ja sähköisen hyvinvointikertomuksen turvallisuusindikaattoreita luotiin yhteistyössä Kuntaliiton ja muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi rikosten ehkäisyn toimien kustannustehokkuuden arvioimisen avuksi koottiin kirjallisuutta ja käynnistettiin tutkimusta.

Ohjelman toisena tavoitteena oli *yhteistyön ja verkostoitumisen parantaminen viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa*. Turvallisesti yhdessä -rikoksentorjuntaohjelmaa laadittaessa korostui tarve kokonaisvaltaisemman turvallisuuskäsityksen luomiselle sekä rikoksentorjunnan monipuolistamiselle laajentamalla rikoksentorjunnan

toimijoiden kenttää sekä korostamalla toimijoiden välistä yhteistyötä paikallisella tasolla. Yhteistyön ja verkostoitumisen parantamiseksi laadittiin viisi toimenpidettä. Osa toimenpiteistä toteutui hyvin (mm. rikosentorjunnan kehittäminen valtioneuvostotasolla poikkihallinnollista yhteistyötä lisäämällä), kun taas muutaman toimenpiteen kohdalla toimenpiteiden konkreettisia vaikutuksia oli vaikea nähdä. Maakuntauudistuksen raukeamisesta johtuen saatiin aikaan hanke, jonka seurauksena tehtiin yhteistyötä kymmenien eri tahojen toimesta Alueellinen turvallisuuden tila -mallin kehittämiseksi.

Yhteistyön ja verkostoitumisen parantamista koskevan tavoitteen toteutumista pystytään myös suuntaa antavasti arvioimaan vuonna 2017 ja 2020 toteutettujen kuntakyselyiden perusteella. Yhteistyön ja verkostoitumisen osalta kunnilta kysyttiin rikosten ehkäisytyöhön osallistuvia toimijoita. Molempina vuosina tyypillisimmät yhteistyökumppanit rikosten ehkäisytyössä olivat opetustoimi, nuorisotoimi ja poliisi, jotka osallistuivat rikosten ehkäisytoimiin yli 90 prosentissa kunnista. Huomattavaa oli, että yhteistyö lisääntyi kunnissa melkein jokaisen yhteistyökumppanin kanssa.

Ohjelman kolmantena tavoitteena oli *rikosentorjuntatyön osaamisen lisääminen*. Kyselyt osoittivat, että rikosentorjunnan menetelmistä haluttaisiin tietoa, jotta yhteistyötä voidaan paikallistasolla parantaa, ja järjestöjen ja asukkaiden osaaminen ja näkökulmat saada tehokkaammin käyttöön. Rikosten ehkäisyä koskevan tiedon lisäksi tarvitaan koulutusta verkostojen johtamiseen, koska paikallinen yhteistyö tätä edellyttää. Ohjelmaa laadittaessa Suomessa rikosentorjunnan koulutusta oli tarjolla ainoastaan Laurea-ammattikorkeakoulussa sekä satunnaisesti yliopistoissa aihetta sivuavien kurssien muodossa.

Rikosentorjuntaohjelman kuudella toimenpiteellä pyrittiin edistämään paikallista tietoon perustuvaa rikosentorjuntatyötä. Toimenpiteet rikosentorjuntatyön osaamisen lisäämiseksi toteutuivat hyvin. Ne saatiin toteutettua loppuun asti yhtä toimenpidettä lukuun ottamatta. Toimenpiteet sisälsivät monipuolisia sekä lukuisia tahoja osallistavia hankkeita ja tapahtumia. Muun muassa road show -tapahtumien koulutuksellisen näkökulman lisäksi niissä käsiteltiin rikosentorjuntaohjelman muitakin toimenpiteitä. Ohjelman aikana luotiin runsaasti koulutusmateriaalia, juurrutettiin rikosentorjuntaan liittyvää koulutusta valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan sekä järjestettiin uutta rikosentorjuntaan liittyvää koulutusta. Tällaista työtä – kuten myös rikosentorjunnan laaja-alaisen käsitteen avaamista – tulee jatkossakin edistää, ja varsinkin koulutusten osalta tulee varmistaa, että rikosentorjuntaa edistäviä kursseja ja kurssikokonaisuuksia pystytään edelleen tarjoamaan. Ainoa toimenpide, joka jäi toteuttamatta, oli nuorisotyön järjestötoimijoiden yhteistyöverkoston luominen, koska tietosuojasysteimeistä ei verkostoja voi ylläpitää lupaa kysymättä. Ohjelmaan toimeenpanoon liittyneet kyselyt osoittivat myös, että nuorisolle kohdennettua viestintää tulisi ehdottomasti kehittää ja pohtia tarkemmin, millaisiin sisältöihin nuoriso tosiasiasa vastaa, ja mitkä olisivat tehokkaimmat kanavat ja tavat nuorten osallistamiseksi.

Ohjelman neljäntenä tavoitteena oli lisätä *asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemista rikosten ehkäisyn suunnittelussa*, koska kunnan asukkaiden ja palvelunkäyttäjien osallistaminen on havaittu hyväksi keinoksi tehostaa hankkeiden vaikuttavuutta.

Kansallisessa rikosentorjuntaohjelmassa oli kuusi toimenpidettä asukkaiden aktiivisuuden sekä paikallisten intressiryhmien yhteistyön lisäämiseen. Osa toimenpiteistä toteutui, mutta erityisesti nuoria ja mobiilisovelluksia koskevat toimenpiteet eivät edenneet suunnitellusti eikä niiden yhteistyökumppaneita saatu mukaan. Kuntien rikosentorjuntatyöstä vastaaville henkilöille vuosina 2017 ja 2020 suunnatuissa kyselyissä kartoitettiin mm. sitä, mitä kanavia kunnat ovat käyttäneet asukkaiden kuulemiseen. Kyselyiden tulokset viittaavat siihen, että asukkaiden kuulemisen määrä olisi hieman noussut ohjelman toimenpanokauden aikana, vaikka kuuleminen on edelleen hyvin matalalla tasolla. Positiivista kehitystä on ollut nähtävissä sen osalta, että haavoittuvien ryhmien vaikeudet saavuttaa perinteisin keinoin tapahtuvaa viestintää on pyritty ottamaan rikosentorjunnassa huomioon. Myös järjestöillä on ollut tässä tärkeä rooli. Koska tavoitteen oli kuntien aktivointuminen asukkaiden kuulemisessa, kyselyn tulosten perusteella voidaan päätellä, että tavoitteen toteutumisessa ei olla onnistuttu parhaalla mahdollisella tavalla. Valtioneuvoston tasolta kuntien suuntaan tehty ”motivointi” tai informaation-ohjaus ei ole kohdannut paikallisia turvallisuus- ja rikosentorjuntatyön vastuutahoja. Kysymys voi olla myös siitä, että paikallisella tasolla ei ole resursseja, tai ne priorisoidaan muuhun toimintaan. Kuntaliiton asema rikosentorjuntatyön yhteistyökumppanina korostui näiden toimenpiteiden yhteydessä. Kuntaliitolla on mahdollisuudet viedä rikoksen ehkäisyn viestiä tehokkaalla tavalla eteenpäin ympäri Suomea, ja sen vuoksi rikosentorjuntaneuvoston ja Kuntaliiton yhteistyön tiivistäminen olisi jatkossa tärkeää.

Ohjelman viidentenä tavoitteena oli *lisätä kansalaisten osallistumista ja vaikuttamiskeinoja rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämiseksi*. Tavoite piti sisällään seitsemän toimenpidettä, joissa kiinnitettiin huomiota turvallisuuden tunnetta ja osallisuutta lisääviin keinoihin sekä pyrittiin kannustamaan paikallisia toimijoita aktiivisempaan ja asukkaille näkyvämpään rikosentorjuntatyöhön.

Suurin osa toimenpiteistä kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamiskeinojen edistämiseksi rikosten ehkäisyssä toteutettiin suunnitellusti. Erityisen maininnan ansaitsee kahden toimenpiteen yhteydessä mainittu dialogiin ja osapuolten kuulemiseen perustuva ns. Forsan malli, joka voitti Euroopan rikosentorjuntakilpailun vuonna 2018, ja jossa toteutui eri viranomaisten ja järjestöjen välinen yhteistyö asukkaiden välisten riitojen ratkaisuun. Suunniteltujen toimenpiteiden yhteydessä toteutettiin lukuisia eri hankkeita, tapahtumia ja toimia, joiden tosiasiallista vaikuttavuutta on kuitenkin harmillisen vaikeaa resurssien puutteen vuoksi täsmällisesti arvioida. Kansalaisten osallistamista rikosentorjuntaan on selkeästi alettu kuntatasolla pohtia yhä enemmän, sillä mm. osallistava budjetoinnin käyttö näyttäisi lisääntyneen. Myös järjestöjen osallistaminen rikosentorjuntaa ja

turvallisuuden tunnetta edistävään työhön on paikoin hyvinkin aktiivista, mutta vaihtelee ilmeisesti paikkakunnittain.

Rikksentorjuntaohjelman seurannassa havaittiin, että moni taho – niin viranomaisen kuin järjestö – ei miellä tekevnsä rikollisuutta ehkäisevää työtä, eikä näiden toimijoiden potentiaali tule vielä parhaalla tavalla käytettyä yhteiseksi hyväksi. Toimenpiteiden arviointi osoittaa, että edelleen on tarvetta keskittyä viestintään. Toisaalta rikksentorjunnan roolia tulisi selkiyttää myös kyseisille toimijoille itselleen: rikksentorjuntatyötä tehdään paljon nimenomaan arkisilla ruohonjuuritason toimilla, ja tällöin jokaisen panos on tärkeä. Huomion kiinnittää myös se, että monen toimenpiteen toteuttamisen yhteydessä aktiiviset toimijat ovat osittain samoja, muun muassa isoja kuntia ja järjestöjä. Kun tarkoituksena on ollut osallistaa kansalaisia ympäri Suomea, joudutaan kysymään, onko tässä onnistuttu ympäri Suomea tasavertaisella tavalla. Kuntia ja paikallisia toimijoita on pyritty aktivoimaan mm. ympäri Suomea toteutetuilla Road show -tapahtumilla.

Vaikka toimia paikallisen toiminnan aktivoimiseksi ja yhteistyön rakenteiden vahvistamiseksi on lisätty, on hyvin todennäköistä, että pienimmät jäävät ilman tarvittavaa tukea. Jatkossa tuleekin siis paneutua vielä enemmän siihen, kuinka rikksentorjuntatyön järjestelmällisyyttä ja saavutettavuutta saataisiin lisättyä, jotta kansalaiset ja järjestöt ympäri Suomea saisivat tosiasiallisen mahdollisuuden osallistua rikosten ehkäisyyn, ja ymmärtäisivät, että heidän tekemällään ennalta ehkäisevällä työllä on suuri kustannuksia säästävä merkitys, jolla voidaan nimenomaan puuttua rikosten taustalla oleviin juurisyihin.

Ohjelman toimeenpanoa koskeva selvitys osoitti tärkeitä jatkokehittämisen tarpeita. Paikallisen, laaja-alaisen yhteistyön toteutus ja intensiteetti vaihtelee kunnissa eikä välttämättä saavuta kaikkia ehkäisevää työtä tekeviä toimijoita ja järjestöjä. Valtakunnallisella tasolla taas tehdään jonkin verran päällekkäistä työtä rikksentorjunnan saralla. Järjestely on alueellisen ja paikallisen tason näkökulmasta epäselvä, eikä luo parhaita mahdollisia edellytyksiä järjestelmälliselle rikksentorjuntatyölle. Tämän vuoksi on käynnistetty selvitys rikksentorjunnan organisoinnista Suomessa. Ulkopuolinen selvityshenkilö tekee riippumattoman arvion rikksentorjuntatyön tilasta, ja antaa suosituksensa jatkotoimenpiteistä vuoden 2021 lopussa.

1 Johdanto

1.1 Rikksentorjuntaohjelman tausta

Valtioneuvoston nimeämä rikksentorjuntaneuvosto (toimikausi 1.10.2015-30.9.2018) laati paikallisen rikksentorjunnan kehittämiseksi paikallista osallisuutta edistävän rikksentorjuntaohjelman *Turvallisesti yhdessä. Kansallinen rikksentorjuntaohjelma 2016–2020*. Aloite uuden rikksentorjuntaohjelman laatimiseen tuli neuvoston asettamalta, vuosina 2012-2014 toimineelta Naapuriapu-työryhmältä, joka ehdotti, että aikaisempi kansallinen rikksentorjuntaohjelma ”Turvallisuustalkoot” (1998) päivitetään tämän päivän kansalaisuutta ja kansalaisyhteiskuntaa palvelevaksi. Samalla Naapuriapu-työryhmä esitti, että rikksentorjuntaneuvoston kokoonpanoon lisätään kansalaisyhteiskunnan toimijoita.

Tarve kehittää rikksentorjuntaohjelmaa nykypäivän turvallisuuskäsitystä vastaavaksi oli ajankohtainen. Rikksentorjuntaohjelman laatimista aloitettaessa tunnistettiin tarve sisällyttää rikksentorjuntaan laajasti eri toimijoita, sillä rikksentorjuntatyötä voidaan tehdä monin eri tavoin ja useiden toimijoiden yhteistyönä. Rikksentorjuntaohjelman taustalla olikin tarve lisätä paikallista rikksentorjuntatoimintaa sekä edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä turvallisuuden parantamiseksi ja rikksista aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.

Ohjelman valmistelua varten perustettiin rikksentorjuntaneuvoston paikallisen rikksentorjuntatyön jaosto, joka valmisteli yhdeksässä eri puolilla Suomea pidetyssä työpa-jassa ideoituja ohjelman toimenpiteitä. Ohjelman hyväksyi rikksentorjuntaneuvosto ja sen valmistuttua sidosryhmiltä pyydettiin lausuntoja ohjelman sisällöstä aikavälillä 30.6-19.8.2016. Lausuntoja saatiin lähes 40 kappaletta, ja niiden sisältö on esitelty lausuntotiivistelmässä. Valtioneuvosto vahvisti kansallisen rikksentorjuntaohjelman peruslinjaukset periaatepäätöksellä 24.11.2016.

1.2 Rikksentorjuntaohjelman viisi tavoitetta

Turvallisesti yhdessä- rikksentorjuntaohjelmassa oli 29 erillistä toimenpidettä ja viisi keskeistä tavoitetta, joilla haluttiin

(1) selkeyttää rikosten ehkäisyn kytkeytymistä kunnan muihin suunnitelmiin;

- (2) parantaa rikosten ehkäisyyn kytkeytyvää yhteistyötä ja verkostoitumista viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa;
- (3) lisätä rikosentorjuntatyön osaamista paikallisella ja kansallisella tasolla;
- (4) edistää asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemista rikosten ehkäisyn suunnittelussa ja;
- (5) kehittää kansalaisten osallistumista ja vaikuttamiskeinoja rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämiseksi.

Rikosentorjuntaohjelmassa esitettiin toimenpiteitä paikallisen rikosentorjuntatyön kehittämiseksi ja sen erityinen paino oli rikosentorjuntatyön eri toimijoiden, kuten viranomaisten, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen ja asukkaiden yhteistyössä rikosentorjunnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Ohjelman vision mukaan ”Yhdessä tekeminen lisää yhteenkuuluvuutta ja turvallisuuden tunnetta, vähentää rikoksen uhriksi joutumisen riskiä ja rikoksista aiheutuvia haittoja”.

Ohjelman toteutumisen tueksi laadittiin konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, ja sitä toteutettiin ympäri Suomea järjestetyissä road-show-tapahtumissa. Ohjelman toimenpiteiden toteutumisen osalta tehtiin väliarviointi rikosentorjuntaneuvoston toimikauden viimeisessä kokouksessa 25.9.2018. Tässä seurantaraportissa käydään läpi tavoitteiden ja toimenpiteiden lopullista toteutumista.

1.3 Ohjelman toimeenpanon seurannassa käytetyt aineistot

1.3.1 Kunnille suunnatut webropol-kyselyt

Ohjelman seurannassa on hyödynnetty useita aineistoja. Seurannan aineistona käytetään rikosentorjuntaneuvoston vuonna 2017 toteuttamaa kuntien turvallisuustyöstä vastaaville henkilöille suunnattua kyselyä rikosentorjuntaohjelman toteutukseen liittyen. Kysely toteutettiin rikosentorjuntaneuvoston toimesta webropol-kyselyn muodossa sekä ruotsin- että suomenkielisenä ja lähetettiin kaikkien manner-Suomen kuntien (n=295) kirjaimoihin Kuntaliiton kautta. Kyselyn vastausprosentti oli 43, jota voidaan pitää hyvänä vastaaviin kyselyihin verrattuna. Tulokset raportoitiin oikeusministeriön julkaisussa *Paikallinen tahtotila kuntoon* (OM 54/2017).

Kysely kunnille uusittiin syksyllä 2020, jolloin vastauksia saatiin vain 60:stä kunnasta tai kaupungista. Vastausprosentti jäikin alhaiseksi, vain 20:een prosenttiin. Alhaiseen

vastausprosenttiin vaikutti erityisesti COVID-19 pandemian lisäämä työmäärä kunnissa ja muut Kuntaliiton tekemät kyselyt, joiden toteutus osui samaan aikaan rikosentorjuntaneuvoston kyselyn kanssa. Vuoden 2020 vastausprosentin alhaisuus vaikuttaa tulosten tulkittavuuteen. Todennäköistä on, että kyselyyn ovat vastanneet rikosentorjuntatyössä aktiiviset kunnat, jolloin tuloksissa näkyvää vuosien 2017 ja 2020 välillä tapahtunutta kehitystä tulee tulkita varoen. Kyselyiden tuloksia vertaamalla pystyttäneen tekemään varovaisia, suuntaa antavia tulkintoja kehityksestä.

1.3.2 Kyselyt ohjelman toteutuksessa mukana olleille tahoille

Ohjelman toimenpiteiden seuranta tehtiin lähettämällä 29:ssä eri toimenpiteessä vastuussa ja toteutuksessa mukana olleille tahoille kyselyt siitä, miten he työssään olivat edistäneet toimien toteutumista. Toimenpiteiden toteutumista ja kunnissa tapahtunutta mahdollista muutosta tarkastellaan kappaleessa kaksi myös edellä mainittujen kuntakyselyiden valossa.

1.3.3 Järjestötoimijoille suunnattu webropol-kysely

Rikosentorjuntaneuvosto halusi kiinnittää erityisesti huomiota toimien toteutukseen järjestöjen näkökulmasta. Siksi järjestöille lähetettiin keväällä 2021 webropol-kysely, jonka tarkoituksena oli kartoittaa järjestöjen kokemuksia rikosentorjuntaohjelman toteutuksesta sekä järjestöjen osallistamisesta. Lisäksi järjestöiltä kysyttiin erikseen kommentteja niiden toimenpiteiden toteutumisesta, joissa he olivat olleet mukana. Kyselyyn vastasi yhteensä 9 järjestöä niistä 17:sta järjestöstä, joille kysely välitettiin. Koska kyselyn vastaajamäärä oli pieni, raportti keskittyy avovastauksista saatuun palautteeseen.

2 Ohjelmaan sisältyneiden toimenpiteiden yksityiskohtainen toteutumisen seuranta

Turvallisesti yhdessä- rikosentorjuntaohjelmassa oli viisi tavoitetta, joiden toteuttamiseksi laadittiin 29 toimenpidettä. Tässä luvussa käydään läpi viiden ohjelmassa olleen päätavoitteen lisäksi yksittäisten toimenpiteiden toteutuminen niiltä osin, kun vastuutahot ja toteutuksessa mukana olleet tahot ovat siitä raportoineet, tai rikosentorjuntaneuvosto ja sen sihteeristö on tehnyt verkostojensa kanssa yhteistyötä toimenpiteiden toteuttamiseksi. Lisäksi rikosentorjunnassa rikosentorjuntaohjelman aikana tapahtuneita muutoksia tarkastellaan kunnille tehdyn kyselyn avulla; kyselyn avulla on kartoitettu rikosentorjunnan tilaa vuoden 2017 alussa ja vuoden 2020 lopussa.

Luvun rakenne noudattaa rikosentorjuntaohjelman rakennetta. Ensiksi tarkastellaan toimia, joilla haluttiin erityisesti selkeyttää rikosten ehkäisyn kytkeytymistä kunnan muihin suunnitelmiin (luku 2.1). Sitten arvioidaan toimenpiteitä, joilla pyrittiin parantamaan rikosten ehkäisyyn kytkeytyvää yhteistyötä ja verkostoitumista viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa (luku 2.2) sekä toimia, joilla haluttiin lisätä rikosentorjuntatyön osaamista paikallisella ja kansallisella tasolla (luku 2.3). Ohjelman painopiste oli myös paikallisessa osallistamisessa, ja sillä haluttiin edistää asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemista rikosten ehkäisyn suunnittelussa (luku 2.4) ja kehittää kansalaisten osallistumista ja vaikuttamiskeinoja rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämässä (luku 2.5).

2.1 Rikosten ehkäisyn kytkeytyminen kunnan muihin suunnitelmiin

Valtioneuvoston periaatepäätöksellä vuonna 1999 käynnistetyn [Turvallisuustalkoot](#)- rikosentorjuntaohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena oli kannustaa kuntia laatimaan paikallisia rikosentorjuntaohjelmia paikallisen turvallisuustyön kehittämiseksi. Seuraava merkittävä askel tapahtui vuonna 2004, kun Sisäisen turvallisuuden ohjelman myötä (SM 2004) rikosentorjuntasuunnitelmia alettiin muuttaa sisällöltään laajemmiksi paikallisiksi turvallisuussuunnitelmiksi. Sisäisen turvallisuuden ohjelman alainen paikallisen

turvallisuussuunnittelun ohjaus- ja seurantaryhmä julkaisi [suosituksensa](#) paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittämiseksi 2006. Sisäinen turvallisuuden ohjelma sekä valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden ohjelmasta esitteli turvallisuuskäsitteen, joka osaltaan nosti kunnan johdon sekä eri hallintokunnat ja toimialat rikosentorjunnan keskiöön. Sisäministeriö mm. esitti, että turvallisuussuunnitelma tulisi liittää kunnissa osaksi sähköistä hyvinvointikertomusta. Katsottiin, että rikosentorjuntatyön liittäminen osaksi sähköistä hyvinvointikertomusta on yksi keino liittää rikosentorjunta-asiat kunnan strategiaan, toiminnan ja talouden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tämä lisäisi myös mahdollisuuksia resurssien kohdentamiseksi rikosentorjunnan kannalta tärkeisiin kohteisiin. Näiden rinnalle on erityisesti 2010-luvulta alkaen tulleet paikalliset hyvinvointisuunnitelmat ja -kertomukset, joissa käsitellään myös turvallisuuteen ja rikosentorjuntaan liittyviä aiheita.

Ohjelman ensimmäisenä tavoitteena oli kytkeä rikosentorjunta kunnan muihin suunnitelmiin. Kuntien rooli rikosentorjunnassa tunnistettiin kansallista rikosentorjuntaohjelmaa laadittaessa merkittäväksi, ja suoraan kuntia koskevia toimenpiteitä ohjelmaan sisältyi yhteensä neljä.

2.1.1 Rikosentorjunta kunnan strategiassa ja hyvinvointi- ja turvallisuustyössä

Toimenpide 1: Rikosentorjunta sisällytetään kunnan strategiaan ja hyvinvointi- ja turvallisuustyöhön niin, että varmistetaan rikosentorjuntatoimien toteutuminen paikallisella tasolla eri hallinnonalojen yhteistyönä (mm. sosiaali-, terveys-, nuoriso-, pelastus-, kaavoitus- ja tekninen toimi, rakennusvalvonta ja poliisi). Samoin on tarpeellista turvata rikosentorjuntatyön resursointi ja seuranta sekä varmistaa maakuntien ja kuntien välinen yhteistyö.

Yhteistyötahoina kunnat, Suomen Kuntaliitto, SM, RTN, STM, OKM, YM, aluehallintovirastot, maakunnat, kunnanvaltuustot, hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelun alueelliset ja paikalliset ohjausryhmät ja rikosentorjunnan yhdyshenkilöt

Rikosentorjuntaneuvosto ja sen sihteeristö on ohjelman toimikaudella lisännyt tietoa rikosentorjunnan mahdollisuuksista ja rikosentorjunnan toteuttamiseen liittyvän yhteistyön tärkeydestä useilla foorumeilla. Alueellisia seminaareja ("Road show") järjestettiin yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa vuosien 2016-2017 aikana Vaasassa, Tampereella, Jyväskylässä, Järvenpäässä, Lappeenrannassa, Rovaniemellä, Kuopiossa, Oulussa, Varkaudessa ja Turussa. Seminaareissa esiteltiin kansallinen rikosentorjuntaohjelma, sen tavoitteet ja kuultiin alueellisia rikosentorjunnan toimijoita. Aivan keskeinen tavoite oli koota yhteen ja vahvistaa alueellisten toimijoiden yhteistyötä. Lisäksi seminaareissa

järjestettiin työpajoja, joiden tarkoituksena oli jalkauttaa rikosentorjuntaohjelman toimenpiteitä konkreettiseksi osaksi alueellisten toimijoiden toimintaa.

Rikosentorjuntaneuvoston nettisivuilla sekä uutiskirjeessä oli jatkuvaa tiedotusta jokaisesta Road show:sta. Lisäksi oikeusministeriön sivuilla on ollut blogi-kirjoituksia rikosentorjuntaohjelmasta ja turvallisuussuunnittelusta keväällä 2017. Haaste -lehdessä on ollut ohjelman toimikaudella useita julkaisuja ohjelman käynnistymiseen, toimeenpanoon ja paikalliseen yhteistyöhön liittyen. Oikeusministeriö on rikosentorjuntaneuvoston suosituksesta resurssoinut paikallista rikosentorjuntatyötä starttirahan tyyppisillä valtionavustuksilla (70 000 euroa/vuosi), joissa hakijaa kannustetaan paikalliseen yhteistyöhön. Avustukset ovat olleet pieniä, ja niitä on jaettu enimmäkseen järjestöille. (Ks. rikosentorjuntaa koskevista kehittämisrahoista myös toimenpide 16.)

Toimenpidettä edistettiin myös sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanon yhteydessä. Alkuvuodesta 2019 sisäministeriö julkaisi sisäisen turvallisuuden työvaliokunnan valmisteleman julkaisun *Turvallisuutta kaikkialla – paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset*. Vuonna 2020 paikallisen turvallisuussuunnittelun uudistamistarpeita kartoitettiin sisäisen turvallisuuden kansallisen yhteistoimintamallin yhdessä painopisteryhmässä, jonka jäsenenä oli oikeusministeriöstä rikosentorjuntaneuvoston sihteeristön edustaja. Ryhmän vuonna 2020 antamat toimenpidesuositukset keskittyivät turvallisuuteen liittyvän tietopohjan ja turvallisuussuunnittelun vaikuttavuuden parantamiseen. Suositusten toteuttaminen jatkuu vuonna 2021.

Ohjelman aikana myös aluetasolla on tapahtunut kehitystä. Lapissa maakunnallinen turvallisuussuunnittelu on liitetty osaksi maakunnallista hyvinvointisuunnittelua. Suunnitelmilla on yhteiset indikaattorit sekä toimenpidesuunnitelma, joilla on pyritty vahvistamaan alueellisten turvallisuus- ja hyvinvointitoimijoiden työtä. Pääpaino Lapin turvallisuussuunnitelmassa on maakunnallisten toimijoiden tuki kunnille ja paikallisille toimijoille. Lapin kunnissa tämä näkyy siten, että kuntien turvallisuussuunnitelmat integroidaan osaksi kuntien lakisääteisiä hyvinvointisuunnitelmia.

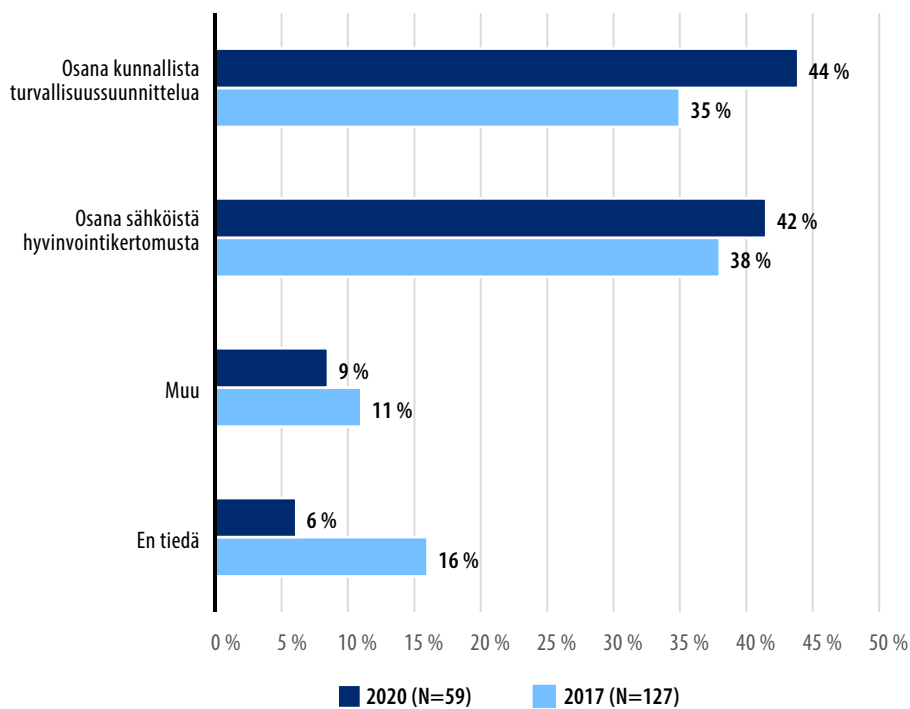
Lisäksi vuonna 2020 julkaistussa VN-TEAS hankkeen raportissa *Alueellinen turvallisuuden tila* esiteltiin turvallisuusympäristön muutoksen seurantaan kehitetty ATT-malli, joka tukee alueellista turvallisuussuunnittelua sekä varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Mallin toiminnasta voi lukea enemmän toimenpiteiden 6 ja 7 yhteydestä.

Kunnille vuonna 2017 suunnatun kyselyn (*Paikallinen tahtotila kuntoon*) pohjalta rikosentorjuntaneuvosto ja Kuntaliitto päättivät selvittää myös sähköisen hyvinvointikertomuksen turvallisuusindikaattoreiden käyttöä. Selvitys osoitti, että indikaattoreiden käytössä oli suuria eroja, ja niitä oli käytetty hyvin vaihtelevasti. Kyselyn tuloksista ja

indikaattoreiden käytöstä julkaistiin artikkeli rikosentorjuntaneuvoston Haaste-lehdessä ([Haaste 3/2018](#)).

Kunnille suunnatuissa kyselyissä selvitettiin rikosten ehkäisytyön organisointia ja toteutusta kunnissa vuosina 2017 ja 2020. Rikoksenehkäisytyötä tehtiin vuonna 2020 melko tasaisesti osana kunnallista turvallisuussuunnittelua (44 %) tai osana sähköistä hyvinvointikertomusta (42 %), kun vuonna 2017 vastaavat luvut olivat 35 % ja 38 %. Huolimatta vuonna 2020 kerätyn aineiston rajoituksista, näyttäisi siltä, että rikosten ehkäisyä on saatu rikosentorjuntaohjelman puitteissa tehdyllä yhteistyöllä ainakin jossain määrin jalkautettua osaksi turvallisuustyötä ja strategiaa. Tulokset voivat kuitenkin kertoa myös yleisestä turvallisuusasioiden tunnettuuden lisääntymisestä.

Kuvio 1. Miten rikosten ehkäisyä toteutetaan vuosina 2017 ja 2020

Toimenpide toteutunut

2.1.2 Turvallisuusvaikutusten arvioinnin mallintaminen kunnallisen päätöksenteon tueksi

Toimenpide 2: Turvallisuusvaikutusten arviointi mallinnetaan kunnallisen päätöksenteon tueksi. Mallin avulla arvioidaan erityisesti rikosten ehkäisyn näkökulman huomiointia kunnallisen päätöksenteon valmistelussa.

Yhteistyötahoina Suomen Kuntaliitto, rikosentorjuntaneuvosto, SM, aluehallintovirastot, yliopistot ja ammattikorkeakoulut

Rikosentorjuntaneuvosto ja sihteeristö järjestivät työkokouksia eri kokoisten kuntien edustajien kanssa ja ohjelman toteutusta tukevien Road show –tapahtumien yhteydessä. Rikosentorjuntaneuvoston paikallisen rikosentorjuntatyön jaoston anti työn toteuttamisessa ja verkostoitumisessa oli vahva, ja sitä hyödynnettiin koko sen toimikauden ajan vuoteen 2018 asti.

Vuonna 2020 julkaistussa VN-TEAS hankkeen raportissa *Alueellinen turvallisuuden tila* esiteltiin turvallisuusympäristön muutoksen seuranta varten kehitetty ATT-malli, mikä tukee alueellista turvallisuussuunnittelua. ATT-mallin ensimmäisessä vaiheessa kerätään alueen turvallisuustietoa tunnistamalla uhkia, haavoittuvuuksia ja alueen omia voimavaroja tilanetietoisuuden muodostamiseksi. Toisessa vaiheessa arvioidaan ja analysoidaan kerättyä tietoa muodostaen samalla näkemys alueen turvallisuuden tilasta. Kolmannessa vaiheessa luodaan ratkaisuja ja sovitaan niiden toteuttamisesta. VN-TEAS hankkeen vastuutahona oli sisäministeriö. Oikeusministeriön edustaja osallistui hankkeen ohjausryhmään. Mallinnus on toteutunut, mutta ATT-mallia ei ole otettu systemaattisesti käyttöön maakuntaudistuksen viivästyttyä. ATT-mallista löytyy enemmän tietoa toimenpiteiden 6 ja 7 yhteydestä. Turvallisuusvaikutusten ennakoarviointi on myös osa Kuntaliiton ylläpitämää ja kuntien käyttämää sähköistä hyvinvointikertomusta.

Toimenpide toteutunut

2.1.3 Kehitetään keinoja arvioida, ovatko rikosentorjunnan ja rikosten ehkäisyn toimet kustannustehokkaita

Toimenpide 3: Kehitetään keinoja arvioida, ovatko rikosentorjunnan ja rikosten ehkäisyn toimet kustannustehokkaita.

Yhteistyötahoina RTN, VATT, VTT, THL ja yliopistot

Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti toteutti kirjallisuuskatsauksen vuosina 2000–2017 julkaistuista kansainvälisistä (englannin kielisistä) ja pohjoismaisista rikosentorjuntaohjelmien kannattavuustutkimuksista (alkuperäistutkimuksista ja meta-analyyseista). Katsaus julkaistiin kesäkuussa 2017 nimellä *Rikosentorjunnan kannattavuus: Alustava systemaattinen kirjallisuuskatsaus*.

Aihetta on käsitelty myös rikosentorjuntaneuvoston verkkosivuilla sekä Laurea ammattikorkeakoulun kanssa vuosina 2018 ja 2019 toteutetuissa rikosentorjuntakoulutuksissa. Lisäksi rikoksilla oireileviin nuoriin liittyvän TEAS-tutkimushankkeen yhteydessä annettiin suuntaviivoja kustannus- ja vaikuttavuushyötyanalyysiin (Karhunen 2019).

Toimenpide toteutunut

2.1.4 Sähköisen hyvinvointikertomuksen turvallisuusindikaattorit

Toimenpide 4: Kehitetään sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoreita siten, että saadaan alueellista tietoa rikollisuudesta ja hyvinvointi-indikaattoreista.

Yhteistyötahoina Kuntaliitto, SM ja RTN

Rikosentorjuntatyössä tehtävä nykytilan ja toimintaympäristön kartoitus hyötyy sähköisen hyvinvointikertomuksen turvallisuuteen liittyvistä indikaattoreista. Sähköisen hyvinvointikertomuksen tueksi on valittu erilaisia turvallisuusindikaattoreita Sotkanetin tietokannasta. Kuntaliitto vastaa sähköisen hyvinvointikertomuksen kehittämistyöstä. Kunnat voivat lisätä sähköiseen hyvinvointikertomukseen myös omia indikaattoreitaan. Turvallisuusindikaattoreita kartoitettiin laajassa yhteistyössä sisäisen turvallisuuden ohjelman aikana. Työn seurauksena julkaistiin vuonna 2014 *Päätöksiä turvallisuudesta, turvallisuus osaksi kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta*.

Kuntaliitto käynnisti sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoreiden kehittämishankkeen vuonna 2017. Vuonna 2017 rikosentorjuntaneuvoston ja Kuntaliiton edustajat tapasivat useita kertoja. Neuvoston sihteeristössä harjoittelijana ollut henkilö laati eri

turvallisuusindikaattorien hyödyntämisestä ja kehittämistarpeista muistion 2017. Muistiot käsiteltiin yhdessä rikosentorjuntaneuvoston ja kuntaliiton edustajien kesken. Muistion pohjalta julkaistiin myös artikkeli Haaste-lehdessä (3/2018).

Syksystä 2020 eteenpäin sisäisen turvallisuuden kansallisen yhteistoimintamallin painopisteryhmä Paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittämistarpeet -ilmiökorttiryhmä on jatkanut sähköisen hyvinvointikertomuksen turvallisuusindikaattoreiden kehitystyötä. Sähköiseen hyvinvointikertomukseen on valmisteltu 11 indikaattoria sisältävä turvallisuuskokonaisuus, joka otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana. Myös aluetasolla Lapissa maakunnallinen turvallisuussuunnittelu on liitetty osaksi maakunnallista hyvinvointisuunnittelua, ja suunnitelmilla on yhteiset indikaattorit sekä toimenpidesuunnitelma. Lisää Lapin turvallisuussuunnittelusta voi lukea toimenpiteen 1 yhteydestä.

Toimenpide toteutunut

2.1.5 Kokonaisarvio tavoitteesta kytkeä rikosten ehkäisy kunnan muihin suunnitelmiin

Rikosten ehkäisyn kytkemiseksi kunnan muihin suunnitelmiin laadittuja toimenpiteitä on saatu edistettyä rikosentorjuntaohjelman toimeenpanon aikana. Road showt ovat lisänneet alueellista tietoutta rikosentorjuntaohjelmasta, ATT-malli kehitettiin VN-TEAS hankkeessa turvallisuusvaikutusten arvioinnin mallintamisen tueksi, ja sähköisen hyvinvointikertomuksen turvallisuusindikaattoreita luotiin yhteistyössä. Lisäksi rikosten ehkäisyn toimien kustannustehokkuuden arvioimisen avuksi koottiin kirjallisuutta ja käynnistettiin tutkimusta.

Toimenpiteet on saatu toteutettua yhteistyökumppaneiden kanssa. Rikosentorjuntaa ja turvallisuussuunnittelua varten ei ole velvoittavaa lainsäädäntöä, joten valtioneuvostotasolla tehty työ perustuu ennaltaehkäisevän työn hyötyjen osoittamiseen, paikallisen ja alueellisen tason kannustamiseen ja tukemiseen, informaatio-ohjaukseen ja suositusten antamiseen. Rikosentorjunnan ja turvallisuussuunnittelun tärkeys vahvistuu esimerkiksi Ruotsissa, jossa siitä tulee lakisäätteistä. Iso-Britanniassa se on ollut lakisäätteistä jo vuodesta 1998 (Crime and Disorder Act).

Ohjelman seurannan kannalta ongelmaksi muodostuu toimenpiteiden vaikutusten arviointi, jota ei olla pystytty kattavalla tavalla toteuttamaan. Jokainen toimenpide on osaltaan ollut tarpeellinen, mutta seuraavaksi tulisi huolehtia siitä, että rikosentorjuntatyön

tueksi kehitetyt arviointimallit integroitaisiin tosiasiallisesti osaksi kuntien työtä. Erityisesti uusia työtapoja tai toimintamalleja pilotoitaessa niiden vaikutuksia tulisi arvioida.

2.2 Yhteistyön ja verkostoitumisen parantaminen viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa

Vuoden 2016 Sisäisen turvallisuuden strategian mukaan sisäinen turvallisuus edellyttää syvää ja sitoutunutta yhteistyötä niin eri viranomaisten kuin kansalaisjärjestöjen, lähiyhteisöjen, elinkeinoelämän ja lukuisten muiden toimijoiden kesken.¹ Turvallisesti yhdessä -rikksentorjuntaohjelmaa laadittaessa korostui tarve kokonaisvaltaisemman turvallisuuskäsityksen luomiselle sekä rikksentorjunnan monipuolistamiselle laajentamalla rikksentorjunnan toimijoiden kenttää sekä korostamalla toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhteistyön ja verkostoitumisen parantamiseksi laadittiin viisi toimenpidettä (toimenpiteet 5–9), joiden toteutumista arvioidaan alla.

2.2.1 Rikksentorjunnan kehittäminen valtioneuvostotasolla

Toimenpide 5: Valtioneuvoston tasolla rikksentorjuntaneuvosto edistää rikksentorjuntatyön kehittämistä ja koordinointia sekä vastaa omalta osaltaan sisäisen turvallisuuden strategiassa määriteltyjen tavoitteiden toteutumisesta.

Yhteistyötahona rikksentorjuntaneuvosto.

Rikksentorjuntaneuvosto osallistui sisäisen turvallisuuden strategian valmisteluun ja toteutukseen erityisesti rikksentorjunnan osalta. Sisäisen turvallisuuden strategian koordinoinnista vastaavat henkilöt ja rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö tapaavat määräajoin. Lisäksi turvallinen asuinympäristö ja dialogin edistäminen on huomioitu sisäisen turvallisuuden strategiassa sekä osana poliisin ennalta estävän toiminnon strategiaa. Teemoja on myös käsitelty kahdessa työpajassa yhdessä järjestöjen ja useiden viranomaistahojen kanssa.

Rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö sai vuonna 2020 tehtäväkseen valmistella taustamuistion rikksentorjunnan organisoinnista valtioneuvostotasolla. Osana taustamuistiota

¹ Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. [Sisäministeriön julkaisu 8/2016](#). Sisäinen turvallisuus. s. 53.

on arvioitu myös sitä, miten valtioneuvostotason toimet heijastuvat alue- ja paikallistasolle. Taustamuistion pohjalta VTT Olavi Kaukonen on käynnistänyt marraskuussa valmistuvan arvioinnin, jonka perusteella on tarkoitus ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin rikosentorjunnan uudelleenorganisoimiseksi.

Toimenpide toteutunut

2.2.2 Aluehallintovirastoihin perustettavien alueellisten hyvinvointiverkostojen toimintaan sisällytetään rikosten ehkäisyn näkökulma

Toimenpide 6: Aluehallintovirastoihin perustettavien alueellisten hyvinvointiverkostojen toimintaan sisällytetään rikosten ehkäisyn näkökulma.

Yhteistyötahoina aluehallintovirastot

Aluehallintovirastolla on keskeinen rooli alue- ja paikallistason hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelun edistämiseksi sekä valmiussuunnittelun ja varautumisen yhteensovittamisessa (Laki aluehallintoviranomaisesta 896/2009). Laissa (17 a §) on määritelty aluehallintovirastojen ja poliisilaitosten yhteistyöstä, alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistämisestä, alueen toimivaltaisten viranomaisten tukemisesta turvallisuustilanteiden johtamisessa ja näiden viranomaisten toiminnan yhteensovittamisesta ja muusta alueellisesta viranomaisyhteistyöstä poliisitoimen asioissa. Aluehallintovirastojen ja Poliisihallituksen on toimittava yhteistyössä poliisin palvelujen alueellisen saatavuuden arviointia koskevilla asioilla. Aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että kunnat noudattavat lainsäädäntöä, sekä yhteensovittaa kuntien, valtion ja muiden viranomaisten varautumista ja valmiussuunnittelua toimialueellaan. Maakuntaudistuksen yhteydessä aluehallintovirastojen ja maakuntien tehtävät turvallisuudessa ja rikosentorjunnassa määritellään uudelleen.

Kaikissa aluehallintovirastoissa toimii monialainen hyvinvointiin liittyvä yhteistyöryhmä. Rikosentorjuntaa on usein toteutettu osana ennaltaehkäisevää alkoholi- ja päihdetyötä sekä väkivallan ja erityisesti perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyä. Kaikissa ryhmissä ei kuitenkaan näy selkeästi rikosten ennaltaehkäisyä. Lapissa maakunnallinen turvallisuussuunnittelu on liitetty osaksi maakunnallista hyvinvointisuunnittelua. Lisää Lapin turvallisuussuunnittelun perusteista on luettavissa toimenpiteen 1 yhteydestä.

Vuonna 2020 julkaistussa VN-TEAS hankkeen raportissa *Alueellinen turvallisuuden tila* esiteltiin turvallisuussympäristön muutoksen seuranta varten kehitetty ATT-malli, mikä tukee

alueellista turvallisuussuunnittelua sekä varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Malli opastaa organisoimaan turvallisuuden seurannan moniviranomaisyhteistyönä ja valitsemaan sitä varten alueelle soveltuvia turvallisuusindikaattoreita. ATT-mallin käyttöönottoa tukee ohjeisto menetelmistä, joiden avulla alueelliset turvallisuusverkot voivat seurata turvallisuustilanteen kehitystä, tunnistaa turvallisuushaasteiden juurisyitä ja ennakoida tulevaisuutta. Yhtenä hankkeen suosituksena oli saada alueellisia koordinaattoreita tukemaan alueellista ja paikallista turvallisuustyötä. Lisää ATT-mallin toiminnasta toimenpiteen 7 yhteydessä.

Toimenpide toteutunut osittain

2.2.3 Maakuntaudistus ja rikosentorjunta

Toimenpide 7: Selvitetään maakuntaudistuksen yhteydessä, mikä on eri tahojen rooli rikosten ehkäisyssä sekä yhteistyön ja verkostoitumisen luomisessa. Maakuntaudistuksen voimaan tullessa tarkistetaan eri tahojen roolit ja vastuut rikosentorjuntaohjelman toteuttamisessa.

Yhteistyötahoina OM ja VM

Maakuntien turvallisuussuunnittelun kehittämiseksi toteutettiin VN-TEAS Alueellinen turvallisuuden tila -hanke, minkä [raportti](#) valmistui keväällä 2020. Maakuntaudistuksen piti toteutua vuoden 2019 alussa, ja uudistuksessa oli tarkoitus määritellä uudelleen kuntien, maakuntien, aluehallintoviranomaisten ja muiden alueella toimivien viranomaisten tehtävät. Uudistus ei kuitenkaan toteutunut kansallisen rikosentorjuntaohjelman aikana (vuoden 2020 loppuun mennessä). Koska maakuntaudistus siirtyi, VN-TEAS hanke kohdistettiin alueellisen turvallisuusyhteistyön kehittämiseen. Hankkeessa syntyi ATT-malli (alueellinen turvallisuuden tila), joka kehitettiin yhteistyössä eri viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Tukea ja apua saatiin lähes 100 henkilöltä 43 eri organisaatiosta, joihin lukeutui mm. 16 kuntaa. Hankkeen toteuttivat Teknologian tutkimuskeskus VTT, Poliisiammattikorkeakoulu, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ja Maanpuolustuskorkeakoulu.

ATT-malli on osa tietojohtoista turvallisuussuunnittelua ja varautumista. Toimintamallin ytimessä on monitoimijainen ennakointiryhmä, jonka tehtävänä on analysoida alueelta saatavaa turvallisuutta kuvaavaa tietoa ja tehdä arvioita tilanteen kehityksestä. Ryhmän saama tieto perustuu suurelta osin alueen ennakointiverkoston toimintaan, joka seuraa aluetta koskevia turvallisuusindikaattoreita, tilastotietoa ja hiljaista tietoa ennakointiryhmältä saamiensa ohjeiden mukaisesti. Turvallisuusfoorumi tulkitsee ennakointiryhmältä saamaansa analysoitua tietoa ja tekee päätösesityksiä joko erilliselle johtoryhmälle tai

esimerkiksi eri organisaatioiden johtoryhmille turvallisuustilannetta parantavista toimenpiteistä.

ATT-mallissa alueellista turvallisuutta tarkastellaan neljän turvallisuutta vaarantavan ja/tai turvallisuutta heikentävän teeman avulla: luonnonilmiöt ja ympäristö, teknisten järjestelmien toiminta, inhimilliset olosuhteet sekä tahalliset haitanteot ja rikollisuus. Teemojen poikkisektoraalinen valinta tukee monitoimijaista yhteistyötä.

Toimenpide toteutunut osittain

Toimenpiteen ensimmäisen vaiheen voidaan katsoa toteutuneen MATTI-hankkeen tuloksena. Vuosille 2016–2019 suunniteltu Maakunta- ja sote-uudistus jäi toteutumatta, joten toimenpiteen toista vaihetta eli eri tahojen roolien ja vastuiden tarkastelua rikosentorjuntaohjelman toteuttamisessa ei voitu toteuttaa.

2.2.4 Paikallisiin hyvinvointi- ja turvallisuusryhmiin sisällytetään rikosten ehkäisyn näkökulma

Toimenpide 8: Paikallisiin (kunnat/seutukunnat) hyvinvointi- ja turvallisuusryhmiin sisällytetään rikosten ehkäisyn näkökulma. Työryhmän kokouksissa huomioidaan alueen väestöryhmät, rikosentorjunnan toimijat ja rikollisuusongelmien erityispiirteet. Paikkakunnasta riippuen suositellaan, että mukana ovat ainakin poliisi, sosiaali-, terveys-, opetus- ja nuorisotoimi sekä rakennustoimi/kaupunkisuunnittelu, elinkeinoelämän edustajat ja monipuolinen asukkaiden (esim. alueraadit) ja järjestöjen edustus.

Yhteistyötahoina kunnat, hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelun toimijat ja poliisi

Rikosentorjunnan kannalta tärkeitä turvallisuusindikaattoreita on sisällytetty sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoreihin. Sisäisen turvallisuuden strategian työvaliokunta julkaisi alkuvuodesta 2019 paikallisen ja alueellisen [turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset](#). Linjauksissa on huomioitu myös rikosentorjuntatyön edistäminen. Rikosentorjunnan kannalta merkittävien teemojen esiintymistä seurattiin vuosina 2017 ja 2020 kunnille suunnatuilla rikosentorjuntaneuvoston kyselyillä. Vuoden 2017 kyselyn tuloksista laadittiin julkaisu [Paikallinen tahtotila kuntoon](#); kun kunnan turvallisuussuunnittelun työryhmässä on laaja edustus eri toimijoista, tulee rikosenehkäisyn näkökulma varmemmin mukaan. Lisäksi rikosentorjuntaneuvostossa kartoitettiin vuonna 2020 rikosentorjunnan roolia paikallisissa turvallisuus- ja hyvinvointisuunnitelmissa. Aihetta on pidetty esillä myös Haaste-lehdessä ja rikosentorjuntaneuvoston blogissa.

Toimenpide toteutunut

2.2.5 Rikksentorjunnan koordinointi paikallisella tasolla

Toimenpide 9: Jokaiseen kuntaan/seutukuntaan nimetään yhdyshenkilö tai koordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu rikksentorjunnan edistäminen ja koordinointi alueella. Tehtävä voidaan liittää osaksi laajempaa turvallisuustyötä. Selvitetään tarvetta myös valtakunnalliselle koordinaatioelimelle.

Yhteistyötahoina kunnat ja RTN

Vuonna 2020 julkaistussa VN-TEAS hankkeen raportissa *Alueellinen turvallisuuden tila* esiteltiin turvallisuusympäristön muutoksen seurantaan varten kehitetty ATT-malli, mikä tukee alueellista turvallisuussuunnittelua sekä varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Yhtenä hankkeen suosituksena oli saada alueellisia koordinaattoreita tukemaan alueellista ja paikallista turvallisuustyötä. ATT-mallin toiminnasta voi lukea enemmän toimenpiteiden 6 ja 7 yhteydestä.

Rikksentorjuntaneuvoston sihteeristön ylläpitämä paikallisten yhdyshenkilöiden verkosto ei ole enää toiminnassa. Kuitenkin ohjelman toimikaudella poliisin ennaltaehkäisevän toiminnan ohjausryhmässä on oltu kiinnostuneita rikksentorjunnan parissa toimivien yhdyshenkilöiden nimeämisestä. Asia ollaan ottamassa jatkokäsittelyyn Ennalta estävän toiminnan ohjausryhmässä (EET) syyskuussa 2021. Lisäksi ATT-mallissa on ehdotettu, että jokaisessa maakunnassa tulisi olla turvallisuussuunnittelusta vastaava koordinaattori. Kunnille vuonna 2017 tehty kysely osoitti, että vain 5 %:ssa vastanneista kunnissa toimi päätoiminen koordinaattori, ja 8 %:ssa osa-aikainen koordinaattori. Vuonna 2020 uusitus kunkyselyssä 7 %:ssa vastanneista kunnista toimi päätoiminen koordinaattori ja 12 %:ssa osa-aikainen koordinaattori. On kuitenkin otettava huomioon, että vuonna 2017 kuntakyselyn vastausprosentti oli 43, ja vuonna 2020 ainoastaan 20.

Paikallinen tahtotila kuntoon -kyselyn tulosten perusteella havaitaan myös, että asukasluvultaan suurissa kaupungeissa tilanne on huomattavasti parempi kuin pienissä kunnissa. Vuonna 2020 yli 20 000 asukaan kunnista 38 prosentilla on joko osa-aikainen tai päätoiminen koordinaattori, kun taas alle 5000 asukaan kunnissa ainoastaan viidellä prosentilla on osa-aikainen koordinaattori eikä yhdelläkään alle 5000 asukaan kunnalla ole päätoimista koordinaattoria. Väkiluvultaan pienemmissä kunnissa myös tiedettiin harvemmin, onko kunnassa tällaista henkilöä vai ei.

Toimenpide toteutunut osittain

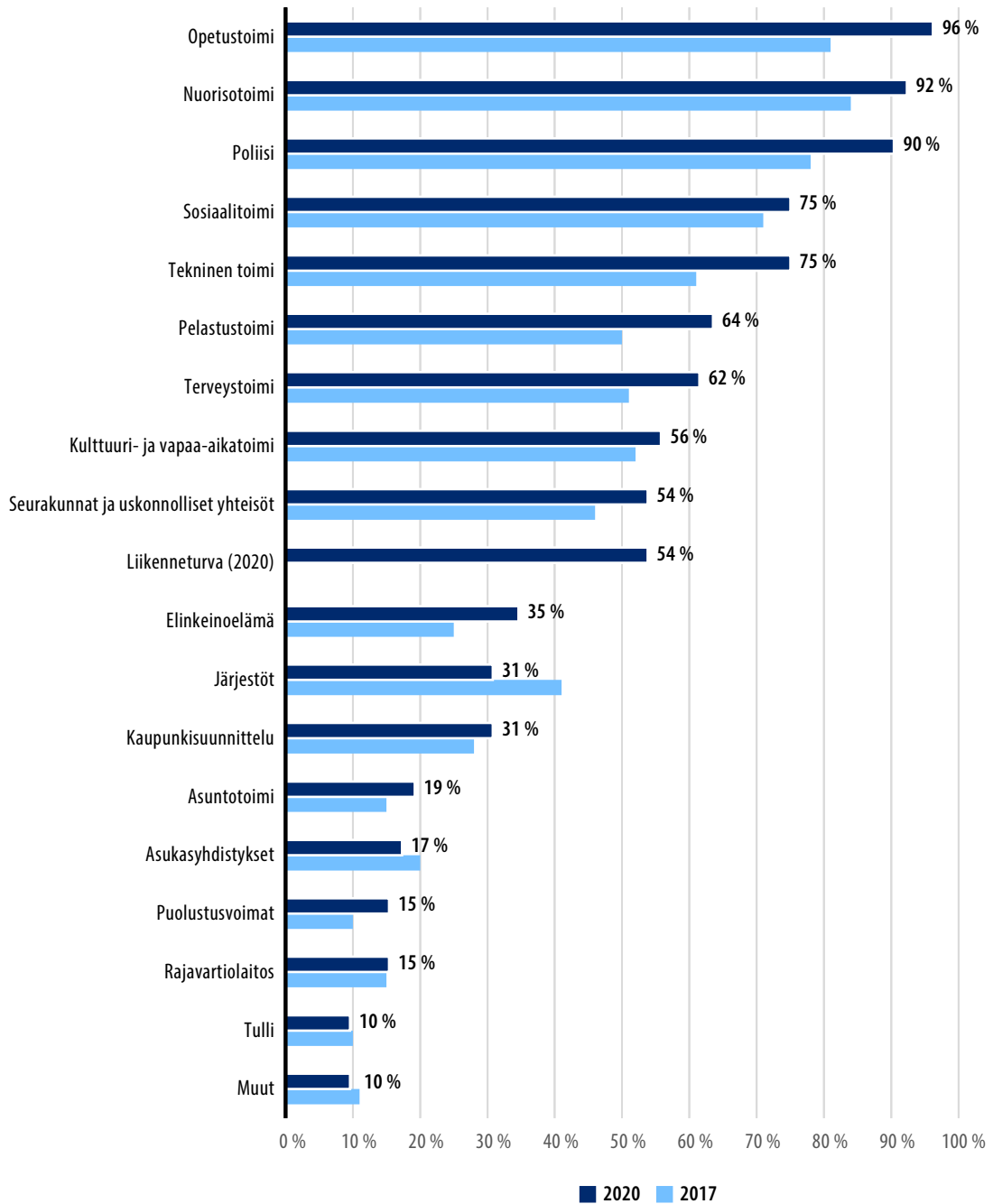
2.2.6 Kokonaisarvio yhteistyön ja verkostoitumisen parantamisesta viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa koskevan tavoitteen toteutumisesta

Yhteistyön ja verkostoitumisen parantamiseksi laaditut toimenpiteet toteutuivat vaihtelevasti. Osa toimenpiteistä toteutui hyvin (mm. rikksentorjunnan kehittäminen valtioneuvostotasolla poikkihallinnollista yhteistyötä lisäämällä), kun taas muutaman toimenpiteen kohdalla toimenpiteiden konkreettisia vaikutuksia oli vaikea nähdä. Lisäksi maakuntauudistuksen raukeaminen pakotti suuntaamaan resursseja muualle. Toisaalta uudistuksen raukeamisesta johtuen saatiin aikaan hanke, jonka seurauksena tehtiin yhteistyötä kymmenien eri tahojen toimesta ATT-mallin kehittämiseksi.

Tavoitteen toteutumista pystytään myös suuntaa antavasti arvioimaan vuonna 2017 ja 2020 toteutettujen kuntakyselyiden perusteella. Yhteistyön ja verkostoitumisen osalta kunnilta kysyttiin, mitkä toimijat ovat osallistuneet rikosten ehkäisytyöhön. Molempina vuosina tyypillisimmät yhteistyökumppanit rikosten ehkäisytyössä ovat opetustoimi, nuorisotoimi ja poliisi, jotka osallistuvat rikosten ehkäisytoimiin yli 90 prosentissa kunnista.

Vuodesta 2017 vuoteen 2020 merkittävimmin kuntien yhteistyön on raportoitu kasvaneen opetustoimen, teknisen toimen, pelastustoimen, terveystoimen sekä elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Huomattavaa on, että yhteistyö oli lisääntynyt kuntien keskuudessa melkein jokaisen yhteistyökumppanin kanssa, ja yli 10 prosenttiyksikön lisääntymistä havaittiin muutamien yhteistyökumppaneiden osalta.

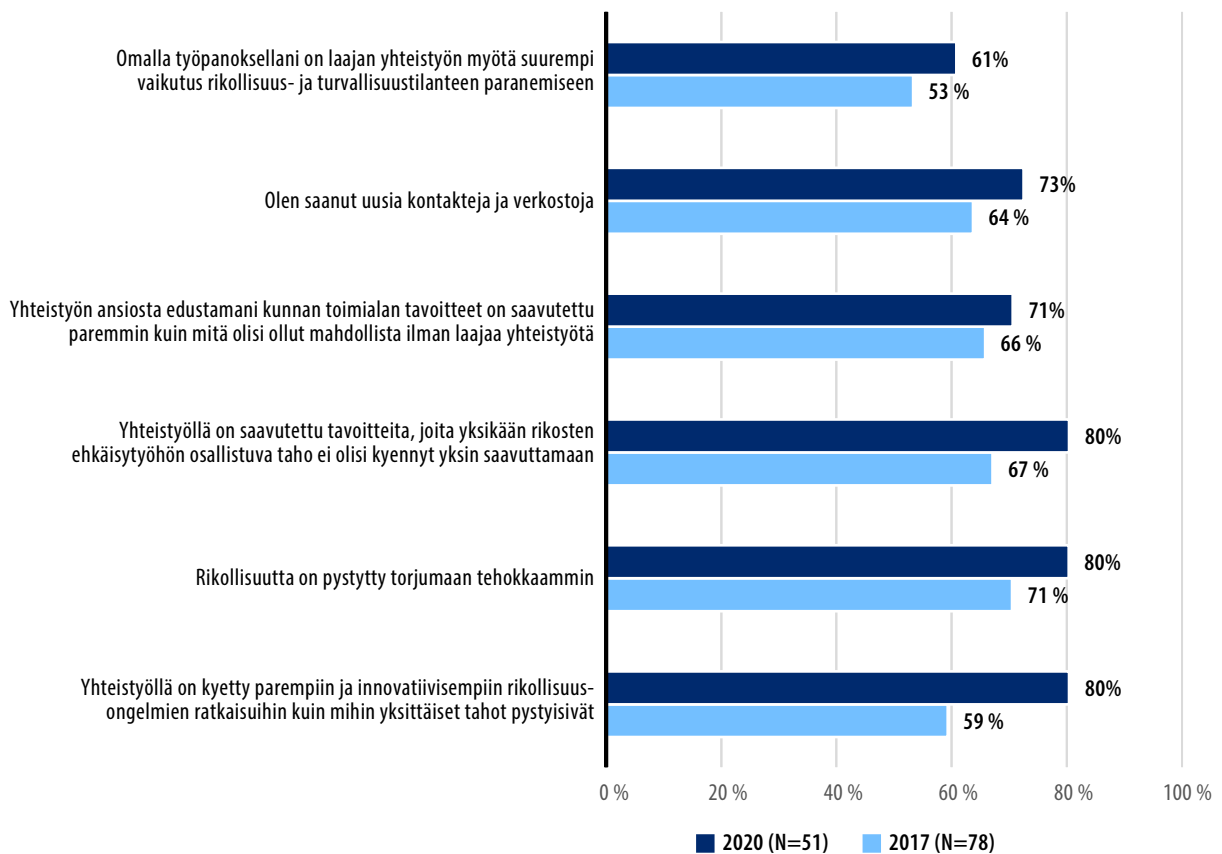
Kuvio 2. Rikosten ehkäisytyöhön osallistuneet toimijat vuosina 2017 ja 2020 (N=52)²

² Tuloksiin otettu mukaan ne, jotka ilmoittivat, että kunnassa toteutetaan rikosten ehkäisyä osana kunnallista turvallisuussuunnittelua tai osana hyvinvointisuunnittelua/sähköistä hyvinvointikertomusta tai muulla tavoin.

Tämän lisäksi erityisen positiivinen muutos havaitaan kuntien näkemyksissä sen osalta, millaisia mahdollisia hyötyjä yhteistyössä toteutetulla rikosten ehkäisytyöllä on saavutettu kunnassa. Kaikkien kuviossa 3 esiteltujen väittämien kohdalla niistä saamaa mieltä olevien osuus kasvoi vuodesta 2017. Erityisesti niiden osuus, jotka kokivat, että yhteistyöllä on kyetty parempiin ja innovatiivisempiin ratkaisuihin kuin mihin yksittäiset tahot olisivat kyenneet, on noussut. Vuonna 2017 tästä samaa mieltä oli 59 prosenttia vastaajista, kun vuonna 2020 vastaava luku on 80 prosenttia. Näyttäisikin siis siltä, että kuntien keskuudessa positiivinen suhtautuminen yhteistyöhön rikoksantorjunnan saralla on lisääntynyt, mikä on hyvä merkki rikoksantorjunnan tulevaisuuden kannalta ja viestii ymmärryksen lisääntymisestä laaja-alaisen yhteistyön merkityksestä.

Kuvio 3. Yhteistyössä toteutetun rikosten ehkäisytyön saavutuksista samaa mieltä olleiden osuus vuosina 2017 ja 2020³

³ Tuloksiin otettu mukaan ne, jotka ilmoittivat, että kunnassa toteutetaan rikosten ehkäisyä osana kunnallista turvallisuussuunnittelua tai osana hyvinvointisuunnittelua/sähköistä hyvinvointikertomusta tai muulla tavoin.

Toisaalta vaikka esimerkiksi rikosentorjunnan koordinaattorien määrä on kuntakyselyn tulosten perusteella hieman lisääntynyt (ks. toimenpide 9), järjestelmällisen koordinoinnin taso on edelleen matala. Sekä paikallisessa, alueellisessa että valtion tason rikosentorjuntatyön järjestelmällisyydessä onkin parannettavaa. Järjestelmällisyyden lisäämiseksi on aloitettu selvitystyö rikosentorjunnan kansallisesta organisoinnista, jonka tulosten perusteella ryhdytään tarvittaviin toimiin vuoden 2021 lopussa.

2.3 Rikosentorjuntatyön osaamisen lisääminen

Rikosentorjunnan menetelmistä tarvitaan tietoa, jotta yhteistyötä rikosten ehkäisyssä voidaan paikallistasolla parantaa, ja järjestöjen ja asukkaiden osaaminen ja tiedot saadaan tehokkaammin käyttöön. Rikoksen ehkäisyn näkökulma ja keinojen välittäminen on tärkeää myös kaupungin johdolle, toimialajohtajille ja kunnan poliittisille päätöksentekijöille. Rikosten ehkäisyä koskevan tiedon lisäksi tarvitaan koulutusta verkostojen johtamiseen. Ohjelmaa laadittaessa Suomessa rikosentorjunnan koulutusta oli tarjolla ainoastaan Laurea-ammattikorkeakoulussa sekä satunnaisesti yliopistoissa aihetta sivuavien kurssien muodossa.

Rikosentorjuntatyön tulisi perustua tutkittuun tietoon. Lisäksi kuntien turvallisuusolosuhteet voivat vaihdella merkittävästi toisistaan, jolloin turvallisuussuunnittelun lähtökohtana tulisi olla paikallisesti tunnistetut turvallisuusongelmat sekä niihin suunnitelmallisesti puuttuminen. Rikosentorjuntaohjelman toimenpiteillä 10-16 pyrittiin edistämään paikallista tietoon perustuvaa rikosentorjuntatyötä. Alla on kuvattu toimenpiteiden toteutumisista aikavälillä 2016–2020.

2.3.1 Rikosentorjuntakoulutus

Toimenpide 10: Perustetaan työryhmä selvittämään tarvetta ja menetelmiä rikosentorjunnan koulutukselle yhteistyössä alan koulutusta antavien oppilaitosten ja yliopistojen kanssa.

Yhteistyötahoina rikosentorjuntaneuvosto ja sen tutkimusjaosto, yliopistot ja ammattikorkeakoulut, RSKK, LSSAVI:n turvallisuustutkimuksen verkosto, poliisiammattikorkeakoulu sekä RISEalan koulutuskeskus

Rikosentorjuntaneuvosto toteutti kyselyn rikosentorjuntakoulutuksen tarpeellisuudesta vuonna 2017. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin koulutuksen suunnittelussa. Rikosentorjuntaneuvosto toteutti yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa rikosentorjunnan kurssin vuosina 2018 ja 2019. Koulutuksen rahoitti oikeusministeriö ja opintomateriaalien valmistelusta vastasi rikosentorjuntaneuvosto. Koulutuksen ensisijainen kohderyhmä oli

paikalliseen rikosentorjuntaan osallistuvat kuntien, poliisin ja järjestöjen edustajat. Koulutusta ei järjestetty vuonna 2020, mihin yhtenä syynä oli se, että Laurea-ammattikorkeakoulu uudisti järjestelmiään. Vuoden 2021 koulutuksen järjestämiseksi ei saatu tarvittavia taloudellisia resursseja oikeusministeriöltä. Koulutuksesta kerätty palaute oli hyvää.

Toimenpide toteutunut

2.3.2 Alueelliset rikosentorjuntakoulutukset

Toimenpide 11: Aluehallintovirastot ja rikosentorjuntaneuvosto yhteistyössä maakuntien kanssa järjestävät alueellisia koulutuksia ja seminaareja rikosentorjunnasta, joihin kutsutaan mm. kunnan ja alueen viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä sekä elinkeinoelämän, järjestöjen ja asukasyhdistysten monipuolinen edustus. Koulutuksia ja seminaareja toteutetaan myös ruotsiksi.

Yhteistyötahot: rikosentorjuntaneuvosto, aluehallintovirastot

Rikosentorjuntaneuvoston sihteeristö järjesti yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa alueelliset Road show- tapahtumat Vaasassa, Lappeenrannassa, Tampereella, Rovaniemellä, Varkaudessa, Turussa sekä Oulussa. Road shown tavoitteena oli kiertää vuoden 2017 aikana esittelemässä kansallista rikosentorjuntaohjelmaa, edistää rikosentorjuntatyötä kunnissa ja aktivoida järjestöjä ja asukkaita mukaan rikosten ehkäisyyn ja turvallisuuden edistämiseen kytkeytyvään toimintaan. Lisäksi käsiteltiin mm. jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä (kuten alueraadit, aluefoorumit, kyläyhdistykset, vammais- ja vanhusneuvostot, nuorisovaltuustot) rikosentorjuntatyössä ja levitettiin tietoa hyvistä käytännöistä, joilla voidaan ehkäistä turvattomuuden tunteen lisääntymistä. Joillakin alueilla seminaareja toteutettiin kaksi, ja niiden yhteydessä toteutettiin myös työpajat, joilla pyrittiin juurruttamaan rikosentorjunnan toimia konkreettisesti osallistujien toimintaan. Paikallisen rikosentorjuntatyön jaosto osallistui sisältöjen suunnitteluun ja ideoi paikallisten teemojen ja kumppaneiden etsimistä.

Road show -kiertueen lisäksi järjestettiin paikallisia tapahtumia muun muassa Keski-Uudenmaan Sote-Kuntayhtymän alueella. Tammikuussa 2018 järjestettiin myös yhteinen seminaari sisäisen turvallisuuden strategian toimeenpanoon liittyen.

Toimenpide toteutunut

2.3.3 Tuotetaan oppimateriaalia rikosentorjunnasta kouluihin ja nuorisotoimeen kaikilla kotimaisilla kielillä

Toimenpide 12: Tuotetaan oppimateriaalia rikosentorjunnasta kouluihin ja nuorisotoimeen kaikilla kotimaisilla kielillä.

Yhteistyötahoina RTN, OKM, OPH, yliopistot, ammattikorkeakoulut sekä opetusmateriaalien tuottajat

Turvallisuuteen ja rikoskysymyksiin liittyvässä opetuksessa ja oppimateriaaleissa on tärkeää purkaa auki rikollisuuden taustalla olevia moninaisia mekanismeja. Opetuksen yhteydessä tulee huomioida myös tietoturvallisuuden edellyttämiä valmiuksia, jotta nuoret oppisivat arvioimaan millaisia riskejä palveluihin voi liittyä, kuinka näitä riskejä voi torjua ja kenelle epäilyttävistä ilmiöistä voi kertoa.

Rikosentorjuntaneuvosto julkaisi keväällä 2018 verkkosivuillaan [materiaaleja nuorten rikosten ehkäisystä](#). Materiaali on suunnattu opettajien, nuorisotyöntekijöiden ja muiden kasvatusta tai harrastustyötä tekevien ammattilaisten käyttöön. Materiaalien aihealueet ovat: perheväkivalta, seksuaalinen väkivalta, seurusteluväkivalta, kiusaaminen, vihapuhe, mediataidot, päihteet, pelaaminen, liikenne, tunnetaidot sekä rikokset ja rikosprosessi. Oppimateriaalia on jaettu aktiivisesti uutiskirjeessä sekä eri yhteistyötahoille.

Oikeusministeriö on rikosentorjuntaneuvoston suosituksesta myöntänyt osarahoitusta Talous ja nuoret TAT:lle vuosille 2020-21 hankkeeseen, jossa tuotettiin [aineistoa](#) oppilaille ja oppilaitosten 4. ja 5. luokan opettajille vastuullisina yhteiskunnan jäseninä toimimisesta ja myymälävarkauksien ehkäisemisestä. Oppitunnin vakiinnuttaminen kouluihin osaksi perusopetussuunnitelmaa ja osaksi opettajien yhteiskuntaopin opetusta jatkuu uuden rahoituksen turvin. Kampanja jatkuu ja TATin kumppaneina [Rikosentorjuntaneuvoston](#) lisäksi ovat toimineet [Kaupan liitto](#), [Opetushallitus](#), [poliisi](#) sekä kampanjan tukijoina toimineet [Lidl](#), [K-kauppiasliitto](#), [K-ryhmä](#), [S-ryhmä](#) ja [Tokmanni](#).

Lisäksi opetushallitus on tuottanut runsaasti rikosentorjuntaan liittyvää materiaalia itsenäisesti ja yhteistyössä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Materiaalia on julkaistu opetushallituksen [verkkosivuilla](#). Osa materiaalista on tuotettu myös ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi opetushallitus on kääntänyt suomeksi kaksi Euroopan neuvoston aiheeseen liittyvää opasta.

Toimenpide toteutunut

2.3.4 Turvallisuuden edistäminen koulujen opetussuunnitelmissa

Toimenpide 13: Varmistetaan, että kouluissa ja oppilaitoksissa opetetaan turvallisuuden edistämistä opetussuunnitelmien mukaisesti erityisesti yhteiskuntaopin ja terveystiedon opetuksen yhteydessä.

Yhteistyötahona OPH

Opetushallitus on lisännyt turvallisuuden edistämistä lisääviä sisältöjä erityisesti lukion yhteiskuntaopin oppimäärään. Myös muihin perusopetuksen ja lukion opintosuunnitelman mukaisiin aineisiin sisältyy turvallisuuden edistämistä koskevia sisältöjä. Lisäksi ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteisiin on sisällytetty elinikäisen oppimisen avaintaitoja, joista etenkin monilukutaito, monikielitaito, yhteiskunnallinen osaaminen ja kansalaistaidot sekä kulttuuritietoisuuteen liittyvät taidot liittyvät väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyyn.

Opintosisältöjen kehittämisen lisäksi opetushallitus on toteuttanut ja rahoittanut opetushenkilökunnan täydennyskoulutusta koskien turvallisuuden edistämistä opetussuunnitelmien mukaisesti. Lisäksi kasvattajan tueksi on laadittu oppaat sekä lasten että nuorten turvataitojen edistämiseen. (Ks. [Turvataitoja nuorille - Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn](#).)

Toimenpide toteutunut

2.3.5 Luodaan yhteistyöverkosto rikosten ehkäisyä koskevan tiedon levittämiseksi nuorisotyön järjestötoimijoille

Toimenpide 14: Luodaan yhteistyöverkosto rikosten ehkäisyä koskevan tiedon levittämiseksi nuorisotyön järjestötoimijoille.

Yhteistyötahoina Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry, OKM, RTN ja Mielenterveysseura

Verkostoituminen edistyi järjestämällä erilaisia työpajoja toimijoille ja luomalla kontakteja nuorisotyön järjestötoimijoiden ja eri opiskelijaliittojen kanssa. Lisäksi 21.3.2018 järjestettiin ”Nuori rikoksen tekijänä ja uhrina” –seminaari, jossa oli 170 osallistujaa mm. kunnista, järjestöistä, poliisista, nuorisotyöstä ja kouluista. Tilaisuudesta laadittiin [seminaariraportti](#), ja lisäksi luotiin [nuoria koskeva sivusto](#) nuorten kanssa työtä tekeville ja nuoria kohtaaville. Rikosentorjuntaneuvosto julkaisi myös [kannanoton](#), joka kehotti rikoksen uhriksi joutumiseen ja rikoksen tekemiseen liittyvien asioiden sensitiiviseen puheeksiottoon.

Rikksentorjuntaneuvosto toteutti verkostoitumista viestintäsuunnitelmansa kautta nimenomaan luomalla yhteisiä verkkosivustoja ja levittämällä aiheeseen liittyvää tietoutta eri foorumeiden kautta. Vuoden 2020 lopulla neuvoston uutiskirjeen sähköpostijakelu oli vajaa 800 ja lisäksi uutiskirjetä luetaan rikksentorjunta.fi-verkkosivujen kautta. Rikksentorjuntaneuvosto Twitteri-tilillä oli vuoden 2021 alussa noin 1 300 seuraajaa. Aiheesta on levitetty laajasti aineistoa verkkosivujen lisäksi myös Twitterin, mediaseuran sekä lastensuojelun ja ehkäisevän päihdetyön ”Preventiivin” uutiskirjeiden kautta. Tietoutta on levitetty myös Haaste-lehden kautta. Rikksentorjuntaneuvosto onnistui luomaan lukuisia kontakteja nuorisotyötä tekevien toimijoiden kanssa, mutta itse nuorisotyötä tekevien toimijoiden välisen pysyvän verkoston luominen ei ohjelman aikana toteutunut. Neuvoston sihteeristö piti työpajoja muun muassa Nuorisotyön päivillä 2018.

Nuorisotyötä on myös toteutettu esimerkiksi jalkautuvan nuorisotyön muodossa, jossa perinteisestä nuorisotiloihin kiinnittyvästä toiminnasta jalkaudutaan mm. kaduille, asemille ja ostoskeskuksiin. Tämän lisäksi nuorisotyötä tehdään enenevässä määrin kouluissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on ollut mukana sisäministeriön luotsaamassa Ankkuri-toiminnassa, jossa kunnissa on mukana usein myös nuorisotyöntekijä.

Toimenpide toteutunut osittain

2.3.6 Rikksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokannan perustaminen

Toimenpide 15: Rikksentorjuntaneuvosto kokoaa kotimaisen rikksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokannan, joka auttaa erittelemään, että rikksentorjunta on vaikuttavaa, hyödyllistä ja kustannustehokasta.

Yhteistyötahoina KRIMO ja RTN/tutkimusjaosto

Kotimaisen rikksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokantaan sisällytetään arviointitutkimukset, joissa on tutkimuksellisesti arvioitu Suomessa toteutettuja rikksentorjuntatoimenpiteitä. Tutkimuksista kootaan tutkimustahon tiedot, toimenpidettä koskevat tiedot, arvioinnin menetelmää koskevat tiedot sekä keskeiset tulokset eritoten painottaen toimenpiteen vaikuttavuutta. Tietokantaan sisällytetään julkaistut tutkimukset ja hyväksytyt opinnäytteet. Tietokanta karttuu tutkijoiden syöttäessä siihen tutkimuksiaan koskevia tietoja elektronisen käyttöliittymän avulla. Tarkoituksena on tukea ja kehittää rikksentorjunnan arviointitutkimusta sekä tarjota kaikille asiasta kiinnostuneille tietoa eri toimien vaikuttavuudesta tutkimusnäytön valossa. Tietokanta on tarkoitettu pysyväksi ja karttuvaksi.

Rikksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokanta julkaistiin rikksentorjuntaneuvoston ja Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (Krimo) yhteistyönä kesäkuussa 2017. Tietopankkiin oli joulukuussa 2020 lisätty yhteensä 21 tutkimusta. Vuonna 2019 jaettiin ensimmäistä kertaa rikksentorjunnan arviointitutkimuksen palkinto. Palkinto on tarkoitus jakaa kolmen vuoden välein. Edellytyksenä palkinnon saamiselle on, että tutkimus on lisätty arviointitutkimuksen tietopankkiin.

Toimenpide toteutunut

2.3.7 Lisätään valtion tukea rikksentorjuntatyön tutkimus- ja kehittämishankkeisiin

Toimenpide 16: Lisätään valtion tukea rikksentorjuntatyön tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Yhteistyötahona OM

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa myönnettiin 2,5 miljoonan euron vuosittainen rahoitus rikksentorjuntahankkeille hallituskauden ajaksi. Rahoitus ohjataan valtionavustuksina **toistuvasti ja vakavia rikksia tekevien nuorten uusintarikollisuutta ehkäisevään toimintamallin pilotointiin** sekä vaikuttaviksi todettuihin työmenetelmiin **väkivaltarikollisten ja seksuaalirikollisten kuntouttamiseen tarkoitetuille ohjelmille** (muun muassa Aggredi-tyyppiseen ohjelmaan, lähisuhdeväkivallan tekijöille tarkoitettuihin ohjelmiin ja Uusi suunta -ohjelmaan henkilöille, jotka eivät vielä ole syyllistyneet seksuaalirikoksiin). Lisäksi laajennetaan muutoinkin seksuaalirikoksia ennaltaehkäiseviä palveluita ja kuntoutusta rangaistusjärjestelmän ulkopuolella. Hankkeen aikana panostetaan työtapojen jalkauttamiseen hankekauden jälkeen ja selvitetään vakituisen rahoituksen mahdollisuudet ohjelmatyölle. Hanke pitää sisällään myös rahoitettavien mallien vaikuttavuuden arvioinnin rikollisuuden vähentämisessä. Arviointitutkimuksen toteuttamiseen varataan vuosittain vähintään 100 000 euroa.

Rikksia ehkäisevään työn kehittämiseen liittyvät myös **radikalisaation torjuntaan liittyvät oikeusministeriön valtionavustukset**, sekä **naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma**, jota on valmisteltu OM:n koordinoimana. Rikksentorjuntaneuvosto on mukana suunnittelemassa kampanjaa, jolla vahvistetaan **sivustakatsojan roolia seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi**.

Toimenpide toteutunut

2.3.8 Kokonaisarvio rikosentorjuntatyön osaamisen lisäämistä koskevan tavoitteen toteutumisesta

Toimenpiteet rikosentorjuntatyön osaamisen lisäämiseksi ovat toteutuneet hyvin. Toimenpiteet saatiin toteutettua loppuun asti yhtä toimenpidettä lukuunottamatta. Toimenpiteet sisälsivät monipuolisia sekä lukuisia tahoja osallistavia hankkeita. Toimenpiteiden osalta huomionarvoista on se, että Road show- tapahtumien koulutuksellisen näkökulman lisäksi tapahtumissa käsiteltiin rikosentorjuntaohjelman muitakin toimenpiteitä. Lisäksi tapahtumien yhteydessä järjestetyissä työpajoissa on otettu nimenomaisesti huomioon alueelliset tarpeet ja erityispiirteet sekä luotu uusia ja vahvistettu vanhoja yhteistyöverkostoja alueellisten toimijoiden kesken. Toimenpiteet ja tapahtumat ovat siis osaltaan edistäneet rikosentorjunnan tunnettuutta ja mahdollisesti myös tavoitteiden toteutumista, ja työssä on ollut mukana myös muita yhteistyökumppaneita.

Toimenpiteiden tehokkaan toteutumisen johdosta on luotu runsaasti koulutusmateriaalia, juurrutettu rikosentorjuntaan liittyvää koulutusta valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan sekä järjestetty uutta rikosentorjuntaan liittyvää koulutusta. Tällaista työtä tulee jatkossakin edistää, ja varsinkin koulutusten osalta voitaisiin miettiä, minkä koulutuksen yhteyteen rikosentorjuntaa edistäviä kurseja ja kurssikokonaisuuksia kannattaisi pyrkiä edelleen tarjoamaan.

Ainoa toimenpide, joka jäi toteuttamatta, oli nuorisotyön järjestötoimijoiden yhteistyöverkoston luominen, koska tietosuojasyistä ei verkostoja voi ylläpitää lupaa kysymättä. Yhteistyötä kuitenkin edistettiin muilla tavoin ja kohdennetulla viestinnällä uutiskirjeen kautta. Rikosentorjuntaohjelman seurannan yhteydessä on ylipäätään ollut havaittavissa, että nuorisoa on jossakin määrin hankala osallistaa rikosentorjuntaan. (Ks. myös toimenpiteet 19 ja 20.) Nuorisolle kohdennettua viestintää tulisi ehdottomasti kehittää enemmän. Lisäksi tulisi pohtia tarkemmin, millaisiin sisältöihin nuoriso tosiasiasa vastaa, ja mitkä olisivat tehokkaimmat kanavat ja tavat nuorten osallistamiseksi.

Kuntakysely kuitenkin osoitti, että rikosentorjunnan menetelmiä ja hyviä käytäntöjä koskevien aineistojen kokoaminen ja jakaminen ei yksinään hyödytä, vaan pitäisi voida varmistaa, että ne ovat helposti löydettävissä ja paikallisen tason työntekijöille olisi aikaa tutustua niihin.

2.4 Aukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuuleminen rikosten ehkäisyn suunnittelussa

Kuntalain 22 §:ssä todetaan, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan

edistää erityisesti: 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja; 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa; 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin; 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun; 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa; 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Kunnan asukkaiden ja palvelunkäyttäjien osallistaminen on havaittu hyväksi keinoksi tehostaa hankkeiden vaikuttavuutta.⁴ Kansallisessa rikosentorjuntaohjelmassa pyrittiin kiinnittämään huomiota asukkaiden aktiivisuuden sekä paikallisten intressiryhmien yhteistyön lisäämiseen. Alla kuvataan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi laadittujen toimenpiteiden 17–22 toteutumista.

2.4.1 Paikallisen turvallisuusviestinnän kehittäminen

Toimenpide 17: Kunnan viestinnästä vastaavien henkilöiden koulutukseen sisällytetään rikosten ehkäisyn näkökulma, jotta he osaavat antaa asukkaille ja järjestöille tietoa paikallisesta turvallisuustilanteesta, rikosten ehkäisystä ja toimijoista selkeällä kielellä ja erilaisia viestintäkanavia käyttäen.

Yhteistyötahona Suomen kuntaliitto

Toimenpiteen toteutuminen ei toistaiseksi ole edennyt Kuntaliitossa.

Rikosentorjuntaneuvosto on kutsunut seminaareihinsa kuntien viestinnästä vastaavia henkilöitä, ja heitä osallistui muun muassa KUUMA-kunnille pidettyyn seminaariin. Helsingin kaupungin internet-sivuilla on oma turvallisuutta käsittelevä osio, ja turvallisuuteen liittyvä viestintä toteutuu pitkälti vastuutahojen omassa viestinnässä asiantuntijoiden toimesta, jolloin varsinaisen viestintähenkilöstön rooli on enemminkin asiantuntijoita tukeva. Erityisryhmiin kohdistuvasta viestinnästä rikosentorjuntaneuvosto piti tapaamisen ja webinaarin VANE:n kanssa marraskuussa 2018.

Rikosentorjuntaneuvosto julkaisee vuoden 2021 aikana rikosentorjuntakatsauksen aiheesta media, rikoksenpelko ja turvattomuus.

Toimenpide toteutunut osittain

⁴ Ks. esim. Forrest et al. 2005 (Forrest Sarah, Myhill Andy & Nick Tilley 2005. Practical lessons for involving the community in crime and disorder problem-solving. Home Office Development and Practice Report 43)

2.4.2 Asukkaille ja järjestöille suunnatun turvallisuusviestinnän kehittäminen

Toimenpide 18: Varmistetaan, että kunnille, asukkaille ja järjestöille annetaan tietoa paikallisesta turvallisuustilanteesta, rikosten ehkäisystä ja toimijoista sellaisia kanavia käyttäen, joilla yhteydenottokynnys madaltuu ja yhdessä toimimisen mahdollisuudet lisääntyvät. Selvitetään kohdennetun viestinnän tarvetta eri ryhmille.

Yhteistyötahoina kunnat, paikalliset hyvinvointi- ja turvallisuustyöryhmät, Suomen Kuntaliitto, kunnan rikosentorjunnan yhdyshenkilö sekä kansalaisjärjestöt

Sisäisen turvallisuuden strategian työvaliokunta julkaisi *paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset* vuoden 2019 alussa. Julkaisu sisälsi toimenpidekortin hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Rikosentorjuntaneuvoston sihteeristö oli edustettuna sisäisen turvallisuuden strategian työvaliokunnassa.

Lisäksi oikeusministeriö myönsi rikosentorjuntaneuvoston suosituksesta vuonna 2020 paikalliseen rikosentorjuntaan varatusta valtionavustuksesta rahoitusta Suomen Settlementiliitto ry:n hankkeeseen, jossa kehitetään vaikeasti tavoitettavien ja muiden asukasryhmien viestintää erityisesti poikkeusolojen, kuten koronapandemian aikana. Hankkeessa selvitetään, millaista tukea ja ennalta estäviä toimenpiteitä kansalais- ja järjestötoiminta tuottavat kriisitilanteissa turvallisuuden tunteen lisäämiseksi ja erilaisten asukasryhmien välisten jännitteiden lieventämiseksi. Hankkeessa tarkastellaan myös mitä haavoittuvien ryhmien, kuten ikäihmisten ja heikosti suomen kieltä osaavien, keskuudessa on kehitetty neuvonnan ja ohjauksen edistämiseksi ja selkeyttämiseksi. Hankkeen pilottialueilla toteutetaan kaikille avoimia (kansalaiset, järjestöt, viranomaiset) osallistavia työpajoja (turvallisuusdialogeja, World Cafe työpajoja jne.), joissa käsitellään Covid-19 pandemiaan synnyttämiä turvallisuus- ja turvattomuuskysymyksiä, rikosentorjuntakeinoja sekä kartoitetaan hiljaista tietoa ja hyviä käytänteitä poikkeustilaa hyväksikäyttävien rikosmuotojen ennalta estämiseksi, niiden tunnistamiseksi ja niistä ilmoittamiseksi.

Kuntaliitto aikoo vuoden 2021 aikana kerätä lisätietoa kuntien turvallisuussuunnitelmista ja turvallisuuskyselyistä. Kuntaliitto myös edistää turvallisuussuunnitteluun ja turvallisuuden yhteistyön kulttuuria erinäisten koulutusten sekä Turvallinen ja kriisinkestävä kunta -verkoston tilaisuuksien yhteydessä. Valtuustokauden vaihtuessa aiotaan laatia aiheeseen liittyvää koulutusmateriaalia uusille valtuutetuille.

Toimenpide toteutunut osittain

2.4.3 Asukkaiden mahdollisuudet hyödyntää mobiilisovelluksia rikosten ilmoittamisessa

Toimenpide 19: Perustetaan työryhmä selvittämään, millaisia mobiilisovelluksia on käytössä ja miten ne soveltuvat siihen, että asukkaat voivat ilmoittaa rikoksista ja häiriökäyttäytymisestä alueellaan. Selvitystyön pohjalta päätetään mallin levittämisestä.

Yhteistyötahoina RTN, POHA, aluehallintovirastot/maakunnat sekä sovelluksia testanneet kunnat

Rikksentorjuntaneuvosto toteutti keväällä 2019 kyselyn asukkaiden käytössä olevista mobiilisovelluksista, joilla voitiin ilmoittaa erilaisista turvallisuuteen liittyvistä asioista. Kyselyä jaettiin yhteistyötahoille ja siitä tiedotettiin mm. rikksentorjuntaneuvoston uutiskirjeessä. Kyselyn pohjalta oli tarkoitus järjestää työpaja. Kyselyyn saatiin kuitenkin ainoastaan kaksi vastausta. Vähäisen kiinnostuksen johdosta ei ollut perusteltua järjestää työpajaa.

Toimenpide ei toteutunut

2.4.4 Lasten ja nuorten kuuleminen rikksentorjuntatyössä sovellusten avulla

Toimenpide 20: Selvitetään, miten voidaan hyödyntää olemassa olevia sovelluksia nuorten ja lasten kuulemiseksi rikksentorjunnasta ja turvallisuuden tunteita aiheuttavista asioista (kuten [decibel.fi](#), [nuortenideat.fi](#), [ung.info](#), [Help.some](#), koulu, etsivä nuorisotyö).

Yhteistyötahoina RTN ja Lapsiasiavaltuutetun toimisto, OPH, Nuorisotutkimusverkosto, sovelluspalveluja tuottavat tahot, paikallisen hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelun edustus

Rikksentorjuntaneuvosto toteutti sekä toimenpide 19:ä ja 20:ta yhdessä, mutta se ei herättänyt verkostoissa suurempaa kiinnostusta. (Ks. edellä toimenpide 19.) Helsingin kaupungilla on käytössä [Ruuti.net](#) -sivusto, jonka kautta nuoret voivat tehdä aloitteita. Oikeusministeriöllä on erilaisia nuorten osallistamiseen käytettäviä kanavia, kuten [nuortenideat.fi](#), jonka kautta nuoret voivat tehdä ideoita ja osallistua keskusteluun.

Toimenpide ei toteutunut

2.4.5 Asukkaiden osallistumisen edistäminen paikallisessa turvallisuustyössä

Toimenpide 21: Kunnat hyödyntävät olemassa olevia osallisuuden rakenteita (kuten alueraateja, aluefoorumeja, kaupunginosa- ja kyläyhdistyksiä) ja järjestävät tarpeen mukaan asukkaille ja alueella toimiville järjestöille alueellisia kuulemistilaisuuksia rikostentorjunnasta ja turvallisuudesta.

Yhteistyötahoina kunnat, kunnan rikosentorjunnan yhdyshenkilöt, Suomen Kuntaliitto, DKY, KANE, ETNO ja alueelliset ETNO:t, RTN, aluehallintovirastot, kuntien asukas-yhteistyöhenkilöt, asukasjärjestöt, kaupunginosa-yhdistykset, maahanmuuttajafoorumit sekä yritykset

Maaseutupolitiikan neuvoston, Kuntaliiton ja oikeusministeriön yhteistyönä järjestettiin 18.10.2017 Kumppanuuspäivä, joka kokosi yhteen ihmisiä kansalaisjärjestöistä, yrityksistä, kunnista, valtionhallinnosta sekä politiikan, tutkimuksen ja kehittämisen kentältä. Kumppanuuspäivässä keskusteltiin yhteistyön eri muodoista ja mahdollisuuksista. Lisäksi rikosentorjuntaneuvosto esitteli kansallisen rikosentorjuntaohjelman alueellisissa Road show -tapahtumissa erilaisia osallisuusmenetelmiä. Muun muassa Lapin sekä Itä-Suomen Road show -tapahtumissa oli esillä myös kylätoimikuntien työ rikosentorjunnan yhtenä mahdollistajana. Oikeusministeriö on lisäksi osallistunut maakuntauudistukseen mm. valmistelulla maakuntalain osallistumis- ja vaikuttamispykälää.

Kuntaliitto on edistänyt turvallisuussuunnittelun ja turvallisuuden yhteistyön kulttuurin koulutusten sekä Turvallinen ja kriisinkestävä kunta -verkoston tilaisuuksien yhteydessä. Valtuustokauden vaihtuessa aiotaan laatia koulutusmateriaalia uusille valtuutetuille. Lisäksi Kuntaliitto osallistuu Kyläturvallisuushankkeen ohjausryhmätyöhön. Tarkoituksena on edistää hankkeen kautta kuntien, järjestöjen ja asukkaiden välistä yhteistyötä.

Helsingin kaupunki on ohjelman aikana järjestänyt itse ja osallistunut useisiin asukkaille ja yrittäjille suunnattuihin tilaisuuksiin, joissa käsitellään turvallisuuteen ja rikoksiin liittyviä asioita. Turvallisuussuunnitelman sekä muidenkin turvallisuuteen liittyvien asiakokonaisuuksien valmistelussa on hyödynnetty mahdollisuuksien mukaan verkkokyselyitä. Lisäksi kaupunginosa-yhdistyksen edustus on ollut mukana kaupungin paikallisen turvallisuussuunnittelun verkostossa.

Oikeusministeriö myönsi rikosentorjuntaneuvoston suosituksesta vuonna 2019 paikallisen rikosentorjunnan tukemiseen varatusta valtionavustuksesta avustusta Vantaan kaupungille ja Valo-Valmennusyhdistykselle osallistavan budjetoinnin hankkeisiin. Vantaan kaupungin hanketta esiteltiin rikosentorjuntaneuvoston ja ympäristöministeriön järjestämässä Lähiympäristön turvallisuus -seminaarissa keväällä 2020.

Oikeusministeriö myönsi vuonna 2020 paikalliseen rikosentorjuntaan varatusta valtionavustuksesta rikosentorjuntaneuvoston lausunnon perusteella rahoitusta Suomen Setlementti ry:n hankkeelle, missä kehitetään vaikeasti tavoitettavien ja muiden asukasryhmien viestintää erityisesti poikkeusolojen, kuten koronapandemian aikana. (Ks. toimenpide 18.) Lisäksi Setlementtiliitto järjesti kaksi rikosentorjuntaneuvoston rahoittamaa työpajaa asukkaiden osallistumismahdollisuuksien ja turvallisuuden tunteen lisäämisestä Järvenpäässä ja Savonlinnassa. Myös Kalliolan asukastalossa järjestettiin useita aktiivisia työpajoja, jotka liittyivät osallistavaan budjetointiin. Lisäksi oikeusministeriön koordinoiman *Trust – Hyvät väestösuhteet Suomessa* -hankkeen kautta on levitetty tietoa kunnille ennalta ehkäisevästä hyvien väestösuhteiden työkalusta. Tietoa on levitetty erityisesti seminaareissa ja kuntapäätäjille suunnatuissa koulutuksissa.

Vuonna 2017 toteutetun [kuntakyselyn](#) sekä vuonna 2020 uusitun kyselyn tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että yleisellä tasolla olemassa olevia osallisuuden rakenteita hyödynnetään verrattain vähän. Sekä vuoden 2017 että vuoden 2020 kuntakyselyssä kysyttiin, toteutetaanko kunnissa säännöllisesti asukkaille suunnattua turvallisuuskyselyä, joka sisältää myös rikollisuuteen liittyviä kysymyksiä. Vuonna 2017 18 prosenttia ja vuonna 2020 jo 26 prosenttia kunnista ilmoitti toteuttaneensa turvallisuuskyselyjä. Mitä suurempi kunta asukasluvultaan oli kyseessä, sitä useammin turvallisuuskyselyitä toteutetaan säännöllisesti. Esimerkiksi 50 prosenttia yli 20 000 asukkaan kunnista toteuttaa turvallisuuskyselyitä, kun taas alle 5000 asukkaan kunnista ainoastaan 6,7 prosenttia toteuttaa turvallisuuskyselyitä. Näitä kuntakyselyn tuloksia esiteltiin myös [Haaste-lehden numerossa 3/2017](#).

Toimenpide toteutunut

2.4.6 Varmistetaan, että rikosentorjuntatyössä ja rikosten ehkäisyssä hyödynnetään Kuntalain velvoittamia vammais- ja vanhusneuvostoja sekä nuorisovaltuustoja

Toimenpide 22: Varmistetaan, että rikosentorjuntatyössä ja rikosten ehkäisyssä hyödynnetään Kuntalain velvoittamia vammais- ja vanhusneuvostoja sekä nuorisovaltuustoja.

Yhteistyötahoina kunnat, Suomen Kuntaliitto, RTN, VANE, NUVA ry, vammais- ja vanhusneuvostot sekä nuorisovaltuustot

Kuntalain 5 luvussa veloitetaan kuntia asettamaan nuorisovaltuusto (26 §), vanhusneuvosto (27 §) ja vammaisneuvosto (28 §). Lailla halutaan turvata näiden väestöryhmien

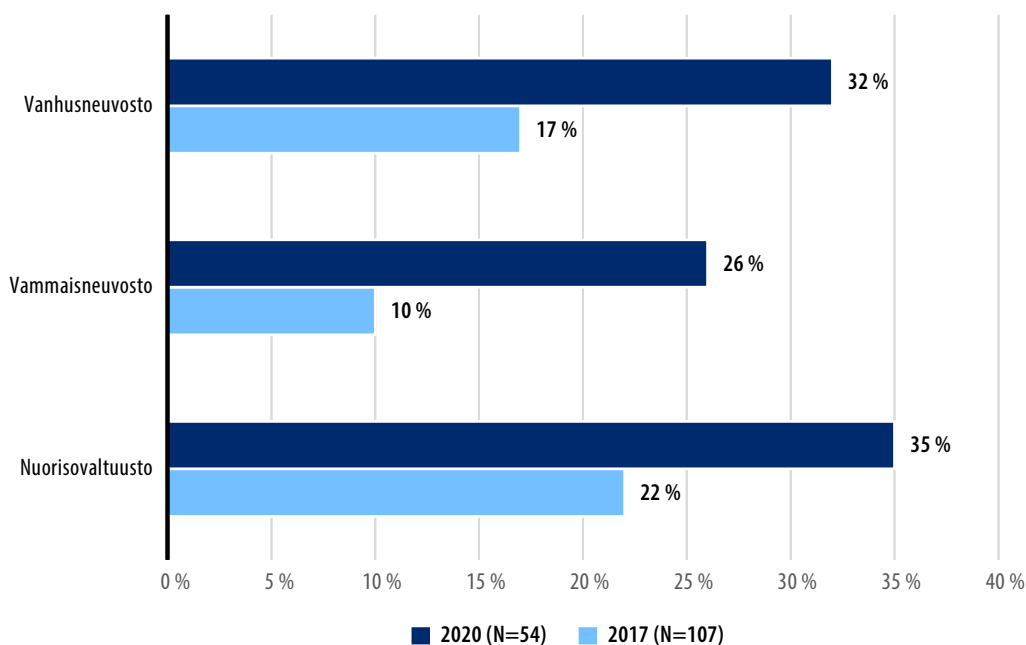
mahdollisuudet vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan liittyen asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muihinkin päivittäisiin asioihin, joilla on merkitystä.

Rikksentorjuntaneuvoston Kuntaliiton jäsen on vienyt rikksenehkäisyä Kuntademokratiaverkoston kokouksiin suunnitelmana viedä rikosten ehkäisyä sen tapahtumiin. Rikksentorjuntaneuvosto ja VANE tapasivat kahdesti ja järjestivät yhteisen webinaarin rikoksen uhriksi joutumisen ehkäisemisestä ja palvelutahoista syksyllä 2018. Jatkotoimista päätettiin sopia kunnallisten neuvostojen kanssa siten, että ovat tarpeen mukaan yhteydessä. Rikksentorjunnan valtionavustuksia oli suunnattu haavoittuvien ryhmien rikksenehkäisyyn keväällä 2020.

Rikksentorjuntaneuvoston jäsenenä on ollut Vanhustyön keskusliiton edustaja, joka vienyt viestiä ja materiaaleja eteenpäin kuntiin. Esimerkiksi rikksentorjuntaneuvoston julkaisemaa Senioreiden turvaopasta on jaettu erityisesti järjestöjen kautta ikääntyneille tuhansia kappaleita. Se on ollut saatavilla myös neuvoston verkkosivuilta. Helsingin kaupungissa osallistettiin vanhusneuvostoa mm. lähettämällä turvallisuussuunnitelman valmisteluun liittyvä kysely heille. Helsingin kaupungin mukaan nuorten osallistamisessa ongelmaksi on muodostunut mm. verkkokuulemisissa erittäin alhainen vastausaktiivisuus. Helsingissä turvallisuus on lisäksi ollut esillä vuosittaisessa Ruuti-tapahtumassa.

Rikksentorjuntaneuvosto kartoitti vuosina 2017 ja 2020 kuntiin lähetetyillä kyselyillä sitä, miten Kuntalain velvoittamia vammais- ja vanhusneuvostoja sekä nuorisovaltuustoja on otettu mukaan paikalliseen rikksentorjuntatyöhön. Kyselyiden perusteella näitä tahoja hyödynnetään keskimäärin vähän paikallisessa rikksentorjuntatyössä. Nousua oli kuitenkin kyselyiden perusteella vuodesta 2017 vuoteen 2020. On kuitenkin muistettava, että vuoden 2020 kyselyssä vastausprosessi oli 20, ja kyselyyn vastasi ainoastaan 54 kuntaa. Lisäksi vuoden 2020 vastausten perusteella kuntien osalta on havaittavissa merkittävää epävarmuutta resurssien käytön suhteen, sillä noin kolmasosa vastaajista ei tiennyt, hyödynnetäänkö näitä tahoja kunnan rikksentorjuntatyössä vai ei. Vuoden 2020 kyselyn mukaan vanhusneuvostoa oli hyödynnetty 32 %:ssa (vuosi 2017: 17 %), vammaisneuvostoa 26 %:ssa (vuosi 2017: 10%) ja nuorisovaltuustoa 35%:ssa (vuosi 2017: 22%) niistä kunnista, joilta saatiin vastaus kyselyyn. Aiheesta kirjoitettiin myös [artikkeli Haaste-lehden numeroon 3/2017](#).

Kuvio 4. Onko rikosten ehkäisyssä kuultu seuraavia elimiä (N 2017=107; N 2020=54)⁵

Toimenpide toteutunut osittain

2.4.7 Kokonaisarvio asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemisesta rikosten ehkäisyn suunnittelussa tavoitteen toteutumisesta

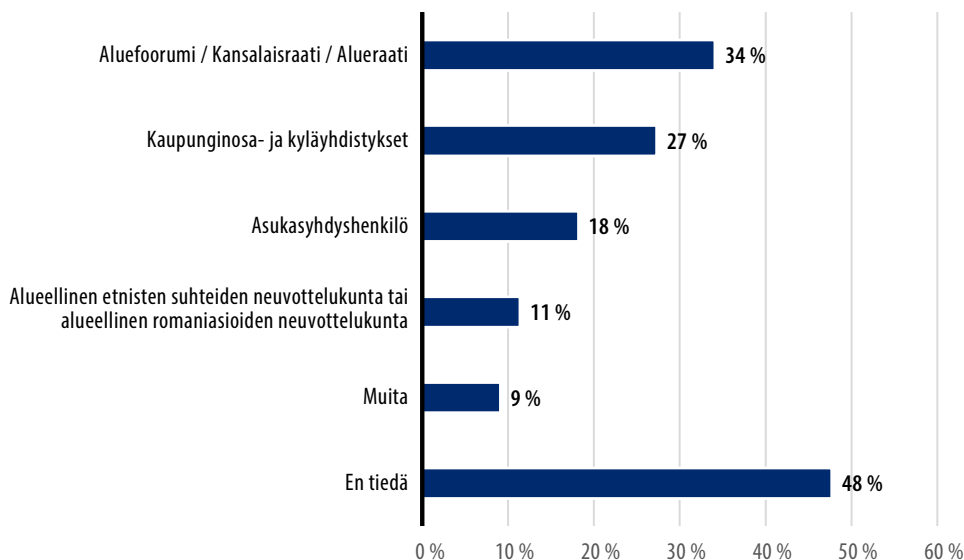
Toimenpiteiden 17–22 toteuttamisen tavoitteena oli asukkaiden ja kansalaisjärjestöjen kuulemisen lisääminen rikosten ehkäisyn suunnittelussa. Osa toimenpiteistä toteutui, mutta erityisesti nuoria ja mobiilisuveluksia koskevat toimenpiteet eivät edenneet suunnitellusti eikä niiden yhteistyökumppaneita saatu mukaan.

Yksi tärkeistä yhteistyökumppaneista toimenpiteiden toteuttamisessa oli Kuntaliitto. Kuntakyselyssä 2017 ja 2020 kartoitettiin mm. sitä, mitä kanavia kunnat ovat käyttäneet asukkaiden kuulemiseen. Kyselyn tulokset havainnollistavat hyvin vallitsevaa asukkaiden

⁵ Tuloksiin otettu mukaan ne, jotka ilmoittivat, että kunnassa toteutetaan rikosten ehkäisyä osana kunnallista turvallisuussuunnittelua tai osana hyvinvointisuunnittelua/sähköistä hyvinvointikertomusta tai muulla tavoin.

tavoittamisen tilannetta. Toisaalta kuntien yleisimpiä asukkaiden kuulemisen kanavia, aluefoorumia ja kansalais- tai alueraatia, oli vuonna 2020 hyödyntänyt 34 prosenttia kunnista: jokaisen kanavan käyttö oli kasvanut kuudella prosenttiyksiköllä vuodesta 2017. Kaupunginosa- ja kyläyhdistysten käyttö oli noussut jopa kymmenellä prosenttiyksiköllä vuodesta 2017, kun vuonna 2020 27 prosenttia vastaajista ilmoitti kuulleensa kyseisiä yhdistyksiä rikosten ehkäisyyn liittyvissä kysymyksissä.

Kuvio 5. Vuoden 2020 kysely: Onko kunnassa hyödynnetty seuraavia kanavia asukkaiden kuulemiseksi rikosten ehkäisyyn liittyvissä kysymyksissä? (N=44)⁶

Kuntakyselyn tulokset viittaavat siihen (ks. myös toimenpide 22), että asukkaiden kuulemisen määrä olisi hieman noussut rikosentorjuntaohjelman toimeenpanokauden aikana, vaikka kuuleminen on edelleen matalalla tasolla.

Positiivista kehitystä on ollut nähtävissä sen osalta, että haavoittuvien ryhmien vaikeudet saavuttaa perinteisin keinoin tapahtuvaa viestintää on pyritty ottamaan rikosentorjunnassa huomioon. Suomen Setlementti ry:n hanke tällaisen viestinnän kartoittamiseksi on olennaisessa asemassa rikosten ehkäisyssä, jotta relevantit kohderyhmät tavoitettaisiin tehokkaasti. Lisäksi yhteistyön tekeminen valtakunnallisten toimijoiden kanssa edistää

⁶ Tuloksiin otettu mukaan ne, jotka ilmoittivat, että kunnassa toteutetaan rikosten ehkäisyä osana kunnallista turvallisuussuunnittelua tai osana hyvinvointisuunnittelua/sähköistä hyvinvointikertomusta tai muulla tavoin.

kansalaisten tasavertaista asemaa, jotta rikosentorjuntatyön kehittämistä tapahtuisi myös pienemmissä ja syrjäisemmissä kunnissa.

Koska ohjelman tavoitteen oli kuntien aktivoituminen asukkaiden kuulemisessa, kyselyn tulosten perusteella voidaan päätellä, että tavoitteen toteutumisessa ei olla onnistuttu parhaalla mahdollisella tavalla ja valtioneuvoston tasolta kuntien suuntaan tehty ”motivointi” tai informaation-ohjaus ei ole kohdannut turvallisuus- ja rikosentorjuntatyön vastuutahoja. Kysymys voi olla myös siitä, että paikallisella tasolla ei ole resursseja, tai ne priorisoidaan muuhun toimintaan. Korona-pandemia on ollut selvä esimerkki, jossa kuntien resursseja on jouduttu priorisoimaan. Toisaalta se on myös esimerkki, jossa varsinkin isoissa kaupungeissa saatiin suunnattua viestintää useilla kielillä eri asukasryhmille.

Kuntaliiton asema rikosentorjuntatyön yhteistyökumppanina korostuu toimenpiteiden 17-22 yhteydessä. Kuntaliitolla on mahdollisuudet viedä rikoksen ehkäisyyn viestiä tehokkaalla tavalla eteenpäin ympäri Suomea, ja sen vuoksi rikosentorjuntaneuvoston ja Kuntaliiton yhteistyön tiivistäminen olisi tärkeää. Positiivista on se, että Kuntaliitto aikoo juurruttaa rikosentorjuntaan liittyvän viestinnän osaksi uusien valtuutettujen koulutusmateriaalia vuonna 2021: tämä kertonee rikosentorjuntatyön asteittaisesta juurtumisesta osaksi kuntien arkipäiväistä työtä.

2.5 Kansalaisten osallistuminen ja vaikuttamiskeinot rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämisessä

Rikosentorjuntaohjelmassa tunnistettiin tarve korostaa asukkaiden omaa roolia turvallisuuden tunteen lisäämisessä ja rikosten ehkäisemisessä yhteistyössä viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa. Asukkailla on keskeinen rooli rikosentorjunnassa, ja heidän ääntä sekä kokemuksia tulisi pystyä hyödyntämään tehokkaasti. Tärkeää olisi parantaa asukkaiden turvallisuuden tunteen kokemuksia sekä kartoittaa niitä tekijöitä, jotka paikallisella tasolla aiheuttavat turvattomuuden tunnetta.

Ohjelmaa suunniteltaessa ja sen toimeenpanon käynnistyessä Suomeen oli saapunut suuri määrä turvapaikanhakijoita, joka innoitti useisiin paikallisiin toimiin: turvallisuuden tunne nousi keskeiseksi teemaksi. Samaan aikaan rikosentorjuntaneuvosto oli julkaissut [katsauksen](#) rikosentorjunnan tärkeydestä maahanmuuttoon liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi. Katsaus sisälsi toimia asuinalueiden ja vastaanottokeskusten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen lisäämiseksi. Maahanmuuttovirasto ja useat vapaaehtoistyötä tekevät järjestöt toteuttivat sekä kuulemistilaisuuksia että turvallisuuskävelyitä vastaanottokeskuksissa niiden asukkaiden kanssa. Mallina käytettiin rikosentorjuntaneuvoston turvallisuuskävelyitä.

Toimenpiteillä 23–29 kiinnitettiin huomiota turvallisuuden tunnetta ja osallisuutta lisääviin keinoihin sekä pyrittiin kannustamaan paikallisia toimijoita aktiivisempaan ja asukkailla näkyvämpään rikosentorjuntatyöhön. Alla esitellään kyseisten toimenpiteiden toteutumista.

2.5.1 Hyvät käytännöt turvattomuuden tunteen ehkäisyssä ja osallistumisen esteiden poistamisessa

Toimenpide 23: Kerätään ja levitetään tietoa hankkeista ja hyvistä käytännöistä, joilla voidaan ehkäistä turvattomuuden tunteen lisääntymistä, syrjintää tai esimerkiksi vihapuhetta, joka ehkäisee eri väestöryhmiä tulevien asukkaiden osallistumista paikalliseen toimintaan. Tavoitteena on löytää käytäntöjä, jotka on tutkimuksella osoitettu tuloksellisiksi rikosten vähentämisessä.

Yhteistyötahoina Rikosentorjuntaneuvosto, oikeusministeriö: DKY, OKM, Suomen Kuntaliitto, poliisin EET-ohjausryhmä, ETNO, järjestötoimijat, hiippakunnat, SM/PAKK, THL

Teemaa on pidetty aktiivisesti esillä sekä rikosentorjuntaneuvostossa, oikeusministeriössä ja järjestöissä. Lisäksi kiinteää yhteistyötä on tehty useiden muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Ohjelman toimeenpanon aikana tehtiin runsaasti toimia, joilla tavoiteltiin eri väestöryhmien osallistumisen lisäämistä turvalliseen paikalliseen toimintaan. Toimenpiteisiin 22, 23 ja 24 liittyviä hyviä käytäntöjä kartoittava kysely lähetettiin kentälle marraskuussa 2018. Kysely osoitti, että monet toteutetuista toimista tehtiin pienellä rahoituksella tai pienten järjestöjen toimesta, jolloin niiden vaikutuksia ei pystytty arvioimaan. Hyviä, arvioituja käytäntöjä voidaan kuitenkin jatkossa julkaista arviointitutkimuksen tietokannassa. (Ks. toimenpide 15.)

Oikeusministeriön koordinoima [Trust](#)-hanke on kerännyt tietoa paikallistason hankkeista, joilla on pyritty vähentämään ihmisten turvattomuuden tunnetta. Tiedonkeruu tapahtui osana hankkeen hyvien väestösuhteiden koulutuksia. Tietoa kerättiin vuosina 2016–2017 pidetyissä koulutuksissa eri puolilla Suomea, sekä hankkeen järjestämässä tilaisuudessa, johon osallistui yhteensä 63 järjestöedustajaa. Tiedonkeruun tulokset ja hyvät käytännöt on julkaistu kunnille suunnatussa oppaassa [Yhteiselon Avaimia](#).

Euroopan neuvosto koordinoi No Hate Speech Movement -kampanjaa, joka nosti teeman profiilia Suomessa. Oikeusministeriö koordinoi myös Against Hate -hanketta, jossa kartoitettiin viharikosten ja vihapuheen vastaisia toimia eri järjestöissä ja hallinnonaloilla. Kartoituksen tulokset julkaistiin syksyn 2019 aikana. Hankkeen osana järjestettiin koulutuksia viranomaisille viharikosten ja vihapuheen tunnistamisesta sekä syrjinnästä ja yhdenvertaisuudesta sekä tuotettiin internetin käyttäjille suunnattu tarkistuslista rangaistavan

vihapuheen tunnistamisen avuksi. Tarkistuslista tuotettiin yhteistyössä poliisihallituksen, poliisin vihapuhe tutkintaryhmän, lapsiasianvaltuutettu Aller Median, Rikosuhripäivystyksen sekä Allianssin kanssa. Rikosuhripäivystys perusti myös paikalliset verkostot pääkaupunkiseudulle sekä Tampereelle, joiden tarkoituksena on lisätä viranomaisten ja järjestöjen yhteistyötä ja kehittää uhreille tarjottavaa tukea.

Naapuruus-teema on osa Kalliolan Setlementti ry:n strategiaa, ja Kalliola järjestääkin vuosittain Naapuruusviikot kaupunkilaisille. Kalliolan Setlementissä myös koordinoitiin Naapuruuskohtauttamo-hanke, jossa kehitettiin eritaustaisten asukkaiden kanssa naapuruus-tilat Kalliolan setlementtitaloon. Hankkeeseen osallistuneiden kaupunkilaisten mukaan osallistava suunnitteluprosessi erilaisten kaupunkilaisten kanssa vähensi ennakkoluuloja. Lisäksi tila on koettu toimivaksi, ja siellä saa olla oma itsensä ilman pelkoa syrjinnästä. Hankkeessa kehitettyjä materiaaleja on hyödynnetty laajasti Kalliolan organisaation viestinnässä ja jalkautettu pysyviksi toiminnoiksi. Setlementtien alla eri puolilla maata on pitkään ylläpidetty naapuruustiloja ja olohuoneita, jotka on ilmaisia, kaikille avoimia tiloja kohtaamiselle.

Myös opetushallitus on osaltaan osallistunut toimenpiteen toteuttamiseen mm. osallistamalla asiantuntijaverkostoon, jonka tavoitteena on tuottaa tutkimuksen perustuvaa tietoa ekstremismin sekä aatteella perustellun väkivallan käsittelystä, ennaltaehkäisystä ja kohtaamisesta opetustoimelle ja erilaisille sidosryhmille. [Verkoston](#) tavoitteena on lisätä eri toimialojen välistä yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja -välitystä, järjestää tapahtumia sekä tuottaa ja jakaa materiaaleja. Lisäksi opetushallitus on koonnut oppaan [Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuus](#), joka sisältää aineistoa ja hyviä käytänteitä liittyen turvallisuuden johtamiseen sekä fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja pedagogiseen turvallisuuteen.

Helsingin kaupungilla oli Cambridgen yliopiston kanssa [Minun Silmin, Sinun Silmin -ohjelma](#), joka pohjautui näyttöön perustuvaan vihapuheen, ääriajattelun ja vastakkainasettelun torjuntaan tähtäävään ICThinking ©metodiin. MiSi-koulutusohjelma oli tarkoitus jalkauttaa kaikkiin helsinkiläiskouluihin 8.-9. luokkalaisille ja sitä vanhemmille. Ohjelma antaa konkreettisia ajattelun ja toiminnan välineitä arjen tilanteiden ja konfliktien kohtaamiseen ja ratkaisemiseen väkivallattomasti. Ohjelman tavoite on vähentää konflikteja, jotka syntyvät esim. rasismista ja erilaisuuden pelosta tai ryhmien välisistä ennakkoluuloista. Näin tuetaan demokratiakasvatusta, neuvottelutaitojen kehitystä sekä lisätään kykyä yhteiseen päätöksentekoon. Lukuvuonna 2018-2019 koulutus järjestettiin 14 oppilaitoksessa, ja koulutettuja nuoria oli yhteensä 510. MiSi-ohjaajakoulutus on ilmainen, ja nuorten koulutus jatkuu edelleen. Hanke sai vuonna 2015 valtionavustusta oikeusministeriön paikalliseen rikosentorjuntaan varatusta valtionavustuksesta rikosentorjuntaneuvoston suosituksesta.

Toimenpiteen teemaa toteutettiin myös ns. [Forssan mallissa](#), joka voitti Euroopan rikoksantorjuntakilpailun (ECPA) palkinnon vuonna 2018. Vuosittain järjestettävän kilpailun voittajalle jaettava ECPA-palkinto annetaan arvioidulle ja innovatiiviselle hankkeelle. Forssan mallin työtapa käynnistyi Naapuruusovittelun keskuksessa yhteistyössä Forssan kaupungin toimijoiden kanssa. [Naapuruusovittelun keskus](#) on lisäksi julkaissut rikoksantorjuntaneuvoston rahoittaman [käsikirjan](#) aiheesta. Forssan mallissa käytetystä työtavasta ja erityisesti väestöryhmien välisten vastakkainasettelujen purkamisesta tehdään jatkotutkimusta Koneen säätiön tuella [Depolarize.fi-hankkeessa](#). Tässä hankkeessa on lisäksi tuotettu [selvitys](#) kiinteistöyhtiöissä toteutettavasta sovittelusta.

Turvallinen lähiympäristö oli rikoksantorjuntaneuvoston teema vuonna 2018, ja siihen liittyvä katsaus hyvine käytäntöineen, [Rikoksantorjunnan mahdollisuudet lähiympäristön turvallisuuden parantamisessa](#) julkaistiin 2019.

Toimenpide toteutunut

2.5.2 Taloyhtiöiden ja asumispalveluja tuottavien tahojen hyvät käytännöt

Toimenpide 24: Kootaan yhteen taloyhtiöiden ja asumispalveluja tuottavien tahojen hyviä käytäntöjä yhteisöllisyyden, asukkaiden yhteisen toiminnan ja turvallisuuden tunteen lisäämiseksi. Julkistetaan ne rikoksantorjuntaneuvoston hyvien käytäntöjen sivuilla ja suunnitellaan ehdotuksia piloteiksi.

[Yhteistyötahoina rikoksantorjuntaneuvosto, Kiinteistöliitto, Isännöintiliitto, järjestöt, ympäristöministeriö, Setlementti ja Dodo](#)

Asuinalueiden ja eri väestöryhmien välisestä turvallisuudesta pidettiin kaksi työpajaa keväällä 2019, joissa esiteltiin teemaan liittyviä hyviä käytäntöjä. Toisessa työpajassa oli läsnä myös kansainvälisiä esiintyjiä, joiden suunnitteluun osallistui rikoksantorjuntaneuvoston ja oikeusministeriön DJO:n kanssa Depolarize-hanke, joka vastasi myös kansainvälisten luennoitsijoiden luentopalkkioista. Työpajoissa oli läsnä kiinteistöalan, taloyhtiöiden ja järjestöjen edustajia. Vastaava työpaja modifioitiin myös vuoden 2019 Sovittelijapäiville yhdessä rikoksantorjuntaneuvoston kanssa pidetyssä työpajassa.

Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelman kärkihanke Kaupunki kuuluu kaikille –toimintamallia jalkautettiin aktiivisesti vuosina 2018 ja 2019. Hankkeen tavoitteena oli vähentää päihteidenkäyttäjien aiheuttamia pelkoja ja korostaa inhimillisyyden ja ymmärtävyyden sanomaa.

Suomen Settlementiliiton Settlementiasunnot Oy:n toimintalogiikassa arjen turvallisuus ja yhteisöllisyyteen kannustaminen ovat keskeisiä elementtejä. Settlementiliitolla on ollut kokeiluja ja pilotteja ja paikkakuntakohtaisia toimintoja ja toimintamalleja, mutta mallintamis- ja levittämistyöhön ei ole ollut resursseja.

Taloyhtiöille on laadittu oikeusministeriön rahoituksella oma turvallisuuskävelymalli, jossa asukkaille tiedotetaan turvallisuudesta ja heillä on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin. Rikksentorjuntaohjelman kauden alussa pidettiin yhteisiä tapaamisia mm. Kiinteistö- ja Isännöintiiliiton kanssa. Kiinteistöliitto, Isännöintiiliitto sekä Kiinteistöliitto Uusimaa eivät ohjelman kauden loputtua tunnistanee toimenpiteen edenneen, mutta ovat kuitenkin olleet mukana kiinteistöyhtiöissä toteutettavassa sovittelussa toimenpiteen 23 yhteydessä. (Ks. [selvitys](#).)

Toimenpide toteutunut osittain

2.5.3 Dialogia ja restoratiivisia menetelmiä edistävät hyvät käytännöt

Toimenpide 25: Lisätään tietoa dialogia edistävästä, restoratiivisista ja ongelman ratkaisuun tähtäävistä menetelmistä, joita voidaan hyödyntää paikkakunnilla tai alueilla, joissa asukkailla on herännyt erityisiä pelkoja tai on tapahtunut rikos, jota molemmat osapuolet haluavat sovittaa.

Yhteistyötahoina RTN, Settlementti, Pakolaisapu, Diakonissalaitos, Suomen Kuntaliitto, muut menetelmiä käyttävät toimijat, THL, hiippakunnat, yliopistot ja korkeakoulut sekä MIGRI

Oikeusministeriön koordinoima Trust -hanke koulutti vuonna 2016 seitsemän paikkakunnan vastaanottokeskuksien työntekijöitä, vapaaehtoisia ja turvapaikanhakijoita hyvistä väestösuhteista. Lisäksi vastaanottokeskuksien henkilökuntaa ja johtajia tavoitettiin Migrin koulutuksissa. Väestösuhdetyöllä pyrittiin parantamaan niin keskustusten sisäistä dialogia kuin suhteita lähiympäristöön. Trust tuki myös yhteisösovitteluprosessia paikkakunnalla, jossa oli ollut yhteenotto paikallisten nuorten ja turvapaikanhakijoiden välillä. (Ks. myös toimenpide 23.)

Rikksentorjuntaneuvosto oli myös vuonna 2017 läsnä sovittelijoiden valtakunnallisessa seminaarissa, ja levitti tietoa asukas- ja järjestötilaisuuksissa vuoden 2018 aikana. Yhteistyötä on tehty mm. THL:n, Koneen säätöön depolarize.fi:n sekä Naapurussovittelun kanssa. [Naapurussovittelun keskuksen](#) ja Trust-hankkeen kanssa järjestettiin seminaari sekä työpaja vuoden 2019 aikana. Rikksentorjuntaneuvoston rahoittamana julkaistiin

myös [Naapuruussovittelun käsikirja](#). Naapuruussovittelun keskus on lisäksi kerännyt sovitteluun osallistuneiden kokemuksia sovittelusta rikosentorjuntaohjelman aikana. Tulosten mukaan 71 % vastaajista kertoi turvallisuuden tunteen parantuneen sovittelun seurauksena. Dialogia ja restoratiivista menettelyä hyödynnettiin myös toimenpiteen 23 yhteydessä esitellyssä ns. [Forssan mallissa](#), joka sai Euroopan rikosentorjuntakilpailun pääpalkinnon vuonna 2018.

Rikosentorjuntaneuvosto on tehnyt jatkuvaa yhteistyötä myös Settlementti liiton kanssa ns. [World Café](#) konseptin tiimoilta. Sihteeristö tekee myös aktiivisesti töitä sovittelun edistämiseksi, ja on osallistunut moneen sovittelua edistävään työryhmään. Sovittelu oli lisäksi esillä mm. Lappeenrannassa järjestetyssä Road showssa ja sen työpajoissa. Myös Naapuruussovittelun keskus on kertonut panostaneensa viestintään sekä markkinointiin. Tämä on johtanut siihen, että asukkaat ympäri Suomea ovat ottaneet Naapuruussovittelun keskuksen enenevässä määrin yhteyttä kohdatessaan ongelmia naapurustossa. Vuosien 2019–2020 aikana aloitteet ovat kasvaneet siten, että asukkaat tekevät jo yli 50 % sovittelupyynnöistä. Naapuruusriitojen sovittelun tarve on noussut myös COVID-pandemian aikana ja sen on ollut mediassa esillä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on osaltaan osallistunut rikosten ehkäisyyn ja kansalaisten osallistamisen mahdollisuuksien lisäämiseen kehittämällä ja koordinoimalla rikosten ja riitojen sovittelua valtakunnallisesti. Sovittelupalvelujen järjestäjä THL tekee aktiivista ja jatkuvaa työtä sovittelun profiilin nostamiseksi ja tiedon lisäämiseksi kansalaisille dialogin ja restoratiivisen menettelyn mahdollisuuksista. Itse sovittelutyötä kansalaisten ja asukkaiden välillä toteuttavat 18 alueellista sovittelutoimistoa. Sovittelu on ulkomailla tehtyjen tutkimusten mukaan yksi väline rikosten uusimisen vähentämiseen, mutta mahdollistaa kansalaisille myös osallisuuden oman asiansa ratkaisuun. THL on pyrkinyt lisäämään sovittelun käyttöä, ja THL:n mukaan sovittelun määrät ovat vuotta 2019 lukuunottamatta nousseet vuositasolla. Viestintä on jatkuva osa THL:n tehtäviä sovittelun organisoinnissa.

Helsingin kaupunki on ollut aktiivinen sovittelun profiilin nostamisen saralla, ja laati mm. alaikäisten rikosasioiden sovittelua koskevan toimintaohjeen. Myös rikosentorjuntaneuvoston blogissa on avattu [sovittelun mahdollisuuksia rikosentorjunnan keinona](#).

Toimenpide toteutunut

2.5.4 Osallistava budjetointi rikosentorjunnassa

Toimenpide 26: Pilotoidaan ja arvioidaan kehittämishanke, missä hyödynnetään osallistavaa budjetointia rikosentorjuntaa edistävän hankkeen toteuttamiseksi.

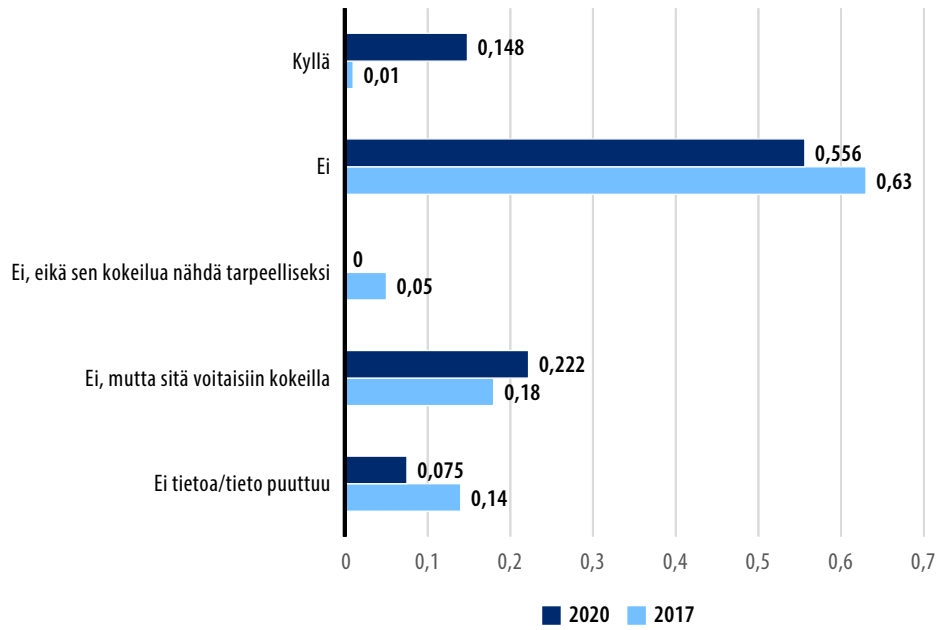
Yhteistyötahoina RTN ja Suomen Kuntaliitto

Suomen Kuntaliitto julkaisi vuonna 2017 [oppaan](#) osallistavasta budjetoinnista ja talouden ja demokratian yhdistämisestä. Asukkaat otetaan mukaan pohtimaan ja päättämään siitä, mihin taloudelliset resurssit käytetään.

Oikeusministeriö rahoitti rikosentorjuntaneuvoston esityksestä neljää pienimuotoista ja paikallisesti toteutettua [osallistavan budjetoinnin hanketta](#) Helsingissä, Turussa ja Vantaalla. Helsingin ja Turun hankkeessa kohderyhmänä olivat nuoret. Hankerahoitus oli niin pieni, ettei hankkeiden vaikuttavuutta voitu arvioida. Vantaalla toteutettua hanketta esiteltiin rikosentorjuntaneuvoston ja ympäristöministeriön yhteisessä Lähiympäristön turvallisuus -seminaarissa vuonna 2020.

Kuviosta 6 havaitaan, että vuonna 2020 15 prosenttia kunnille suunnattuun kyselyyn vastanneista kunnista on toteuttanut osallistavaan budjetointiin perustuvan hankkeen. Kuntien aktiivisuus vaikuttaa nousseen vuoteen 2017 verrattuna, jolloin ainoastaan 1 % vastanneista kunnista ilmoitti toteuttaneensa tällaisen hankkeen. 22 prosenttia vuoden 2020 vastaajista myös koki, että osallistavaa budjetointia voitaisiin tulevaisuudessa kokeilla. Eräät kunnat myös kertoivat, että osallistavaan budjetointiin perustuva hanke ollaan toteuttamassa kunnassa lähivuosina tai että osallistava budjetointi ollaan otettu huomioon kunnan talousarviosuunnittelussa. Tietoisuus osallistavasta budjetoinnista ja sen positiivisista mahdollisuuksista näyttää siis ainakin hieman kasvaneen.

Kuvio 6. Onko kunnassa toteutettu osallistavaan budjetointiin perustuvaa hanketta, jonka tavoitteena olisi rikosten ehkäisy tai turvallisuuden tunteen lisääminen? (N 2017=107; N 2020=54)⁷

Toimenpide toteutunut

2.5.5 Järjestöjen verkostoitumisen edistäminen

Toimenpide 27: Edistetään järjestöjen verkostoitumista kokoamalla yhteiseen tilaisuuteen kaupungin toimesta rahoitettavien hankkeiden koordinaattorit.

Yhteistyötahoina paikallinen rikosentorjunnan yhdyshenkilö, kunnat ja järjestöt

Rikosentorjuntaneuvosto toteutti ohjelman käynnistyttyä yhdessä Vantaan kaupungin kanssa työpajan, jonne kutsuttiin eri hankkeiden koordinaattoreita pohtimaan yhteistyömahdollisuuksia ja muun muassa rahoituksen hakemiseen liittyvän tuen tarvetta. Lisäksi aluehallintoviraston kanssa yhdessä järjestetyt Road show -tapahtumat keräsivät runsaasti eri järjestöjen edustajia seminaareihin ja työpajoihin.

⁷ Tuloksiin otettu mukaan ne, jotka ilmoittivat, että kunnassa toteutetaan rikosten ehkäisyä osana kunnallista turvallisuussuunnittelua tai osana hyvinvointisuunnittelua/sähköistä hyvinvointikertomusta tai muulla tavoin.

Sihteeristöllä on tiedossa myös Helsingin kaupungin tekemä aktiivinen yhteistyö järjestöjen kanssa. Toimijoiden suuresta määrästä johtuen yhtä koottua tilaisuutta on vaikea järjestää. Kaupunki näkee selkeästi järjestöjen välisen keskinäisen yhteistyön tarpeen paikallisella tasolla, ja myös kaupungin suuntaan, ja siksi eri hankkeiden ohjausryhmissä on myös kaupungin edustajia.

Paikallisen rikosentorjunnan yhdyshenkilöverkoston purkauduttua toimenpiteen toteutus on jäänyt kuntien ja järjestöjen vastuulle. Kuntaliitolla ei ole ollut toimenpiteitä tämän asian edistämiseksi. Sisäisen turvallisuuden TUOVI-portaali tarjoaa alustan yhteistyölle, jossa myös järjestöt voivat olla mukana.

Toimenpide toteutunut osittain

2.5.6 Järjestöjen yhdenvertaiset mahdollisuudet hakea valtionavustusta rikosentorjuntaan

Toimenpide 28: Edistetään järjestöjen yhdenvertaisia mahdollisuuksia hakea rahoitusta hankkeisiin, joilla pyritään ehkäisemään rikollisuutta ja lisäämään turvallisuuden tunnetta.

Yhteistyötahoina kunnan ja valtion avustuksia myöntävät yhdyshenkilöt, OKM, OM/DKY, RTN, ETNO, KANE sekä Kansalaisareena

Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) järjesti syksyllä 2017 seminaarin, jonka tavoitteena oli lisätä tietämystä Euroopan Unionin rahoitusohjelmista, tulevista rahoitushauista ja käytännön hakuprosessista, sekä jakaa hyviä käytänteitä aiemmista hankkeista. Lisäksi rikosentorjuntaneuvosto teki yhteistyötä Pakolaisavun Järjestöhautomon ja ETNO:n kanssa, jossa konsultoitiiin hakijoita hankehakemuksiin liittyen. Järjestöhautomo tarjoaa konsultointia edelleen maahanmuuttajataustaisille ja etnisille järjestöille [hankehakemusvalmennuksen](#) muodossa.

Rikosentorjuntaneuvosto ja oikeusministeriö toteutti haettavana olleista rikosentorjunta-avustuksista infotilaisuuksia vuosina 2019 ja 2020. Järjestöillä oli mahdollisuus osallistua tilaisuuteen – myös etäyhteydellä – ja esittää kysymyksiä ja saada muuta mahdollista apua hakuprosessissa. Vuoden 2019 tilaisuudessa käytiin lisäksi läpi hyvän hankkeen ja hakemuksen rakenteita. Paikallisten rikosentorjunta-avustusten hakijoille on myös tarjottu henkilökohtaista neuvontaa. Tämä työ on jatkunut vielä vuoden 2021 aikana.

Opetushallitus on mahdollistanut järjestöjen yhdenvertaisia mahdollisuuksia hakea rahoitusta rikosentorjuntaan liittyviin teemoihin pyrkimällä siihen, että hakuehtojen puitteissa rikosentorjuntaan liittyvät hankkeet voivat saada rahoitusta, vaikka ohjelma ei suoraan koskisikaan rikosentorjuntaa. Esimerkiksi EU:n nuoriso-ohjelmien rahoituksella voidaan toteuttaa hankkeita, joissa kasvatetaan nuorisotyöntekijöiden kompetensseja nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja tilanteiden ratkaisemiseen. Samoin valtionavustusta voi hakuehtojen puitteissa hakea myös rekisteröityneet yhdistykset ja säätiöt.

Toimenpide toteutunut

2.5.7 Tyhjillään olevien tilojen hyödyntäminen asukkaiden ja järjestöjen toiminnassa

Toimenpide 29: Hyödynnetään paikkakunnalla olevia tyhjiä julkisia ja mahdollisuuksien mukaan yksityisten yritysten tiloja asukkaiden ja järjestöjen toiminnan helpottamiseksi.

Yhteistyötahoina kunnat ja yritykset

Toimenpide on ollut kuntien ja yritysten vastuulla. Rikosentorjuntaneuvoston sihteeristölle on raportoinut ainoastaan Helsingin kaupunki, jonka kaupunkistrategian ([Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021](#)) mukaan kaupunki pyrkii edistämään myös vajaakäytössä olevien muiden kuin kaupungin omistuksessa olevien tilojen helppoa ja turvallista käyttöä.

Toimenpiteen toteutumisesta ei ole tietoa

2.5.8 Kokonaisarvio dialogia ja restoratiivisia menetelmiä edistävien hyvien käytäntöjen tavoitteen toteutumisesta

Suurin osa toimenpiteistä kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamiskeinojen edistämiseksi rikosten ehkäisyssä saatiin toteutettua suunnitellusti. Erityisesti toimenpiteen 23 yhteydessä (hyvät käytännöt turvattomuuden tunteen ehkäisyssä) tehtiin yhteistyötä lukuisten eri yhteistyötahojen kanssa ja monella eri tasolla: toimijoista mukana oli mm. poliisi, opetushallitus, THL, oikeusministeriö sekä lukuisia järjestöjä. Toimenpiteen onnistumisesta kertoo myös se, että toimenpiteen 23 ja 25 yhteydessä mainittu dialogiin ja osapuolten

kuulemiseen perustuva Forssan malli voitti Euroopan rikksentorjuntakilpailun vuonna 2018.

Tavoitteen saavuttamiseksi suunniteltujen toimenpiteiden yhteydessä toteutettiin lukuisia eri hankkeita, projekteja ja toimia, joiden tosiasiallista vaikuttavuutta on kuitenkin harmillisen vaikeaa resurssien puutteen vuoksi täsmällisesti arvioida. Kansalaisten osallistamista rikksentorjuntaan on selkeästi ruvettu kuntatasolla – ja vähintään joissakin kunnissa – pohtimaan yhä enemmän, sillä mm. osallistava budjetointi on alkanut saada osakseen huomiota. Myös järjestöjen osallistaminen rikksentorjuntaa ja turvallisuuden tunnetta edistävään työhön on paikoin aktiivista, mutta vaihtelee ilmeisesti paikkakunnittain.

Toimenpiteiden toteutumisen seurannassa havaittiin, että moni taho ei miellä tekevänsä rikollisuutta ehkäisevää työtä tai näiden toimijoiden potentiaalia ei vielä kyetä käyttämään hyödyksi. Esimerkiksi taloyhtiöt ja asumispalveluja tuottavat tahot vastasivat rikksentorjuntaneuvoston kyselyyn, etteivät ole olleet mukana toimenpiteiden toteuttamisessa, vaikka ovat hyödyntäneet dialogiin ja restoratiivisuuteen perustuvia menettelyjä, tai ainakin ohjanneet asukkaita näihin palveluihin. Toimenpiteiden arviointi osoittaa, että edelleen on tarvetta keskittyä viestintään, jotta palveluja osattaisiin hyödyntää. Toisaalta rikksentorjunnan roolia tulisi selkiyttää myös kyseisille toimijoille itselleen: rikksentorjuntatyötä tehdään paljon nimenomaan arkisilla ruohonjuuritason toimilla. Näillä muun muassa lasten ja nuorten hyvinvointia tukevilla toimilla on suuri merkitys, ja niillä voidaan ehkäistä esimerkiksi nuorten rikollisuutta ja rikoksen uhriksi joutumista. Siksi jokaisen panos on tärkeä.

Huomion kiinnittää myös se, että monen toimenpiteen toteuttamisen yhteydessä aktiiviset toimijat ovat osittain samoja, muun muassa isoja kuntia ja järjestöjä. Kun tarkoituksena on ollut osallistaa kansalaisia ympäri Suomea, joudutaan kysymään, onko tässä onnistuttu ympäri Suomea tasavertaisella tavalla. Kuntia ja paikallisia toimijoita on pyritty aktivoimaan mm. ympäri Suomea toteutetuilla Road show –tapahtumilla. Lisäksi pyrittiin lisäämään järjestöjen yhdenvertaisia mahdollisuuksia hakea valtionavustuksia juuri sen vuoksi, että myös syrjäisemmillä paikkakunnilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa rikksentorjunnan toimia.

Vaikka toimia paikallisen toiminnan aktivoimiseksi ja yhteistyön rakenteiden vahvistamiseksi on lisätty, on lähes varmaa, että pienimmät jäävät ilman tarvittavaa tukea. Jatkossa tuleekin siis paneutua vielä enemmän siihen, kuinka rikksentorjuntatyön järjestelmällisyyttä ja saavutettavuutta saataisiin lisättyä, jotta kansalaiset ja järjestöt ympäri Suomea saisivat tosiasiallisen mahdollisuuden osallistua rikosten ehkäisyyn, ja ymmärtäisivät, että heidän tekemällään ennalta ehkäisevällä työllä voi olla suuri kustannuksia säästävä ja rikollisuuden juurisyihin vaikuttava merkitys.

3 Havainnot rikosentorjuntatyön toteuttamisesta kunta- ja järjestökyselyiden perusteella

3.1 Kuntakysely

Vuonna 2017 ja 2020 toteutettujen kuntakyselyiden yhteydessä kunnilta kysyttiin myös muutamia yleisempiä kysymyksiä liittyen rikosentorjunnan järjestämiseen ja toteuttamiseen. Kuten edellä luvussa 1 on todettu, kuntakyselyn vastausprosentti jäi vuonna 2020 matalaksi, joten tulosten vertailukelpoisuus on rajallinen. Vuoden 2020 kyselyyn lisättiin myös kokonaan uusi kysymyskokonaisuus liittyen kuntien rikosentorjuntaa koskevaan viestintätööhön. Lisäksi kyselyssä haluttiin kartoittaa kuntien kokemuksia koronan vaikutuksista rikosentorjuntatyöhön. Alla on avattu näitä kyselyyn liittyviä tuloksia yksityiskohdaisemmin. Alkuperäisten kysymysten vastausvaihtoehdot hyvin ja melko hyvin on yhdistetty vastaukseksi pitää paikkansa, ja sama toimenpide on tehty vastausvaihtoehdoille huonosti ja melko huonosti, joista muodostettiin vastaus ei pidä paikkansa.⁸

3.1.1 Kuntien rikosentorjuntatyön kehittymisestä yleisesti

Kuntia pyydettiin arvioimaan rikosten ehkäisyä koskevia erilaisia väittämiä rikosentorjuntaohjelman toimeenpanon käynnistyessä vuonna 2017 ja uudelleen vuonna 2020 rikosentorjuntaohjelman päätyttyä. Väittämät liittyivät rikosentorjunnan näkymiseen kunnan strategiassa ja rikosentorjuntaohjelman päätyttyä rikosentorjuntatyön suunnitteluun ja toteutukseen. Tuloksissa on mukana kunnat, joissa rikosten ehkäisy on osa kunnallista turvallisuussuunnittelua, osa hyvinvointisuunnittelua tai sähköistä hyvinvointikertomusta.

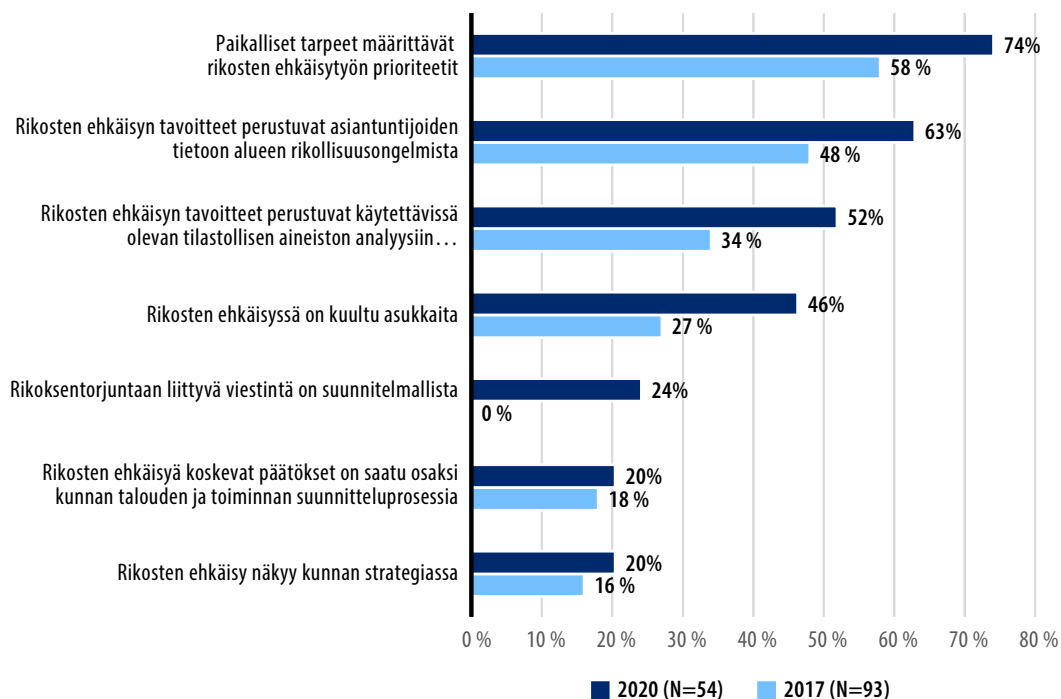
Rikosten ehkäisyä koskevissa väitteissä havaitaan positiivista muutosta suhteessa vuoteen 2017. Kuviosta 7 havaitaan, että kaikissa esitetyissä väittämissä *pitää paikkansa* vastanneiden osuus nousi vuodesta 2017. Erityisesti asukkaiden kuulemista sekä tilastollista aineistoa rikosenehkäisytoimissa käyttävien kuntien osuus nousi vuodesta 2017. Tämä indikoi, että rikosentorjuntaohjelman toimenpiteet asukkaiden kuulemisen edistämiseksi sekä

⁸ Rikosentorjuntaneuvosto kiittää valtiotieteiden yo. Joonna Mäkelää Helsingin yliopistosta. Mäkelä teki harjoittelunsa aikana Kuntakyselyaineiston ajoja.

rikosentorjuntatyön osaamisen ja tietoon perustuvien toimien kehittämiseksi ovat osin voineet edistää tavoitteiden saavuttamista.

Tietoon perustuva päätöksenteko ohjaa suomalaista kriminaalipolitiikkaa, ja samaa suuntausta on rikosentorjuntaneuvostossa ajettu myös kunnissa toteutettavaan rikosentorjuntatyöhön. Kuviosta 7 näkyikin, että paikallista työtä ohjaa paikalliset tarpeet, jotka perustuvat asiantuntijoiden tietoon paikallisista ongelmista. Vuonna 2020 74 prosenttia vastanneista arvioi, että kunnissa rikosten ehkäisytyötä ohjaisi paikalliset tarpeet. Kuitenkin vain 20 prosenttia vastanneista oli sitä mieltä, että rikosten ehkäisy näkyy kunnan strategiassa tai laajemmassa talouden ja toiminnan suunnitteluprosessissa. Suurimassa osassa kunnista rikosentorjuntaan liittyvän viestinnän ei myöskään katsottu olevan suunnitelmallista. Rikosentorjuntaohjelman yksi tavoitteista oli juuri rikosten ehkäisyn kytkeminen osaksi kunnan muita suunnitelmia ja jatkuvaa toimintaa. Kuntakyselyn valossa näyttää siltä, että paljon työtä on vielä tehtävä sen eteen, että rikosentorjuntatyöstä saataisiin järjestelmällinen ja integroitu osa kuntien arkipäiväistä toimintaa.

Kuvio 7. Samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa olevien osuus vuosina 2017 ja 2020⁹

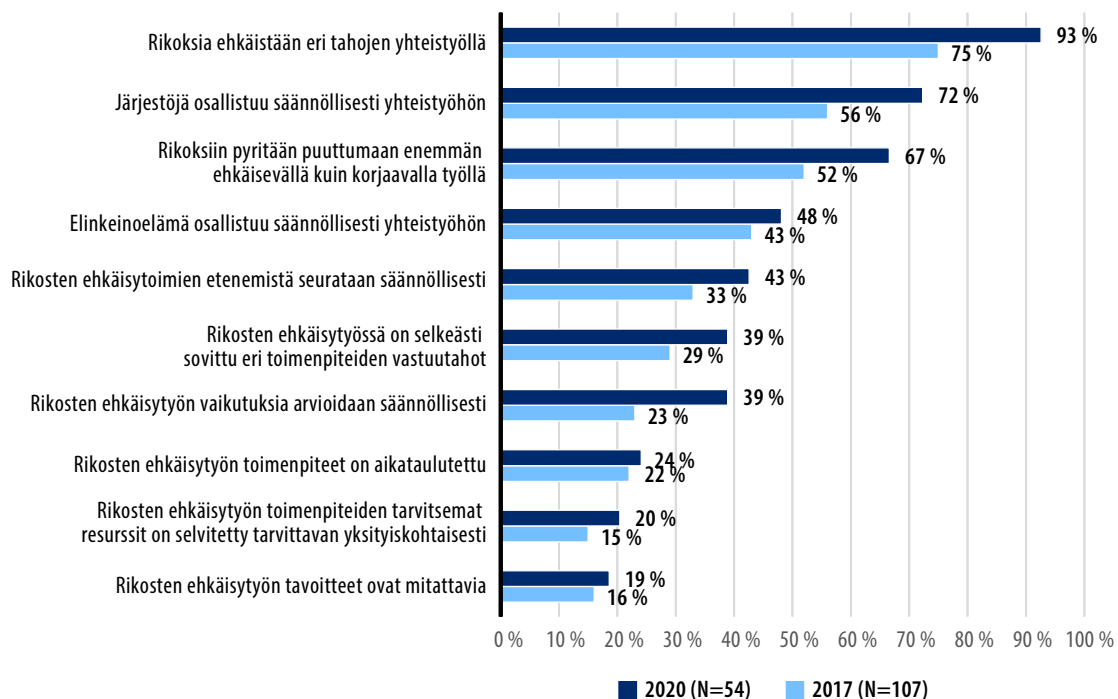

⁹ Tuloksiin otettu mukaan ne, jotka ilmoittivat, että kunnassa toteutetaan rikosten ehkäisyä osana kunnallista turvallisuussuunnittelua tai osana hyvinvointisuunnittelua/sähköistä hyvinvointikertomusta tai muulla tavoin.

Kuviossa 8 havaitaan kuntien näkemykset eräiden rikostorjuntaan liittyvien väittämien osalta vuodelta 2017 sekä 2020. Kuviossa nähdään, että suurin osa kunnista kokee rikoksia ehkäistävän eri tahojen yhteistyöllä. Tästä samaa mieltä oli vuonna 2020 jopa 93 prosenttia vastaajista. Vuonna 2017 75 prosenttia vastaajista katsoi yhteistyön olevan avainasemassa rikosten ehkäisyssä: yhteistyöhön positiivisesti asennoituminen näyttää siis kasvaneen. Yli kaksi kolmasosaa vastaajista oli myös sitä mieltä, että järjestöjä osallistuu säännöllisesti rikosten torjuntaan liittyvään yhteistyöhön. Melkein kahdenkymmenen prosenttiyksikön kasvu yhteistyöhön positiivisesti suhtautuvissa antaa viitteitä siitä, että rikostorjuntaohjelman toimenpiteillä on pystytty edistämään tavoitetta yhteistyön ja verkostoitumisen parantamisessa.

Kaikkien rikosten torjuntaan liittyvien väitteiden osalta kehitys on ollut positiivista, ja lähes kaikkien väittämien osalta samaa mieltä olevien osuus nousi selvästi. Vaikka muutos onkin positiivinen, tulee tulosten tulkinnassa ottaa huomioon se, että vuonna 2017 kyselyyn vastasi huomattavasti enemmän kuntia, ja voikin olla, että vuoden 2020 otannassa on erityisesti painottuneet ne kunnat, jotka kokevat rikosten ehkäisyn tärkeäksi. Täten myös saaduissa vastauksissa voivat olla yliedustettuina sellaiset kunnat, joissa rikosten ehkäisyssä on onnistuttu keskimääräistä paremmin.

Kuvio 8. Mitä mieltä olet seuraavien väittämien toteutumisesta omassa kunnassasi vuosina 2017 ja 2020 (N 2017=107; N 2020=54)¹⁰

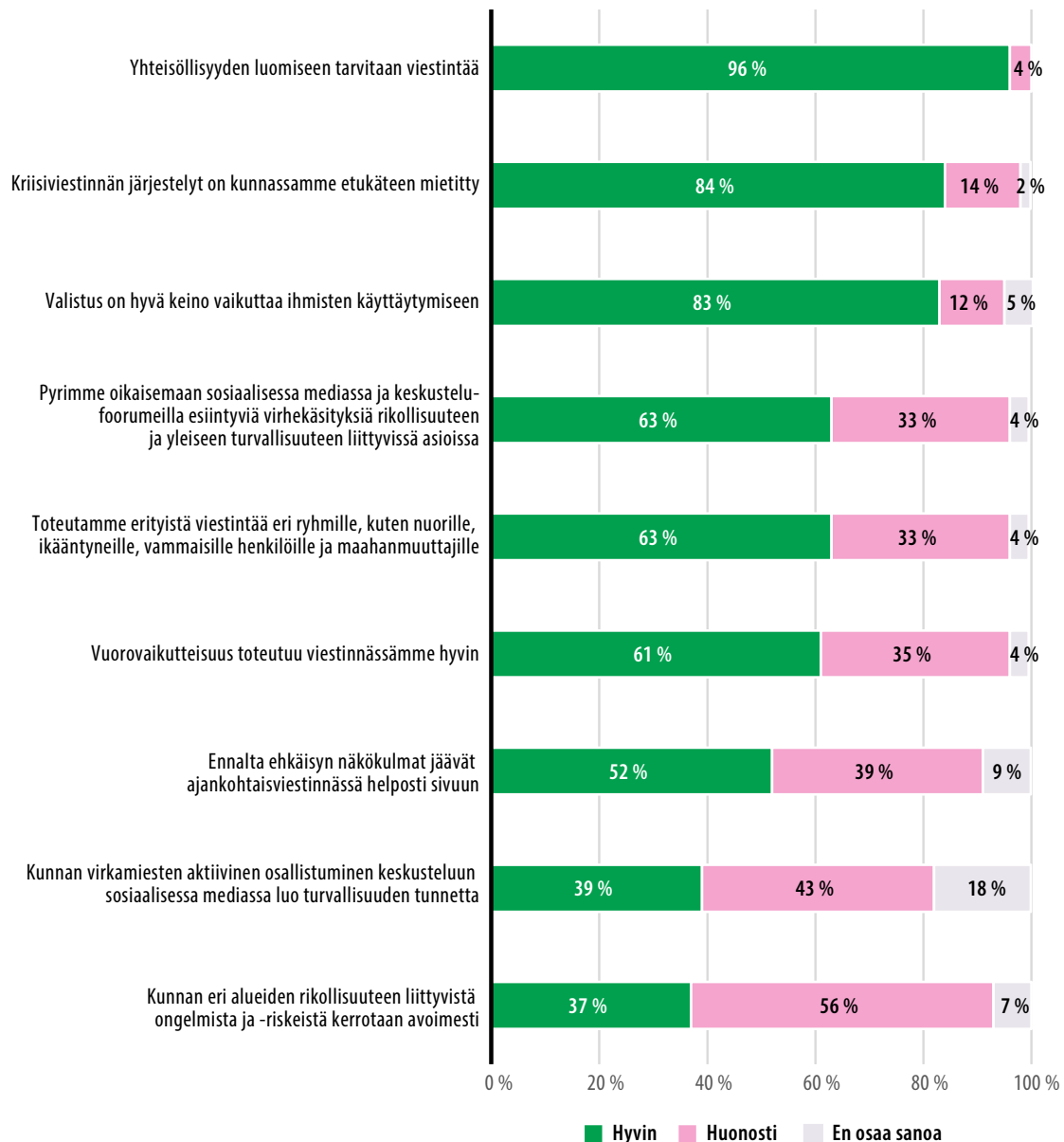
3.1.2 Viestinnän hyödyntäminen rikosenehkäisyssä paikallisella tasolla

Vuoden 2020 kyselyssä tiedusteltiin kuntien näkemyksiä rikosten ehkäisytyöhön liittyvästä viestinnästä. Ensinnäkin kartoitettiin kuntien yleisimpiä viestinnän kanavia. Vastanneiden kuntien yleisin viestinnän kanava on kunnan omat verkkosivut, ja 89 prosenttia vastanneista käytti tätä kanavaa turvallisuusviestinnässään. Myös kunnan sisäisiä kanavia (69%), paikallislehtiä ja -radiota (64%) sekä sosiaalisen median palveluita (60%) käytettiin suurimmassa osassa kuntia. Sosiaalisen median palveluista käytettiin eniten Facebookia. Myös Twitteriä ja Instagramia käytettiin osassa kuntia. Vähiten annetuista vastausvaihtoehdoista käytettiin oppaita ja muuta painettua materiaalia, joita kertoi käyttäneensä ainoastaan 15 prosenttia vastaajista.

¹⁰ Tuloksiin otettu mukaan ne, jotka ilmoittivat, että kunnassa toteutetaan rikosten ehkäisyä osana kunnallista turvallisuussuunnittelua tai osana hyvinvointisuunnittelua/sähköistä hyvinvointikertomusta tai muulla tavoin.

Kuviosta 9 nähdään kuntien näkemykset siitä, miten hyvin eräät viestintään liittyvät väittämät pitävät paikkansa. Erityisesti samaa mieltä oltiin siitä, että yhteisöllisyyden luomiseen tarvitaan viestintää. Tästä samaa mieltä oli 96 prosenttia vastaajista. Lisäksi 84 prosenttia vastanneista on sitä mieltä, että kriisiviestinnän järjestelyt on mietitty kunnassa etukäteen. Enemmistö vastaajista olikin eri mieltä ainoastaan kahden väitteen kohdalla. 56 prosenttia vastaajista ei kokenut, että rikollisuuden ongelmista kerrotaisiin kunnassa avoimesti, ja enemmistö (43%) vastaajista ei kokenut, että kunnan virkamiesten osallistuminen keskusteluun sosiaalisessa mediassa loisi turvallisuuden tunnetta.

Kuvio 9. Miten hyvin seuraavat viestintään liittyvät väittämät pitävät paikkaansa (N=57)

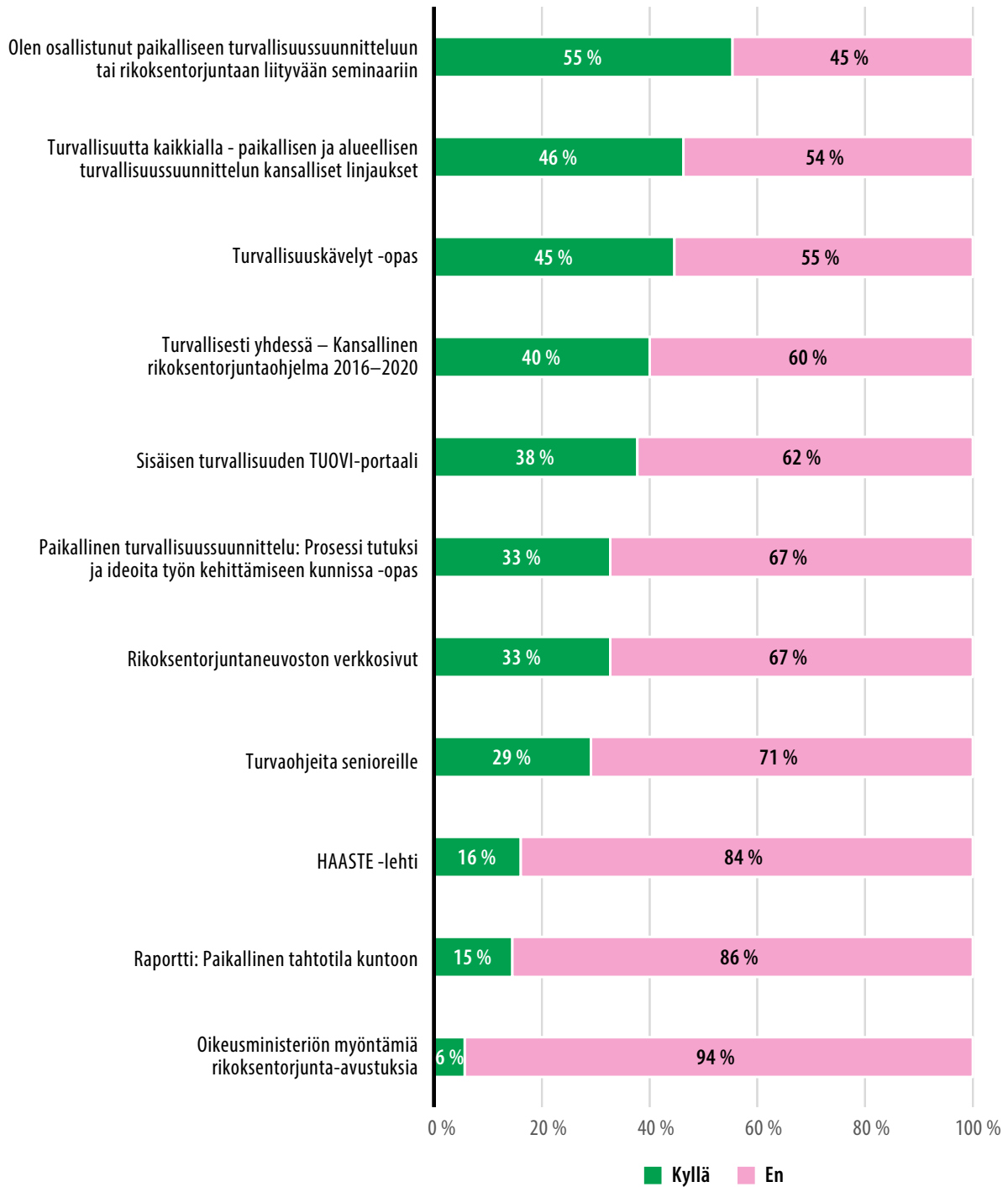

Kunnilta kysyttiin myös heidän tarvitsemastaan tuesta viestintään liittyen. Rikoksenehkäisyyn ja turvallisuussuunnitteluun liittyvässä viestinnässä tukea tarvittiin erityisesti koulutukseen. Eräiden vastaajien mukaan myös yhteistyötä poliisin kanssa tulisi parantaa. Myös tietoa hyvistä käytännöistä eri puolelta Suomea sekä viestintään liittyvää materiaalia kaivattiin viestintätöiden tueksi.

Kuviosta 10 havaitaan eräiden oppaiden, julkaisujen sekä verkkosivujen hyödyntäneiden kuntien osuus. Eniten kunnissa oltiin hyödynnetty rikosentorjuntaan ja turvallisuussuunnitteluun liittyviä seminaareja (55 %), paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansallisia linjauksia (46 %) sekä Turvallisuuskävelyt - opasta (45 %) ja kansallista rikosentorjuntaohjelmaa (40 %). Vähiten hyödynnettyjä materiaaleja olivat Paikallinen tahtotila kuntoon -raportti (15% vastanneista), HAASTE-lehti (16% vastanneista) sekä kaikista vähiten hyödynnettyinä vastausvaihtoehtona oli tiedot oikeusministeriön myöntämistä avustuksista, joita oli hyödyntänyt vain 6 prosenttia vastanneista.

Yleisesti ottaen enemmistö vastaajista ei ollut hyödyntänyt vastausvaihtoehtoina olleita oppaita, julkaisuja tai verkkosivuja. Aineistosta havaittiin kuitenkin, että niissä kunnissa, joissa rikosentorjunnasta vastaava henkilö oli toiminut yli 3 vuotta virassa, käytettiin poikkilinjan useammin kaikkia oppaita, julkaisuja ja verkkosivuja kuin niissä kunnissa, joissa rikosentorjunnasta vastaava henkilö oli toiminut alle 3 vuotta. Sama ilmiö piti paikkansa, kun verrattiin alle 10 % työajastaan rikosentorjuntatyöhön käyttäviä henkilöitä yli 10% työajastaan käyttäviin henkilöihin.

Kuvio 10. Oletko työssäsi hyödyntänyt seuraavia oppaita, julkaisuja tai verkkosivuja?

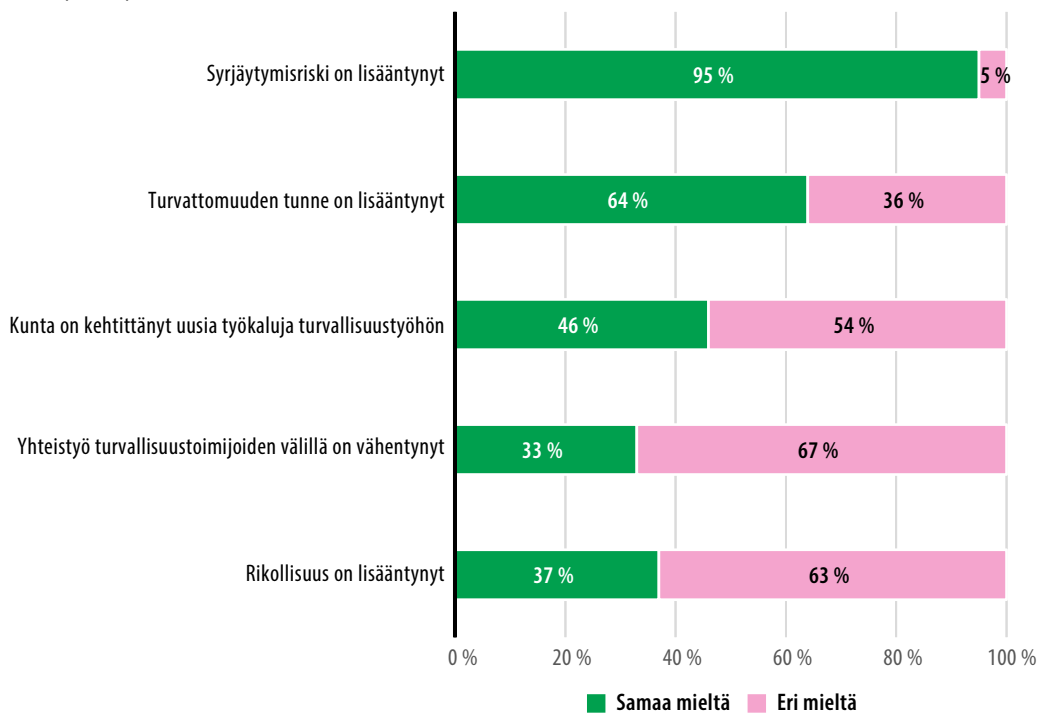
Sekä 2017 ja 2020 vastaajilta tiedusteltiin kuntien työssä hyödyntämien oppaiden, julkaisujen tai verkkosivujen käytöstä. Yleisesti ottaen vuonna 2020 kunnissa hyödynnetään paremmin oppaita, julkaisuja ja verkkosivuja kuin vuonna 2017. Ainoa poikkeus on HAASTE-lehteä työssään hyödyntäneiden osuus, joka laski vuoden 2017 24 prosentista vuoden 2020 16 prosenttiin. HAASTE-lehden siirtyminen pelkästään internetiin on oletettavasti ollut merkittävin tekijä lehteä hyödyntäneiden kuntien suhteellisessa vähentymisessä. Myös Korona-epidemia on mitä todennäköisimmin vaikuttanut sekä rikosentorjuntatyöhön että sitä koskevan viestinnän hyödyntämiseen.

3.1.3 Koronatilanteen vaikutus

Vuonna 2020 Suomeenkin levinneen Covid-19 pandemian vaikutuksia rikollisuuteen on vielä vuoden 2021 kesällä vaikea arvioida. Joitakin tutkimushankkeita liittyen pandemian vaikutuksista rikollisuuteen on vireillä (ks. esim. [THL – COVID-19-pandemia ja sen vaikutukset alkoholinkulutukseen, rikollisuuteen ja päihdepalveluihin Suomessa](#) ja [THL – Korona-epidemian vaikutukset lähisuhdeväkivallan kokemuksiin ja palveluiden käyttöön](#)), mutta tarkkaa kokonaiskuvaa ei ole ollut toistaiseksi mahdollista rakentaa. Koska Suomessa on kuitenkin eletty edellinen ja kulunut vuosi varsin poikkeuksellisissa oloissa, rikosentorjuntaneuvosto päätti tiedustella kunnilta, miten poikkeusolojen vaikutukset rikosten ehkäisytyöhön on koettu sekä kuulla arvioita siitä, miten poikkeustilanne on vaikuttanut syrjäytymisriskiin sekä rikollisuuteen kunnissa.

Kuviosta 11 havaitaan, että 95 prosenttia kyselyyn vastanneista kunnista koki, että koronatilanne on lisännyt syrjäytymisriskiä. Myös turvattomuuden tunteen koettiin kasvaneen kahdessa kolmasosassa kuntia. Kuitenkin vain 37 prosenttia kunnista koki, että koronatilanne olisi varsinaisesti lisännyt rikollisuutta. Noin kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että yhteistyö turvallisuustoimijoiden välillä oli vähentynyt koronatilanteen vuoksi ja 46 prosenttia vastaajista koki, että kunta oli kehittänyt uusia työkaluja turvallisuustyöhönsä koronatilanteen johdosta. Alhaisen vastausprosentin perusteella voidaan jo päätellä, että koronatilanne on muuttanut kuntien prioriteetteja ja vaikuttanut merkittävästi turvallisuuteen sekä turvallisuustyöhön kunnissa.

Kuvio 11. Miten koronatilanne on mielestänne vaikuttanut paikalliseen turvallisuuteen ja turvallisuustyöhön? (N=57)

3.2 Järjestökysely

Rikoksentorjuntaohjelma sisälsi useita toimenpiteitä paikallisen rikoksentorjuntatyön kehittämiseksi ja viranomaisten, elinkeinoelämän, kansalaisjärjestöjen ja asukkaiden yhteistyön parantamiseksi. Rikoksentorjuntaohjelman yhtenä tavoitteena oli järjestöjen osaamisen aktiivisempi hyödyntäminen sekä esille tuominen paikallisella ja valtakunnallisella tasolla.

Ohjelman seurantaan liittyen rikoksentorjuntaneuvosto toteutti kesällä 2021 webropol-kyselyn, joka oli suunnattu kaikille rikoksentorjuntaohjelman toimenpiteitä toteuttaneille järjestöille. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa järjestöjen näkemyksiä roolistaan rikoksentorjunnassa sekä kerätä tietoa siitä, kuinka tehokkaasti järjestöt saatiin osallistettua rikoksentorjuntaohjelman toimeenpanoon. Tässä luvussa analysoidaan lyhyesti kyselyyn saatuja vastauksia mahdollisten kehittämistarpeiden havaitsemiseksi. Kyselyyn vastasi yhteensä 9 järjestöä niistä 17:stä järjestöstä, joille kysely välitettiin. Koska kyselyn otos on pieni, vastausten arvioinnissa on keskitytty analysoimaan avovastauksia.

Kyselyn monivalintakysymyksiä vastaavaksi vaihtoehdot sijoittuvat skaalalle ”en osaa sanoa, erittäin huonosti, huonosti, hyvin ja erittäin hyvin”. Vastauksiin annetut ”en osaa sanoa”

-vastaukset kielivät siitä, että yhteistyö tiettyjen järjestö-osapuolten kanssa ei ollut juurtunut toivotulla tavalla. Perusteluista nousi mm. ilmi, että rikoksantorjuntaohjelma ei ollut yhdelle kyselyyn vastanneelle laisinkaan tuttu. Lisäksi esiin nousi järjestötoimijoiden henkilöstön vaihtuvuus, jonka johdosta tietous ohjelman toimeenpanosta ei ollut välttämättä siirtynyt enää seuraaville toimihenkilöille. Alla käydään läpi kyselyn tuloksia kysymyksittäin.

3.2.1 Järjestöjen huomioiminen rikoksenehkäisyssä ja turvallisuussuunnittelussa paikallisella ja valtakunnallisella tasolla

Kyselyssä kysyttiin ensin, kuinka järjestöjen näkökulma oli vastaajien mielestä otettu huomioon rikoksenehkäisyssä ja turvallisuussuunnittelussa. Kuusi vastaajaa koki järjestöjen näkökulman otetun hyvin huomioon, yksi vastaaja huonosti, ja kaksi vastaajaa eivät osanneet sanoa. Vastausten perusteluista nousi esille mm. se, että nuorisokysymysten asiantuntijaorganisaatioita on pystytty osallistamaan hyvin ja että järjestökenttää on enenevässä määrin kuultu. Toisaalta huomautettiin, että resursointi on edelleen pienimuotoista, ja että järjestöjen osallistaminen ja huomioon ottaminen voisi edelleen olla aktiivisempaa.

Osa järjestövastaajista kuvaili yhteistyötä välittömäksi ja osa 'hypähdykselliseksi': järjestöjä pyritään ottamaan huomioon, mutta yhteistyö ei edelleenkään toimi yhtenäisesti ja järjestelmällisellä tavalla. Tämän osalta huomautettiin haasteena olevan osin järjestökentän moninaisuus, pirstaloituneisuus sekä osittainen päällekkäisyys. Rikoksantorjunnan yhteistyön jatkon osalta olisikin selvästi tarpeen pyrkiä rakentamaan sellaisia yhteistyön muotoja, joiden jatkuvuus pystyttäisiin varmistamaan henkilöstön vaihtuvuudesta ja kentän moninaisuudesta huolimatta.

Järjestöiltä kysyttiin myös, miten järjestöt arvioivat osaamistaan hyödynnetyn paikallisella tasolla. Yksi vastaaja koki osaamista hyödynnetyn erittäin hyvin, viisi vastaajaa hyvin ja yksi huonosti. Kaksi järjestöä ei osannut kommentoida asiaa. Jo ensimmäisen kysymyksen yhteydessä vastauksista nousi esiin, että paikallisen tason osaamisen hyödyntämisen nähtiin jääneen kaukaiseksi. Huomautettiin, että on vielä paljon matkaa siihen, että kaikki keskeiset yhteistyötahot pystyttäisiin aktiivisesti osallistamaan, ja että ymmärrettäisiin kokonaisuuksia paikallisella tasolla. Muutama järjestötoimija katsoi, että paikallistasolla osaamisen hyödyntämisessä ja koordinoinnissa on edelleen paljon saavutettavaa, jotta järjestöjen elintärkeä paikallistason tuntemus saadaan valjastettua käyttöön.

Positiivista palautetta paikallistason yhteistyöstä saatiin mm. lisääntyvien koulutus- ja yhteistyöpyyntöjen osalta, joka kielii entistä aktiivisemmista yhteistyöpyrkimyksistä. Lisäksi paikallistason osaamista mainittiin hyödynnetyn hankkeiden kautta. Osa

järjestötoimijoista myös koki, että oli saanut ääntänsä kuuluviin ja siten ruohonjuuritason osaamista välitettyä eteenpäin. Tähän kokemukseen vaikutti mm. se, että järjestöt olivat päässeet keskustelemaan aktiivisesti keskeisten hankkeiden tiimoilta.

Järjestöiltä kysyttiin vastaavasti, kuinka ne arvioivat osaamistaan hyödynnetyn valtakunnallisella tasolla. Eroja paikalliseen tasoon löytyy, sillä kolme vastaajista oli sitä mieltä, että osaamista on valtakunnallisella tasolla hyödynnetty erittäin hyvin. Sitä vastoin kolme vastaajaa arvioivat osaamistaan hyödynnetyn hyvin, yksi huonosti ja kaksi vastaajaa eivät osanneet kommentoida asiaa. Erittäin hyvin –vastauksien määrä nousi siis hieman paikallistason kokemuksiin verrattuna.

Valtakunnallisen yhteistyön osalta nousi esiin se, että järjestöt ovat kokeneet pystyneensä vaikuttamaan ohjelmien sisältöihin. Lisäksi valtakunnallisella tasolla on otettu järjestöjä mukaan pohtimaan omaan erikoisalaansa liittyviä parhaita lähestymistapoja rikosentorjuntaan. Myös erilaiset valtakunnalliset valmisteluhankkeet, joissa on aktiivisesti kuultu sidosryhmiä, on koettu osaamista hyödyntävinä. Valtakunnalliset koulutustapahtumat mainittiin niin ikään positiivisena asiana.

Toisaalta huomautettiin, että järjestöjen osaamisen valtakunnallinenkin hyödyntäminen vaikuttaa edelleen olevan jossain määrin sattumanvaraista ja järjestöjen omaan aktiivisuuteen sidottua. Lisäksi on koettu, että osaamisen hyödynnettävyys on ollut sidottua järjestöjen omiin resursseihin. Palautteen perusteella jatkossa tärkeää olisi kyetä osallistamaan järjestöjä tasapuolisesti ja siten, että myös rikosentorjuntatyössä lähtökohdiltaan ei niin aktiiviset järjestöt saataisiin kestäviksi yhteistyökumppaneiksi. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota resurssien tasaisempaan jakautumiseen valtakunnallisella tasolla.

3.2.2 Viestinnän kytkeytyminen järjestöjen tekemään ennaltaehkäisytyöhön

Viestinnän kiinnittyessä tiiviisti moneen rikosentorjuntaohjelman toimenpiteistä järjestöiltä haluttiin tiedustella myös sitä, kuinka viestintä kytkeytyy järjestöjen tekemään ennaltaehkäisytyöhön. Viestinnän nähtiin olevan erittäin tärkeä elementti rikosentorjuntatyössä, sillä ilman viestintää tieto toiminnasta ei leviä kansalaisten keskuuteen. Järjestöt kertoivat viestivänsä aktiivisesti kansalaisille, mutta myös esimerkiksi asiantuntijoille. Viestinnän kanaviksi mainittiin mm. suuret tapahtumat, kotivisut, sosiaalinen media, televisio, mediahaastattelut sekä podcastit. Lisäksi rikosentorjuntaan liittyvän viestinnän osalta huomautettiin, että viestinnän pyrkimysten ollessa yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyyden lisäävyys, viestintä liittyy oleellisesti rikosentorjuntaan, vaikka ei sitä suoranaisesti olisikaan.

Lisäksi kysyttiin, mitkä ovat järjestön näkemysten mukaan suurimmat haasteet ennaltaehkäisytyön viestinnässä. Yhdeksi haasteeksi mainittiin viestintä, joka tavoittaisi tehokkaalla tavalla nuoret: koettiin, että viestinnän vaikuttavuuden ulottaminen nuorien tosiasialliseen käyttäytymiseen on haasteellista. Toiseksi haasteeksi mainittiin järjestöjen rajalliset viestinnän resurssit ja toisaalta se, että lyhytaikaisten viestintäkampanjoiden hyödyt tuntuvat jäävän käytettyihin resursseihin nähden vähäisiksi.

Suurena haasteena nähtiin se, kuinka rikosentorjuntaan liittyvää faktatietoa ja rikosentorjunnan konkreettisia hyötyjä saataisiin viestittyä eteenpäin. Huomautettiin, että rikosentorjunnan saavutuksia on vaikea mitata ja niitä ei osata pukea numeroiksi, vaan on helpompi viestiä siitä, mitä on tapahtunut kuin siitä, mitä ei ennaltaehkäisevän työn vuoksi ole tapahtunut. Viestinnässä tulisikin panostaa pitkäkestoisten kehityssuuntien viestimiseen.

3.2.3 Järjestöjen osaamisen tehokkaampi hyödyntäminen rikosenehkäisyssä tulevaisuudessa

Viimeiseksi järjestöiltä kysyttiin, kuinka järjestöissä olevaa osaamista pystyttäisiin paremmin hyödyntämään rikosenehkäisyssä tulevaisuudessa. Vastauksissa painottui aikaisen osallistamisen merkitys: järjestöt tulisi kyetä ottamaan mukaan heihin liittyviin hankkeisiin jo aikaisessa vaiheessa, jotta osaamista päästäisiin tosiasiallisesti hyödyntämään. Tämän osalta huomautettiin, että järjestökenttä on erittäin laaja, eikä aina riitä, että samat järjestöt samoilta suurilta paikkakunnilta osallistuvat suunnitteluun. Kentän monimuotoisuuden vuoksi muutama järjestöedustaja ei osaamisesta huolimatta pysty edustamaan kaikkia relevantteja toimijoita, ja olisi tärkeää saada ihmisten ääni eri näkökulmista kuuluviin jo asioiden valmisteluvaiheessa.

Tietotaidon hyödyntämisen osalta tuotiin esiin myös järjestöjen mahdollisuus antaa tukea viestinnässä. Järjestöt toimivat arjen ympäristöissä kohdaten rikosentorjuntatyön kohderyhmiä päivittäin: järjestöillä on tärkeää asiantuntemusta siitä, kuinka rikosenehkäisyyn liittyvää viestintää tulee sanottaa, jotta viestintä saavuttaa oikean kohderyhmän ja sillä on vaikutusta. Useilla järjestöillä on tärkeitä kontakteja myös vaikeasti saavutettavissa oleviin nuoriin aktiivisten viestinnän kanavien muodossa, ja näitä kanavia tulisi pystyä paremmin hyödyntämään. Myös järjestöille itselleen kohdennettua viestintää sekä tiedonkulkua parantamalla pystyttäisiin tiivistämään yhteistyötä jo olemassa olevien kumppaneiden kanssa sekä mahdollisesti luomaan uusia järjestöyhteistyön väyliä.

Lisäksi osaamisen tehokkaamman hyödyntämisen yhdeksi välineeksi esitettiin vapaaehtoistoiminnan tehostamista. Vapaaehtoistoiminnan julkinen rahoitus ei ole tarpeeksi kattavaa tai monipuolista kannustamaan järjestöjä tuetun vapaaehtoistoiminnan

tuottamiseen. Tämä vaikuttaa toiminnan tehokkuuteen sekä siihen, että asiantuntemus saattaa jäädä laajamittaisestikin hyödyntämättä. Lisäksi vapaaehtoistoiminnan koordinaattorien palkkaaminen kunnittain toisi kansalaistoiminnan näkökulman julkisten palvelujen rinnalla ja nostaisi työn profiilia. Koordinaattoreilla olisi myös mahdollisuuksia tehostaa resurssien käyttöä poistamalla päällekkäisyyksiä ja toisaalta lisäämällä aktiivista yhteistyötä paikallisella tasolla. Koordinaattorit olisivat myös yksi keino lisätä merkittävästi paikallisen tason järjestötoimijoiden sekä valtakunnallisen tason välistä kommunikointia ja viestintää.

Esiin tuotiin myös se, että yhteistyön pitkäjänteisyyttä on kehitettävä merkittävästi, jotta pystytään estämään lyhytaikaisten rahoitusten sekä vaihtuvien työntekijöiden synnyttämä haitta. Pitkäjänteisen työskentelyn avulla pystyttäisiin kehittämään toiminnan tuloksellisuutta, kun toiminnan seuraaminen ja vaikutusten arviointi pystyttäisiin tekemään koordinoitulla ja suunnitellulla tavalla. Pitkäjänteisen yhteistyön puuttuminen johtaa tällä hetkellä osittain siihen, että suomalaisen turvallisuustyön kollektiivinen osaaminen ei kasva potentiaalisella vauhdilla. Rikoksenehkäisytyön tulisi perustua tietoon sekä tutkitusti tehokkaisiin toimiin. Tämä osaltaan vaatii yhteistyötä tutkimuksen sekä arvioinnin saralla.

4 Yhteenveto ja ehdotukset jatkoimenpiteiksi

Rikksentorjuntaohjelman luvussa 1.2 esiteltyjen viiden päätavoitteen ja niihin liittyvien toimenpiteiden toteutumista on arvioitu luvussa 2 jokaisen alaluvun yhteenvetona, eikä tavoitteiden toteutumista käydä enää yksityiskohtaisesti läpi tässä luvussa. Ohjelman toteutumisen seurannan yhteydessä havaittiin lukuisten toimenpiteiden etenemisestä ja toteutumisesta huolimatta useita kehittämistarpeita, joilla rikksentorjuntatyötä saataisiin valtakunnallisesti ja paikallisella tasolla tehostettua.

Lähtökohtaisesti on otettava huomioon, että varsinainen arjen työ rikksriskien vähentämiseksi ja turvallisuuden tunteen lisäämiseksi tehdään paikallistasolla, niissä rakenteissa ja niillä resursseilla, jotka kunnassa ja järjestöissä ovat käytössä. On selvää, että korona-ajan kunnille synnyttämät valmistelupaineet ovat vaikuttaneet rikksentorjuntatyöhön ja erityisesti olleet laskemassa ohjelman seurantaan varten tehdyn kuntakyselyn vastausprosenttia, joten seurantaan varten ei ole saatu vertailukelpoista tietoa kuntien tilanteesta.

Rikksentorjuntaohjelman tavoitteiden toteutumista tarkasteltaessa nähtiin selvästi paikalliset ja alueelliset erot rikksentorjuntatyön aktiivisuudessa ja toimijoissa. Tämä näkyi niin toimenpiteiden toteuttamiseen osallistuneissa sekä niistä raportoineissa, kuten myös kunta- ja järjestökyselyssä: suuremmat paikkakunnat ja järjestöt tuntuvat olevan selvästi aktiivisempia, ja mieltävät paremmin tekevänsä rikksia ehkäisevää ja turvallisuuden tunnetta lisäävää työtä.

4.1 Informaatio-ohjauksen ja motivoinnin vahvistaminen

Paikallisessa työssä sen enempää kuin valtakunnallisellakaan tasolla ohjelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisessa mukana olevia vastuutahoja ei voi velvoittaa mihinkään. Niin kunnat, järjestöt, ministeriöt kuin keskus- ja aluehallinto vievät omilla resursseillaan eteenpäin niitä asioita, jotka ne priorisoivat. Rikksentorjuntatyötä ja sisäisen turvallisuuden edistämistä voidaan tehdä motivoimalla ja tarjoamalla tietoa ehkäisevän työn kustannuksia säästävistä vaikutuksista, mutta lakisäätteisiä velvoitteita rikksentorjuntaa koskevien suunnitelmien tekemiseen Suomessa ei ole. Ruotsiin on tulossa tähän velvoittava laki. Kuntalain 1§ tosin edellyttää kunnalta asukkaiden hyvinvoinnin ja kunnan elinvoiman edistämistä, ja esimerkiksi sosiaalihuoltolaki (8 §) velvoittaa kunnallisia viranomaisia

yhteistyössä seuraamaan ja edistämään erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistamaan epäkohtia ja ehkäisemään niiden syntymistä.

Erillisistä rikosentorjuntasuunnitelmista on luovuttu ja niitä tehdään osana sähköisiä hyvinvointikertomuksia ja/tai turvallisuussuunnitelmia. Rikosentorjunnan käsite mielletään liian usein edelleen viranomaisvetoiseksi poliisin toiminnaksi, ja sotketaan poliisin rikosentorjuntaan. Rikosentorjunnan käsitteen avaaminen kohderyhmille on tärkeää. Moni järjestö ja toimija tekee lasten ja nuorten hyvinvointia lisäävää työtä, tai suoraan rikoksia ehkäisevää työtä, tukee rikoksen uhreja ja ehkäisee rikoksen uhriksi joutumista ja rikosten tekijäksi pääymistä, mutta käsite on heille vieras. Sähköisiin hyvinvointikertomuksiin pie-nissä kunnissa pitää saada rikosentorjunnan osaajia mukaan tai tarjota rikosentorjunta-koulutusta työhön osallistuville.

Tiedon saaminen ehkäisevän työn säästöistä ja hyvistä käytännöistä tuli ohjelman toimeenpanon seurantavaiheessa esille. Kuntakyselyn mukaan paikallisella tasolla toivottiin enemmän tietoa valtakunnan tason toimijoilta. Toisaalta kysely osoittaa, että paikallisen tason toimijoilla ei ollut aikaa tutustua materiaaleihin, tai niitä ei oltu osattu etsiä, koska niitä ei tunnettu. Kuntakyselyn mukaan rikosentorjuntaan liittyvän viestinnän ei myöskään katsottu olevan suunnitelmallista paikallisella tasolla. Vastaajat kaipa-sivat myös koulutusta. Sekä rikosentorjuntaneuvosto että sisäministeriö julkaisee runsaasti erilaisia oppaita eri kanavilla, mutta jatkossa tulee selvittää, miten materiaali saadaan tehokkaasti käyttöön ympäri Suomea myös paikallistasolla.

Lisäksi aineistosta nousi esille kiinnostava havainto, että kunnissa, joissa rikosentorjunnasta vastaava henkilö oli hoitanut tehtävänsä yli 3 vuotta, hyödynnettiin poikkilinjan useammin kaikkia oppaita, julkaisuja ja verkkosivuja kuin niissä kunnissa, joissa rikosentorjunnasta vastaava henkilö oli toiminut alle 3 vuotta. Sama ilmiö piti paikkansa, kun verrattiin alle 10% työajastaan rikosentorjuntatyöhön käyttäviä henkilöitä yli 10% työajastaan käyttäviin henkilöihin. Myös rikosentorjunnasta ja turvallisuudesta vastaavien tehtävien pysyvyyden tärkeys kannattaisi tästä syystä pitää mielessä.

Lisäksi rikosentorjuntaohjelman seurannan yhteydessä tuli ilmi, että rikosentorjuntatyö näyttäytyy vahvempana suurilla paikkakunnilla ja alueilla. Pienemmissä kunnissa rikosentorjuntatyö ei näyttäyty ainakaan itse rikosentorjunnan nimellä, vaikka aiheeseen liit-tyvää työtä saatetaan tehdäkin. Kuntakyselyn perusteella n. puolet yli 20 000 asukkaan kunnista toteuttaa turvallisuuskyselyitä, kun taas alle 5000 asukkaan kunnissa prosent-tiosuus oli 6,7. Sama ilmiö nähtiin myös turvallisuuskävelyiden osalta. Aktiivisen ja tietoi-sen rikosentorjuntatyön jalkauttaminen pienempienkin kuntien toimintaan olisikin erit-täin tärkeää.

Rikksentorjuntatyöstä vastuussa olevien koordinaattoreiden palkkaaminen olisi yksi keino niin nostaa pienempien paikkakuntien aktiivisia toimia kuin myös huolehtia rikksentorjuntatyöstä vastaavien henkilöiden pysyvyydestä ja työtehtävien jatkuvuudesta. Paikallisten tai alueellisten koordinaattorien palkkaaminen edistäisi tehtävien suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä, ja sitoisi rikksentorjuntatyön osaksi kuntatyöntekijöiden virkoja. Koordinaattorien palkkaaminen näkyisi todennäköisesti myös valtakunnallisen ja paikallisen yhteistyön merkittävänä vahvistumisena, joka osaltaan lisäisi toiminnan tehokkuutta informaatioon perustuvassa rikksentorjunnassa. Vähintäänkin kunnissa tulisi varmistaa, että hyvinvointisuunnitelman laatijat saisivat koulutusta, jolla varmistetaan rikksentorjunnan ja ennaltaehkäisevän työn merkitys.

Luvussa 3.2 avatun järjestökyselyn perusteella nimenomaan järjestyhteistyön pitkäjänteisyyden ja pysyvyyden riittämättömyys on katsottu ongelmalliseksi rikksentorjuntatyön kannalta. Yhtenä suuren yhteistyön pysyvyyteen vaikuttavana tekijänä katsottiin olevan henkilöstön suuri vaihtuvuus, jota voitaisiin tasapainottaa nimenomaan yllä mainitun koordinaattorin avulla. Lisäksi järjestöjen vastausten perusteella huomiota tulisi edelleen kiinnittää järjestyhteistyön tasa-arvoisuuteen: yksi suuri paikallinen, alueellinen tai valtakunnallinen toimija ei pysty edustamaan kaikkia samalla kentällä toimivia järjestöjä. Yhtenä eriarvoistavana tekijänä katsottiin olevan vapaaehtoistoiminnan rahoituksen puute. Järjestöjen rikksentorjuntatyötä tehdään usein melkein täysin omakustanteisesti, jolloin pienemmillä resursseilla toimivat järjestöt ja niiden potentiaali jää hyödyntämättä. Järjestöjen henkilöstön vaihtuvuus vaikuttaa myös mahdollisuuteen osallistua paikalliseen rikksentorjuntayhteistyöhön. Rikksentorjuntakoulutuksen mahdollisuus antaisi järjestöille paremmat valmiudet ymmärtää oman toimintansa rikksentorjunnallinen ulottuvuus, heidän mahdollisuutensa vaikuttaa rikosten juurisyihin ja osallistua aktiivisesti rikksentorjuntayhteistyöhön. Koulutusta tulisi tarjota säännöllisin väliajoin esimerkiksi etäopetuksena, jolloin siihen voisi osallistua tasapuolisesti eri puolilta Suomea.

4.2 Rikollisuuden juurisyihin vaikuttaminen

Rikksentorjuntaohjelman toimeenpanon seuranta osoitti konkreettisesti, kuinka moni taho tekee – usein tietämättään – merkittävää työtä rikollisuuden juurisyihin vaikuttamiseksi. Järjestöjen arjessa työ voi olla hyvin monipuolista ja laaja-alaista, kuten lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä, päihteidenkäyttöön, asunnottomuuteen ja mielenterveyteen liittyviä toimia, naapuruusriitojen ratkaisemista, asuinalueilla tapahtuvaa yhteisen tekemisen lisäämistä, kouluissa, harrastusten piirissä ja internetissä tapahtuvan kiusaamisen ehkäisemistä.

Tämän työn tekijät harvoin mieltävät tärkeän työnsä liittyvän myös rikosten ehkäisemiseen, vaikka se on työtä, jolla rikollisuuden juurisyihin vaikutetaan. Sen arvoa ja kustannussäästöjä on vaikea osoittaa numeroin.

4.3 Rikoksia ehkäisevän työn arviointi

Lopuksi on jälleen nostettava esiin se, että rikosentorjuntaohjelman osalta on pystytty seuraamaan ohjelman toimenpiteiden toteutumista, mutta rikosentorjuntaohjelman todellisia rikoksia vähentäviä tai turvallisuuden tunnetta lisääviä vaikutuksia ei kuitenkaan pystytä resurssien puutteen vuoksi arvioimaan. Ohjelmaa käynnistettäessä ei oltu varattu resursseja vaikuttavuustutkimukseen. Rikosentorjuntaohjelman yhden tavoitteen oltua tietoon perustuvan rikosentorjuntatyön edistäminen, olisi ollut erittäin tärkeää, että resursseja kattavaan tutkimukseen oltaisiin varattu. Rikoksia ehkäisevässä työssä tulee jatkossa paremmin varmistaa, että paikallisella tasolla saadaan valittua todetusti tehokkaita toimintamalleja ja käytänteitä rikosten ehkäisyyn, ja mahdollisesti vähentämään sellaisia resursseja kuluttavia toimenpiteitä, joilla ei näyttäisi olevan vaikutusta rikosten ehkäisyyn.

4.4 Selvitys rikosentorjuntatyön organisoinnista

Rikosentorjuntaa ja rikoksia ehkäisevää työtä tehdään erityisesti valtioneuvoston nimeämässä ja oikeusministeriön yhteydessä toimivassa rikosentorjuntaneuvostossa sekä sisäministeriön Sisäisen turvallisuuden sihteeristössä. Molemmat osapuolet tekevät läheisesti työtä myös sidosryhmien ja erilaisten verkostojen kanssa. Vuonna 2017 toteutetun kuntakyselyn yhteydessä ilmeni, että paikallisen tason toimijoille oli usein epäselvää, mitä eroa rikosentorjuntaneuvoston ja sisäisen turvallisuuden sihteeristön työssä on.

Valtakunnallisella tasolla tehdäänkin jonkin verran päällekkäistä työtä rikosentorjunnan saralla. Järjestely on alueellisen ja paikallisen tason näkökulmasta epäselvä, eikä luo parhaita mahdollisia edellytyksiä järjestelmälliselle rikosentorjuntatyölle. Tämän vuoksi on käynnistetty selvitys rikosentorjunnan organisoinnista Suomessa. Selvityksen pohjaksi on laadittu sisäinen arviomuistio, minkä lisäksi ulkopuolinen selvityshenkilö on palkattu tekemään riippumaton arvion rikosentorjuntatyön tilasta. Selvityshenkilön on tarkoitus antaa suosituksensa jatkotoimenpiteistä marraskuussa 2021, jonka jälkeen selvityksen tulosten perusteella ryhdytään tarvittaviin jatkotoimiin.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-0990 (PDF)
ISBN 978-952-259-931-5 (PDF)